

Rapport 907

Kostnader i barnehagene 2023

TROND ERIK LUNDER OG EMIL C. BJØRU

Tittel: Kostnader i barnehagene 2023

Rapport nr.: 907

Forfatter(e): TROND ERIK LUNDER og EMIL C. BJØRU

Dato: 14.03.2025

ISBN: 978-82-336-0794-4 Digital

ISSN: 2703-7894

Prosjekt: Økonomisk analyse av barnehager – Ressursbruk og nasjonale satser

Prosjektleder: Trond Erik Lunder

Oppdragsgiver(e): Utdanningsdirektoratet

Telemarksforsking
Postboks 4
3833 Bø i Telemark
Tlf.: +47 35061500

Forord

I denne rapporten presenteres analysene av økonomi og ressursbruk i barnehagene for regnskapsåret 2023. Tilsvarende analyser har vært gjort årlig siden 2001, og Telemarksforskning har hatt oppdraget fra og med 2010-årgangen. Denne rapporten er andre publikasjon i et prosjekt på oppdrag for Utdanningsdirektoratet som går fram til høsten 2026.

Prosjektet omfatter også beregning av nasjonale tilskuddssatser til private barnehager, og disse publiseres i et eget notat på høsten.

Prosjektleder er Trond Erik Lunder. Rebekka S. Myhrer er prosjektmedarbeider fra Telemarksforskning, og fra Samfunnsøkonomisk analyse har vi med oss Emil C. Bjøru.

Denne rapporten er utarbeidet på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, og vi takker for godt samarbeid med oppdragsgiver og nyttige innspill underveis

Bø, 18. mars 2025

Trond Erik Lunder

Prosjektleder

Innhold

Forord.....	3
Sammendrag	7
Summary	10
1. Innledning	13
1.1 Bakgrunn og formål.....	13
1.2 Leseveiledning.....	13
1.3 Datagrunnlag og metode.....	14
1.3.1 Datagrunnlag.....	14
1.3.2 Metode og definisjoner.....	15
1.3.3 Metodiske endringer fra forrige rapport.....	18
2. Kommunale barnehager	20
2.1 Driftskostnader	20
2.1.1 Datagrunnlag.....	20
2.1.2 Beregning av driftskostnader.....	22
2.2 Beregnede kapitalkostnader	24
2.3 Kostnadsutvikling 2017–2022.....	26
2.3.1 Kapitalkostnader	26
2.3.2 Totale kostnader.....	27
2.3.3 Nærmere undersøkelse av kostnadsutviklingen i 2023	29
2.4 Kostnadsvariasjon	30
2.5 Sammenligning mot KOSTRA	35
2.6 Oppsummering – kommunale kostnader.....	36
3. Private barnehager.....	38

3.1	Kartlegging av kostnader.....	38
3.1.1	Datagrunnlag.....	38
3.1.2	Beregning av kostnader.....	40
3.2	Kostnadsutvikling 2018–2023.....	43
3.2.1	Ordinære barnehager.....	43
3.2.2	Familiebarnehager.....	46
3.3	Kostnadsvariasjon.....	47
3.4	Eiendomskostnader og gjeld.....	52
3.4.1	Husleie og eierkostnader.....	52
3.4.2	Egenkapital, gjeld og lånekostnader.....	55
3.5	Pensjonsutgifter.....	58
3.5.1	Gjennomsnittsverdier.....	60
3.5.2	Utvikling og variasjon.....	62
3.6	Transaksjoner med nærstående.....	65
3.6.1	Kategorisering av transaksjonene med nærstående.....	65
3.6.2	Omfang av transaksjoner med nærstående.....	65
3.7	Årsresultat og driftsresultat.....	69
3.7.1	Ordinære barnehager.....	69
3.7.2	Familiebarnehager.....	72
3.7.3	Disponering av årsresultat.....	74
3.8	Oppsummering – private barnehager.....	77
4.	Sammenstilling kommunale og private barnehager	80
4.1	Sammenstilling av kostnader og kostnadsfaktorer mellom barnehager.....	80
4.2	Analyse av kostnadsforskjeller.....	82
4.3	Finansiering av barnehagene.....	86
4.4	Kommunale kostnader og tilskudd til private barnehager.....	88

4.4.1	Kommunale tilskuddssatser for ordinære barnehager.....	88
4.4.2	Kommunale og private kostnader i samme kommune	93
4.5	Nasjonale kostnader og finansiering	95
4.6	Oppsummering.....	99
5.	Tema – analyse av virkninger av innføring av krav om selvstendig rettssubjekt.....	100
	Referanser.....	112
	Vedlegg.....	113

Sammendrag

Fra 2022 til 2023 økte kostnad pr. plass i private barnehager med 5,2 % i ordinære barnehager og 7,6 % i familiebarnehager. Dette er kostnader utenom særskilt tilrettelegging. Blant kommunale barnehager var kostnadsøkningen 9,7 %. En stor økning i pensjonsutgifter er en del av forklaringen på den høye kommunale kostnadsveksten. Prisveksten i kommunal sektor i samme periode har blitt anslått til 4,3 %, så målt mot denne er det en realvekst i kostnadene både for kommunale og private barnehager.

Kostnadene i private ordinære barnehager var 14,6 % lavere enn i tilsvarende kommunale barnehager i 2023. Dette er kun for ordinær drift. Inkluderer vi kostnadene til særskilt tilrettelegging, er kostnadsforskjellen 22,1 %. Ettersom det er en større andel barn med særskilt tilrettelegging i kommunale barnehager, gjøres de fleste sammenligninger i rapporten med utgangspunkt i det som regnes som ordinær drift.

Samtidig som det har vært kostnadsvekst i de private barnehagene, har også de økonomiske resultatene bedret seg sammenlignet med de svake resultatene i 2022. Tilskuddene til private barnehager i 2023 ble beregnet på bakgrunn av kommunale kostnader to år tidligere. En ganske stor kostnadsvekst i kommunale barnehager fra 2020 til 2021 kan derfor være med å forklare økningen i inntektene to år senere.

Følgende tabell oppsummerer de sentrale kostnadstallene for 2023 i kroner pr. plass for de tre barnehagetyperne som analyseres i rapporten.

	Kommunale	Private barnehager	
	Ordinære	Ordinære	Familie
<i>Sum kostnader store barn</i>	<i>226 112</i>	<i>176 093</i>	<i>198 017</i>
Herav særskilt tilrettelegging	26 565	5 690	932
<i>Driftskostnader ordinær drift, store barn</i>	<i>199 547</i>	<i>170 402</i>	<i>197 085</i>
Herav avskrivninger og husleie	9 483	12 087	15 225
Herav netto finansposter		773	66
Herav skattekostnad		310	1199
<i>Sum kostnader små barn</i>	<i>407 001</i>	<i>316 967</i>	<i>247 521</i>
<i>Sum kostnader ordinær drift, små barn</i>	<i>359 185</i>	<i>306 724</i>	<i>246 356</i>

Tabellen viser at vi skiller mellom små og store barn. Små barn er barn i alderen 0–2 år, og i beregningene av kostnader i ordinære barnehager antas et barn i denne alderen å kreve 80 % mer ressurser enn et barn

som er tre år eller eldre. Kostnadene fordeles derfor med forholdstallet 1,8 mellom små og store barn. Tabellen viser at kostnadene til ordinær drift i kommunale barnehager er 359 185 kroner pr. plass for barn under tre år, og 199 547 kroner pr. barn som er tre år eller eldre.

For familiebarnehagene brukes forholdstallet 1,25. Familiebarnehagene er små barnehager i private hjem og brukes først og fremst av barn under tre år. Ressursinnsatsen pr. barn er generelt lavere enn i ordinære barnehager, men sammenlignet med ordinære barnehager er det begrensede muligheter for å utvide med flere barn etter fylte tre år.¹ Dermed er storbarnsplassene relativt sett dyrere i familiebarnehagene enn i ordinære barnehager, slik tabellen også viser.

Analysene av kommunale barnehager viser at disse i gjennomsnitt har høyere kostnader i små kommuner og i kommuner med høye inntekter. Kostnadene er også høyere i kommuner uten private barnehager. Kommuner med små kommunale barnehager har høyere kostnader enn de med større barnehager. Det er personalkostnadene som driver disse forskjellene.

Hos private barnehager finner vi det samme mønsteret med at små barnehager har høyere kostnader, og at små kommuner har dyrere private barnehager, men sammenhengen med kommunale kjennetegn er ikke så tydelig som den er for kommunale barnehager. Dette henger til dels sammen med at en stor del av variasjonen mellom kommunene er knyttet til de kommunene som ikke har private barnehager. De fleste private barnehagene ligger i store og sentrale kommuner.

Kostnadssammensetningen i de private barnehagene er tydelig knyttet til typen privat eierskap. Det er generelt lavere personalkostnader i barnehager tilknyttet konsern, mens utgifter til husleie, avskrivninger og finanskostnader derimot er høyere hos konsernene. Når det gjelder totale kostnader og årsresultat er det derimot liten forskjell mellom virksomhetskategoriene.

De som leier barnehagelokalene har høyere totale eiendomskostnader enn de som eier, men det er ingen tydelig kostnadsforskjell i 2023 mellom barnehager som leier av nærstående og de som leier av eksterne aktører. Før 2020 var det lavere kostnader blant de som leide av eksterne. Andelen eiendomskostnader har ellers holdt seg stabilt som andel av driftstilskuddet i perioden 2018–2023.

Årsregnskapsskjemaet som inngår i de private barnehagenes rapportering til Utdanningsdirektoratet er endret i 2023. Blant annet er balanseregnskapet inkludert. Oppsummerende statistikk er presentert i delkapittel 3.4.2. Rapporteringen av pensjon er blitt mer presis. Gjennomsnittlig pensjonsutgift for private barnehager beregnes til 10,8 % av pensjonsgrunnlaget. Dette er høyere enn i 2020, som var det foreløpige toppåret.

¹ Forskrift om familiebarnehager § 4: «Et hjem kan godkjennes for maksimalt fem barn over tre år som er til stede samtidig. Et hjem som er egnet for det kan godkjennes for dobbel gruppe med maksimalt ti barn over tre år som er til stede samtidig. Er flertallet av barna under tre år, må antallet reduseres.» I praksis er fire eller åtte barn under tre år et normalt antall plasser i familiebarnehager.

Rapporteringen av transaksjoner med nærstående er også endret fra tidligere år og gir nå en bedre oversikt. Siden mange av barnehagene er organisert i konserner, er det er ganske omfattende transaksjoner med nærstående parter i sektoren. 1500 barnehager rapporterer om til sammen 1,6 mrd. kroner i slike transaksjoner knyttet til driftsregnskapet og 1,3 mrd. kroner knyttet til balanseregnskapet. Leie av barnehagelokaler, administrasjon og lån er eksempler på poster med mange og store transaksjonsbeløp.

Totalt kostnader til barnehager i 2023 beløper seg til nær 69,7 mrd. kr, fordelt på 39,5 mrd. til kommunale barnehager og 30,1 mrd. til private barnehager. Veksten fra året før er høyest i den kommunale sektoren, både fordi kostnadsveksten pr. plass har vært høyere, og fordi det har vært en liten økning i antall plasser. Blant de private har det totalt sett vært en reduksjon i barnetallet.

Kapittel 5 er rapportens temakapittel, hvor vi gjør analyser som kan være av interesse, men som ikke nødvendigvis trenger å oppdateres årlig. I juni 2022 vedtok Stortinget endringer i barnehageloven, blant annet krav om at private barnehager skal være et selvstendig rettssubjekt, med noen unntak. Kravet om selvstendig rettssubjekt trådte i kraft 1. januar 2023. Vi ser nærmere på de private ordinære barnehagene som har måttet omorganisere seg for å imøtekomme det nye kravet om selvstendig rettssubjekt.

Det er lite som tyder på at omorganiseringen har hatt vesentlig betydning for barnehagenes kostnadsnivå og lønnsomhet i 2023, men det er en vridning over mot at mer føres som fremmedtjenester på posten for honorar til selskap i samme konsern. Rapportering av transaksjoner med nærstående var allerede mer omfattende i denne gruppen av barnehager før lovendringen, og det er ingen tydelige utslag på omfanget av transaksjoner knyttet til driftsregnskapet ved sammenligning mellom 2022 og 2023. Det er store transaksjoner knyttet til balansekonta, men dette har vi ikke data på fra tidligere år.

Barnehager som har endret organisering har i noen grad gått fra å eie egne lokaler eller leie av nærstående til å leie av eksterne aktører, men her må vi ta noe forbehold om konsistensen i datagrunnlaget for vår definisjon av eierskap til lokalene. Det er heller ikke påvist om dette er direkte knyttet til lovendringen. De som har endret til å leie av eksterne, har også i gjennomsnitt økt sine eiendomskostnader.

Summary

From 2022 to 2023, the cost per place in private kindergartens increased by 5,2% in ordinary kindergartens and 7,6% in family kindergartens. For public kindergartens, the increase in cost was 9,7%. A large increase in pension related expenses is part of the explanation for the increase in public kindergarten costs. The general price growth in the municipal sector during the same period is estimated at 4,3%, so measured against this, there is a real increase in costs for both municipal and private kindergartens.

The costs of running public kindergartens remain higher than for those that are private, and the cost difference is 14,6% if calculated from a public cost level. This only includes the regular operational costs. If we include the costs related to facilitating for additional support, the difference in costs is almost 22,1%. As public kindergartens have a higher share of children requiring additional support, the comparisons made in this report is primarily that of regular operations.

Private kindergarten profits have increased from a low level in 2022. The subsidies for private kindergartens in 2023 were calculated based on municipal costs from two years earlier. A rather significant increase in costs in municipal kindergartens from 2020 to 2021 may therefore help explain the increase in revenues two years later.

The following table summarises the main costings for 2023 in NOK (Norwegian Kroner) per place for the three types of kindergartens analysed in this report.

	Public kindergartens	Private kindergartens	
		Ordinary	Family
<i>Sum costs older children</i>	<i>226 112</i>	<i>176 093</i>	<i>198 017</i>
Whereof for additional support	26 565	5 690	932
<i>Regular operational costs, older children</i>	<i>199 547</i>	<i>170 402</i>	<i>197 085</i>
Whereof depreciations and rent	9 483	12 087	15 225
Whereof net expenses		773	66
Whereof tax related costs		310	1199
<i>Sum costs younger children</i>	<i>407 001</i>	<i>316 967</i>	<i>247 521</i>
<i>Sum costs regular operations, younger children</i>	<i>359 185</i>	<i>306 724</i>	<i>246 356</i>

The table shows that we distinguish between younger and older children. Younger children are between 0-2 years of age and in the calculations of costs in the ordinary kindergartens, it is assumed that a child in

this age bracket requires 80% more resources than a child who is three years or older. The table also demonstrate that the cost per child in regular operations for younger children is 359 185 NOK in public kindergartens compared to 199 547 NOK per child aged three years or older.

Family kindergartens are small kindergartens in private homes and is mainly for younger children. It is usually children under the age of three that goes to family kindergartens and less resources are spent per place for the youngest children than in ordinary kindergartens.

The analysis shows that public kindergartens have higher average costs in smaller municipalities and in municipalities with high public revenues per capita. Costs are also higher in municipalities without private kindergartens. Municipalities with small public kindergartens have higher costs than those with larger kindergartens. In particular, the cost of employees drives these differences. In private kindergartens we find the same patterns, however, the correlation with municipal characteristics is not as evident as it is for public kindergartens. This is explained by looking at the difference between municipalities with and without private kindergartens. Most private kindergartens are situated in large and central municipalities.

The cost structure of private kindergartens is clearly linked to the type of private ownership. Generally, personnel costs are lower in kindergartens that are part of a corporate group, while expenses for rent, depreciation, and financial costs are higher in these groups. However, when looking at total costs and annual results, there are only minor differences between the different categories of ownership.

Total costs for kindergartens in 2023 was approximately 69,7 billion NOK, with 39,5 bn for public kindergartens and 30,1 bn for private kindergartens respectively. Cost growth from the previous year is greatest in the municipal sector, driven both by a higher increase in cost per child and by a slight rise in the number of children attending municipal kindergartens, whereas private kindergartens have experienced a decline in enrollment.

The annual financial statement form, which is part of private kindergartens' reporting to the Directorate for Education and Training, was revised in 2023. Among other changes, the balance sheet is now included.

Chapter 5 is the thematic chapter of the report, where we conduct analyses that may be of interest but do not necessarily need to be updated annually. In June 2022, the Norwegian Parliament (Stortinget) adopted amendments to the Kindergarten Act, including a requirement that private kindergartens must be an independent legal entity, with some exceptions. This requirement came into force on January 1, 2023. We take a closer look at the private ordinary kindergartens that have had to reorganize in order to comply with the new requirement of being an independent legal entity.

There is little to indicate that this reorganization has had a significant impact on the kindergartens' cost levels and profitability in 2023, but there has been a shift towards more being recorded as external services under the item for fees to companies within the same group. Reporting of related party transactions was

already more extensive in this group of kindergartens before the legislative change, and there are no clear effects on the scope of transactions related to the operating accounts when comparing 2022 and 2023. There are large transactions related to balance sheet accounts, but we do not have comparable data on this from previous years.

1. Innledning

Denne rapporten er utarbeidet som grunnlag for vurdering av den økonomiske utviklingen i barnehagesektoren. Vi presenterer kostnader og kostnadsutvikling i kommunale og private barnehager.

1.1 Bakgrunn og formål

Utdanningsdirektoratet er ansvarlig for dokumentasjon og analyse av tilstanden i barnehagesektoren. Serien med årlige rapporter om kostnader i barnehagene utgjør en del av denne dokumentasjonen. Telemarksforskning har stått for utarbeidelsen av disse rapportene fra og med regnskapsåret 2010. Vi har samarbeidet med Samfunnsøkonomisk analyse AS siden analysene av 2019-regnskapene. Formålet med kostnadsanalysene er å gi en oversikt over den økonomiske situasjonen og utviklingen i barnehagesektoren. Rapporten er del av et større prosjekt hvor det også inngår årlig beregning av nasjonale tilskuddssatser til private barnehager.

1.2 Leseveiledning

Det kan være mange lesere som ikke har mulighet til å lese hele rapporten. Vi gir derfor innledningsvis en kort veiledning til rapportens struktur. Sammendraget oppsummerer kort de viktigste funnene og gir en oversikt over hovedtemaene i rapporten.

Her i kapittel 1 gis en kort innføring i datagrunnlag og overordnet metode. I kapittel 2 beregner vi kostnadene i de ordinære kommunale barnehagene. Kostnadsanalysene av private barnehager er omtalt i kapittel 3, mens kapittel 4 oppsummerer kapitlene 2 og 3 og sammenligner kostnadene i kommunale barnehager med kostnadene i private barnehager. Kapittel 4 gir også et anslag på nasjonale barnehagekostnader og beskriver finansieringen av barnehagesektoren.

Kapittel 5 er rapportens temakapittel, hvor vi gjør analyser som kan være av interesse, men som ikke nødvendigvis trenger å oppdateres årlig. I årets rapport ser vi nærmere på økonomien til de barnehagene som har endret organisering til selvstendig rettssubjekt som følge av lovendringen som trådte i kraft 1.1.2023.

Rapporten inneholder flere oversikter som viser kostnadsutvikling over tid, og vi anbefaler leserne å forholde seg til disse, heller enn å sammenligne tallene mot tidligere rapporter. Rapporteringen endres, og

beregningsmetodene justeres av og til, noe som kan bety at tallene ikke er perfekt sammenlignbare på tvers av rapporter.

1.3 Datagrunnlag og metode

De økonomiske analysene er bygd på samme metoder som er benyttet i tidligere års beregninger (TF-Rapport nr. 806 og tidligere rapporter). Noe av metodediskusjonen kan være nærmere utdypet i disse tidligere rapportene, men dokumentasjonen i denne rapporten, pluss eventuelle direkte referanser, skal i utgangspunktet være tilstrekkelig dokumentasjon på datagrunnlag og metode.

Eventuelle metodiske endringer fra TF-rapport nr. 806 er beskrevet i delkapittel 1.3.3 og i forbindelse med de aktuelle analysene. Alle metodiske endringer er også tatt inn i beregningen av tidligere års kostnader så langt dette lar seg gjøre. Når vi omtaler endringer i resultatene fra 2022 til 2023, er derfor beregningsmetoden lik for begge årganger med mindre noe annet er uttrykkelig beskrevet.

1.3.1 Datagrunnlag

Vi inkluderer i utgangspunktet samtlige barnehager i analysene. Enkelte private barnehager blir utelatt på grunn av manglende eller mangelfull informasjon. Dette frafallet er likevel så lite at vi anser det øvrige materialet som representativt for den samlede barnehagesektoren. Alle kommunale barnehager er inkludert i tallgrunnlaget for rapporten.

Følgende datagrunnlag er benyttet ved kostnadsberegningene:

- Årsmelding for alle barnehager 2017–2023
- KOSTRA-konsernregnskap 2018–2023 for kommunale barnehager
- Regnskapsskjema for private barnehager 2018–2023
- Tall fra Husbanken på investeringskostnader pr. barnehageplass til og med 2020

Årsmelding for kommunale og private barnehager rapporteres gjennom den elektroniske rapporteringsløsningen BASIL. Det samme gjør regnskapet for private barnehager. Kommunale regnskapsdata inngår i den årlige regnskapsrapporteringen til KOSTRA fra kommunene.

1.3.2 Metode og definisjoner

Kostnader pr. heltidsplass eller oppholdstime

Vi rapporterer de fleste kostnadstallene som kostnader pr. plass. Plassbegrepet er basert på antall barnehageplasser som er i bruk, og vi justerer til heltidsplasser ved å ta hensyn til antall avtalte oppholdstimer pr. uke for hvert barn. I årsmeldingsskjemaet i BASIL rapporteres antall barn med oppholdstid innenfor gitte intervaller. I justeringen for oppholdstid er disse intervallene omsatt til et timeantall som vi bruker til å summere timer. Tabell 1-1 viser vektingen av oppholdstidskategoriene.

Timene ganges med 48 uker pr. år til et antall oppholdstimer pr. år. En fulltidsplass regnes dermed som 45 timer ganger 48 uker, dvs. 2160 oppholdstimer.

Tabell 1-1 Oversikt over vekting av oppholdstidskategorier ved beregning av oppholdstimer.

Oppholdstidskategori	Vekting av kategoriene
0–8 timer pr. uke	6 timer
9–16 timer pr. uke	13 timer
17–24 timer pr. uke	21 timer
25–32 timer pr. uke	29 timer
33–40 timer pr. uke	37 timer
41- timer pr. uke	45 timer

Tabell 1-2 viser antall barn i barnehage og antall oppholdstimer for aldersgruppene 0–2 år og 3–6 år. I siste kolonne vises alderskorrigerte oppholdstimer som gir oss ett oppholdstimetall pr. barnehage. Alderskorrigeringen tar hensyn til at småbarnsplasser krever mer ressurser enn storbarnsplasser. Vi benytter forholdstallet 1,8 for fordeling av kostnader mellom store (3–6 år) og små barn (0–2 år). Aldersvektingen er den samme som er fastsatt i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Vektingen innebærer en antagelse om at de minste barna koster 80 % mer pr. plass enn de største barna. For familiebarnehager er forholdstallet mellom små og store barn 1,25.

Tabell 1-2 Oppholdstimer fra årsmeldingsskjema 2023

	Barn 0-2 år	Barn 3-6 år	Oppholdstimer 0-2 år	Oppholdstimer 3-6 år	Alderskorrigerte oppholdstimer
Kommunale barnehager	50 294	85 992	107 664 480	184 655 376	378 451 440
Private ordinære barnehager	49 024	79 177	105 536 640	170 646 384	360 612 336
Private familiebarnehager	1 649	706	3 529 200	1 510 368	5 921 868
Alle barnehager	100 967	165 875	216 730 320	356 812 128	744 985 644

Det er mer intuitivt å operere med antall plasser enn med oppholdstimer. Siden en heltidsplass tilsvarer 2160 oppholdstimer, regner vi oppholdstimene om til heltidsplasser ved å dele på 2160. Tabell 1-3 viser antall heltidsplasser og illustrerer samtidig den siste justeringen vi gjør. Årsmeldingene gir opplysninger om status pr. 15. desember i det aktuelle året. Ettersom tallet på oppholdstimer gjerne endrer seg gjennom året, kan tallet fra én årsmelding gi et dårlig bilde av årets aktivitet. Vi bruker derfor et veid gjennomsnitt av to årsmeldinger når vi beregner oppholdstimer pr. år. Dette gjennomsnittet vil i større grad kunne sammenstilles med kostnadene som er akkumulert over et helt regnskapsår, enn det en enkelt måling av oppholdstimene vil gjøre. Vi legger 7/12 vekt på årsmeldingen fra året før regnskapsåret og 5/12 vekt på årsmeldingen fra regnskapsåret, for å ta hensyn til at de fleste endringer i barnetallet i barnehagene skjer ved opptak av rettighetsbarn fra august og ut november. Dette samsvarer med vektingen som er fastsatt i forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager.

Tabell 1-3 Oppholdstimer og heltidsplasser for regnskapsåret 2023

	År	Oppholdstimer 0–2 år	Oppholdstimer 3–6 år	Heltidsplasser 0–2 år	Heltidsplasser 3–6 år	Alderskorrigerte heltidsplasser
Kommunale barnehager	2022	106 587 408	185 073 936	49 346	85 682	174 505
	2023	107 664 480	184 655 376	49 845	85 489	175 209
	Veid snitt	107 036 188	184 899 536	49 554	85 602	174 798
Private ordinære barnehager	2022	105 399 360	173 944 872	48 796	80 530	168 363
	2023	105 536 640	170 646 384	48 860	79 003	166 950
	Veid snitt	105 456 560	172 570 502	48 822	79 894	167 774
Private familie- barnehager	2022	3 958 032	1 736 040	1 832	804	3 094
	2023	3 529 200	1 510 368	1 634	699	2 742
	Veid snitt	3 779 352	1 642 010	1 750	760	2 947
Alle barnehager	2022	215 944 800	360 754 848	99 974	167 016	345 962
	2023	216 730 320	356 812 128	100 338	165 191	344 901
	Veid snitt	216 272 100	359 112 048	100 126	166 256	345 520

I beregning av tilskudd til private barnehager fordeles kapitaltilskuddet uavhengig av alder. I merknader til barnehageloven er det fastsatt normer som innebærer om lag en tredjedels høyere minimumsareal pr. barn under 3 år, og det er grunn til å tro at kapitalkostnadene er nærmere et forholdstall på 1,0 enn et forholdstall på 1,8. I denne rapporten har vi likevel valgt å bruke forholdstallet 1,8 (1,25 for familiebarnehager) for alle kostnader. Ulikt forholdstall vil være teknisk uproblematisk, men tolkningen vil bli ytterligere komplisert så lenge kapitalkostnadene er ulikt målt i kommunale og private regnskaper. Rentekostnader knyttet til barnehagene er ikke tilgjengelige i de kommunale regnskapene, og hvilke kostnader som fordeles med forholdstall 1,0 vil dermed være ulikt i kommunale og private barnehager. Siden andelen små og store barn er forholdsvis lik i de fleste barnehagene, vil denne forenklingen i liten grad påvirke våre studier av gjennomsnittstall.

For lesbarhetens skyld skriver vi ofte om plasser eller kostnader pr. plass. Hvis ikke annet er presisert, er det da snakk om alderskorrigerte heltidsplasser.

Kategorisering av private barnehager

I noen analyser grupperer vi de private barnehagene i virksomhetskategorier. Grupperingen skiller mellom ulike typer eiere og ulik organisering av eierskapet, for eksempel enkeltstående på den ene siden og barnehager organisert i konsern på den andre.

Konsernstrukturen tar utgangspunkt i informasjon fra aksjonærregisteret og BASILs informasjon om barnehageforetakenes eiere. Et foretak tilhører et konsern dersom foretaket har en majoritetseier. En eventuell majoritetseier kan igjen være et foretak med en majoritetseier, som knytter begge foretakene til andre foretak i et større konsern. Vi har definert barnehageforetakenes konserntilhørighet ved å finne øverste majoritetseier i 10 ledd.

Videre er konsernene gruppert basert på organisasjonsform fra Enhetsregisteret, og innrapportert organisasjonsform i BASIL for de som ikke har kobling til Enhetsregisteret. Barnehagene er gruppert i virksomhetskategorier på følgende vis:

- ◆ Personlig næringsdrivende o.l.: ENK, PERS, ANS, DA²
- ◆ Ideelle: BA, BBL, BRL, ESEK, KIRK, FLI, STI, SA, SAM, SÆR³
- ◆ Norskeide små konsern: Aksjeselskaper (AS) som inngår i konsern med mellom to og fem barnehager
- ◆ Norskeide store konsern: AS som inngår i konsern med flere enn fem barnehager
- ◆ Utenlandskeide konsern: AS som inngår i konsern med utenlandsk eierskap ifølge aksjonærregisteret
- ◆ Selvstendige aksjeselskaper: AS som ikke inngår i konsern

De ideelle skiller seg fra de andre grupperingene ved at de er organisert slik at de ikke kan ta ut utbytte. De ideelle barnehagene eies enten av seg selv (f.eks. stiftelser), av brukerne (f.eks. samvirker) eller direkte av organisasjoner uten personlige eiere. De ideelle omfatter både store organisasjoner, som Stiftelsen Kanvas, og mindre foreldreeide samvirkebarnehager.

Merk at vår definisjon av de ideelle kun er basert på organisasjonsform, ikke sektorkode eller hvorvidt vedtektene til barnehagen inneholder et samfunnsnyttig tilleggsformål.⁴ I tilfeller der det som gjerne kalles ideelle organisasjonsformer (jf. listen over) eier aksjeselskaper som driver barnehager, er disse kategorisert i tråd med barnehagenes organisasjonsform og/eller konsernstruktur. Eksempelvis vil en barnehage

² ENK – Enkeltpersonforetak, PERS - Andre enkeltpersoner som registreres i tilknyttet register, ANS - Ansvarlig selskap med solidarisk ansvar, DA - Ansvarlig selskap med delt ansvar

³ BA - Selskap med begrenset ansvar, BBL - Boligbyggelag, BRL - Borettslag, ESEK - Eierseksjonssameier, KIRK - Den norske kirke, FLI - Forening/lag/innretning, STI - Stiftelse, SA - Samvirkeforetak, SAM - Tingsrettslig sameie, SÆR - Annet foretak ifølge særskilt lov

⁴ Se diskusjoner rundt definisjon av ideelle virksomheter i NOU 2020: 13 og Kunnskapsdepartementets høringsnotat om forslag til endringer i barnehageloven med forskrifter 26. april 2019.

organisert som et AS, men eid av en menighet eller forening, bli kategorisert i henhold til de ulike gruppene av aksjeselskaper.

Når en finansiell institusjon, f.eks. et oppkjøpsfond, er øverste eier, vil øverste eier i barnehagekonsernet definere virksomhetskategorien barnehagen tilhører. Nærmere vurderinger av kategoriseringen finnes i kapittel 5 i TF-rapport 698.

Enkeltpersonforetak, som inngår i kategorien med personlig næringsdrivende, skiller seg regnskapsmessig fra de øvrige virksomhetskategoriene ved at næringsinntekt i mindre grad er skilt fra eiers private økonomi. Eier som jobber i barnehagen kan normalt ikke føre lønn til seg selv i regnskapet, men får heller kompensasjon for sin innsats gjennom overskuddet. For disse barnehagene legger vi inn en standard lønssats for ledere i barnehager ganget med eiers rapporterte stillingsbrøk som en beregnet lønn til eier. Dette gjør både kostnader og årsresultat mer sammenlignbart. Hvis barnehagen har ført arbeidsgodtgjørelse til eier på post 5600 i årsregnskapet, trekker vi dette fra den beregnede lønnen. Lønssatsen er lønn for leder i barnehage hentet fra tabell 11419 i statistikkbanken til Statistisk sentralbyrå.

I delkapittel 3.4 grupperer vi barnehagene i følgende kategorier knyttet til eierskap til lokalene:

- Eier
- Leier av eksternt
- Leier av nærstående

Kategoriseringen av hvem som eier og hvem som leier, bygger på informasjon om eierskap til lokalene. Skille mellom de som leier av nærstående og de som leier av andre, bygger på rapporteringen av transaksjoner med nærstående. I begge tilfeller er de årsregnskapsskjemaet fra BASIL som er kilden. For år før 2020 gjelder metoden som er beskrevet på side 13 i TF-rapport 621.

1.3.3 Metodiske endringer fra forrige rapport

Nytt årsregnskapsskjema for de private barnehagene medfører noen endringer i beregningsmetoden.

For det første er det noen endringer i kostnadsbegrepene. Kostnadsbegreper og definisjoner er beskrevet i innledningen til kapittel 3.

For det andre, inneholder ikke det nye regnskapsskjemaet rapportering av ikke-finansiell støtte til private barnehager. Denne støtten ble tidligere plussert på både inntektssiden og utgiftssiden til de private barnehagene. Omfanget var imidlertid lite, og har ikke stor betydning. Endringen er også omtalt i rapporten der det er relevant.

For det tredje har det tidligere vært en rapportering for private barnehager om utgifter til særskilt tilrettelegging som er finansiert av egne midler. I tillegg har kommunene rapportert om særskilt tilrettelegging i private barnehager som er utført med kommunale ressurser (ikke tilskudd). Begge disse rapporteringene er borte, og særskilt tilrettelegging i private barnehager er derfor anslått ved sum av tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne og tilskudd til tiltak for å styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn.

Ny rapportering har også gitt grunnlag for mer presis informasjon, særlig om pensjon og transaksjoner med nærstående. Videre har det også gitt grunnlag til nye analyser. Metodene for disse analysene er beskrevet i rapporten i tilknytning til analysene.

Vi har gjort en korrigering av beregningen av inntekter i delkapittel 4.3. Her har vi oppdaget en feil i tidligere rapporter hvor kostpenger til de private barnehagene har inngått i kategorien *Andre regnskapsførte inntekter*. Korrigeringen og korrigerte tall for 2022 er omtalt i delkapittel 4.3.

2. Kommunale barnehager

I dette kapittelet presenterer vi kostnadsnivå, kostnadsvariasjon og kostnadsutvikling i de kommunale barnehagene.

2.1 Driftskostnader

2.1.1 Datagrunnlag

Kostnadsdataene er hentet fra KOSTRA, som er et felles system for regnskapsrapportering fra norske kommuner. Regnskapet er organisert i to dimensjoner, etter tjenestefunksjoner (barnehage, skole etc.) og etter utgifts- eller inntektsart (lønn, husleie, brukerbetaling etc.). For barnehagesektoren er det tre tjenestefunksjoner: 201 Barnehage, 211 Styrket tilbud til førskolebarn og 221 Barnehagelokaler og skyss.⁵

Ved beregning av kostnader til drift i kommunale barnehager har vi tatt utgangspunkt i utgiftsbegrepet *korrigerte brutto driftsutgifter*. Dette utgiftsbegrepet er konstruert for å vise kostnadene ved egen tjenesteproduksjon. *Ordinære brutto driftsutgifter* vil til forskjell fra dette også inkludere tilskudd til private barnehager. I kommunenes regnskapsrapportering gjennom KOSTRA er korrigerte brutto driftsutgifter definert som summen av følgende utgiftsarter, hvor inntektsartene har negativ verdi:

(010 til 285) + (429 + 590 + 690 + 710 + 729)

Art 690 er tatt ut av KOSTRA fra og med 2020, men er inkludert i de tidligere årgangene.⁶

Dette er utgangspunktet for beregningen. Vi korierer imidlertid for følgende forhold:

- ◆ Barnehagemyndighet og felleskostnader
- ◆ Lærlinger
- ◆ Premiefond
- ◆ Åpne barnehager
- ◆ Administrasjonspåslag

Driftskostnadene i kommunale barnehager er inkludert regnskapsførte pensjonsutgifter. I beregning av nasjonale satser blir det lagt til grunn en fast pensjonskostnad i prosent av lønnsutgiftene.⁷ Formålet med

⁵ Se offisiell KOSTRA-veileder for dokumentasjon: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/kostra/regnskapsrapporteringen-i-kostra/id551573/>

⁶ Dette skal i prinsippet ikke føre til endringer i korrigerte brutto driftsutgifter, men hvis regnskapet i praksis ikke har vært ført etter intensjonen, kan det likevel ha hatt noe betydning. I 2019 utgjorde beløp ført på arten 0,7 % av korrigerte brutto driftsutgifter på funksjon 201, 1 % av funksjon 221 og 5,6 % av funksjon 211. https://www.ssb.no/offentlig-sektor/kommune-stat-rapportering/_attachment/456188?_ts=17a424c1bd0

⁷ Se TF-notat nr. 12/2024.

pensjonspåslaget er å ta hensyn til systematiske forskjeller i pensjonskostnader mellom offentlige og private barnehager. Formålet med kostnadsberegningene er derimot å synliggjøre de reelle kostnadene, og dermed er ikke dette en justering vi bruker her. Kostnadsbegrepet vil derfor ikke lede frem til de samme kostnadene som ligger til grunn for de nasjonale satsene. I stedet bruker vi regnskapsførte pensjonsutgifter, men trekker fra bruk av premiefond. Bruk av premiefond føres på funksjon 173. Det er barnehagenes forholdsmessige andel av bruk av premiefond som skal trekkes fra kommunens brutto pensjonspremier. Barnehagenes andel av kommunens totale lønnsutgifter er brukt som nøkkel for fordeling av premiefondbruken. Beregningene er gjort for hver enkelt kommune, siden andelen vil variere fra kommune til kommune. Vi justerer ikke for premieavvik.

Åpne barnehager inngår også i de kommunale kostnadene til barnehager, men har en helt annen kostnadsstruktur enn andre barnehager. Vi trekker ut et anslag på kostnadene til de åpne barnehagene ved å benytte nasjonale satser for tilskudd til åpne barnehager fra TF-notat 12/2024, målt i 2023-kroner og multiplisert med tallet på barn i åpne barnehager. Barn i åpne barnehager rapporteres ikke med oppholdstimer og er dermed ikke inkludert i tellingen av antall heltidsplasser.

Kostnader i familiebarnehager skal i prinsippet trekkes ut når vi beregner totale kostnader i ordinære barnehager, men kostnadene er ikke separert fra ordinære barnehager i KOSTRA. Pr. desember 2023 var det kun fire kommunale familiebarnehager igjen i landet, og en eventuell kostnadsforskjell vil dermed ikke ha betydning for nasjonalt gjennomsnitt. Vi beholder derfor både kostnader og plasser i beregningen.

Oppgaver som følger av kommunens rolle som barnehagemyndighet, bør ikke inngå ved beregning av kostnader til drift av kommunale barnehager. Det samme gjelder eventuelle andre tjenester som ytes både til de private og de kommunale barnehagene.⁸ Selv om reglene for føring av administrasjonsutgifter i KOSTRA er detaljerte, vil det være noe variasjon som følge av lokal organisering og regnskapspraksis. Utgifter til barnehagemyndighet inngår i funksjon 201 i noen kommuner, mens andre kommuner fører all slik administrasjon på funksjon 120 (administrasjon). Vi benytter et tidligere anslag på at 2 % av utgiftene på funksjon 201 er utgifter knyttet til kommunens rolle som barnehagemyndighet, og derfor utgifter som bør trekkes fra. Anslaget er basert på to spørreundersøkelser til kommunen, hvor den siste ble gjennomført høsten 2014. Se diskusjon av dette anslaget i TF-rapport 353.

Satsen på 2 % dekker ikke uttrekk av kostnader til lærlinger. Den samme spørreundersøkelsen som er nevnt over, viste at utgifter til lærlinger i barnehagene med rimelighet kan anslås til 80 % av kostnadene ført på art 050 på funksjon 201, og dette ble dermed innført som et eget fratrekk i beregningen.

Mange kommuner har også direkte utgifter knyttet til styrket tilbud for barn med behov for særskilt tilrettelegging i private barnehager, for eksempel ved at kommunalt ansatte støttepedagoger følger opp barn i private barnehager. Slike utgifter ble tidligere registrert av kommunen i årsregnskapsrapporteringen

⁸ Eksempler kan være felles kurs og prosjekter, eller utgifter som dekker gratis tilgang til idretts- og svømmehaller for både kommunale og private barnehager.

til private barnehager og trukket fra de kommunale kostnadene til særskilt tilrettelegging. Det var usikkerhet om kvaliteten på denne rapporteringen, og i nytt regnskapsskjema for private er den ikke videreført. Det betyr at alle utgifter til kommunalt personale som inngår i styrkingstiltak i private barnehager er inkludert i de kommunale kostnadene til særskilt tilrettelegging fra og med 2023. I 2022 utgjorde dette fratrekket 6,3 % av sum kostnader til særskilt tilrettelegging.

Kommunens sentraladministrasjon leverer tjenester som ikke belastes barnehagenes regnskaper, for eksempel regnskap og revisjon, personalfunksjon og sentrale IKT-tjenester. Dette er kostnader som bør regnes med. Dette gjøres gjennom et administrasjonspåslag tilsvarende det som brukes i beregningen av tilskudd til private barnehager. I forskrift om tilskudd til private barnehager er denne prosenten satt til 4,3 % av utgifter justert med pensjonspåslag, og vi følger denne beregningsmetoden.

Vi ønsker å skille kapitalkostnader fra andre driftskostnader fordi det er særlig utfordrende å sammenligne kapitalkostnader mellom kommunale og private barnehager. Vi definerer kapitalkostnader her som sum av artene 190 Leie av lokaler og grunn og 590 Avskrivninger. Art 190 kan inneholde kostnader som ikke er rene kapitalkostnader, men vi antar at kapitalkostnadene utgjør hoveddelen av husleien, og trekker ut både art 190 og art 590. I delkapittel 2.2 beregner vi et alternativt mål på kapitalkostnadene i kommunale barnehager, som også tar hensyn til rentekostnaden. I vårt endelige hovedestimat for kostnadene er det imidlertid regnskapsførte kapitalkostnader som inngår.

2.1.2 Beregning av driftskostnader

Tabell 2-1 viser de direkte kostnadene ved drift av ordinære kommunale barnehager i 2023. Sum kostnader er summen av kostnadene til 353 av 356 kommuner. Tre kommuner er utelatt fordi de ikke har kommunale barnehager.

Tabell 2-1 Direkte kostnader til ordinær drift av kommunale barnehager i 2023 (i 1000 kr). N=353.

	Ordinær drift (F 201 og 221)	Særskilt tilrettelegging (F 211)	Sum kostnader
Korrigerte brutto driftsutgifter	35 633 752	4 629 641	40 263 393
Myndighetsoppgaver m.m.	-622 016		-622 016
Lærlinger	-235 185		-235 185
Premiefond	-1 099 701	-145 047	-1 244 749
Åpne barnehager	-28 745		-28 745
<i>Sum direkte kostnader</i>	<i>33 648 105</i>	<i>4 484 594</i>	<i>38 132 698</i>
Kapitalkostnader	-1 657 687	-29 659	-1 687 346
<i>Sum direkte kostnader ved drift</i>	<i>31 990 418</i>	<i>4 454 935</i>	<i>36 445 352</i>

Neste steg er å kombinere kostnadene med oppholdstimene i kommunale barnehager fra samme kommuner. Tabell 2-2 viser kostnader til ordinær drift i kommunale barnehager i 2023, fordelt pr. oppholdstime og pr. plass. Tabellen viser at sum kostnader til ordinær drift er 92,38 kroner pr. korrigert oppholdstime, eller 199 547 kroner pr. plass, etter at vi har foretatt de nødvendige korrigeringene, men før vi trekker fra kapitalkostnadene. Kapitalkostnadene utgjør 9 483 kroner pr. plass. Oppholdstimene som legges til grunn, er et veid gjennomsnitt av rapporterte barn pr. 15.12.22 og 15.12.23, slik vi har beskrevet i metodekapittelet. Veksten i kostnader inkl. kapitalkostnader fra året før er 9,5 %. Vi synliggjør nærmere de viktigste forklaringsfaktorene for kostnadsutviklingen i delkapittel 2.3.3.

Tabell 2-2 Kostnader til ordinær drift i kommunale barnehager i 2023, pr. oppholdstime og pr. plass. N=353

Ordinær drift (funksjon 201 og 221)	Kostnader 1000 kr	Kr pr. korrigert oppholdstime (1,8)	Kroner pr. plass (store barn)
Korrigerte brutto driftsutgifter	35 633 752	94,38	203 856
Myndighetsoppgaver m.m.	-622 016	-1,65	-3 558
Lærlinger	-235 185	-0,62	-1 345
Premiefond	-1 099 701	-2,91	-6 291
Åpne barnehager	-28 745	-0,08	-164
<i>Sum direkte kostnader</i>	<i>33 648 105</i>	<i>89,12</i>	<i>192 497</i>
Administrasjonspåslag	1 232 346	3,26	7 050
Sum kostnader inkl. administrasjon	34 880 451	92,38	199 547
Kapitalkostnader (regnskapsført)	-1 657 687	-4,39	-9 483
<i>Sum driftskostnader ekskl. kapital</i>	<i>33 222 764</i>	<i>87,99</i>	<i>190 063</i>
Antall oppholdstimer små barn	107 036 188		
Antall oppholdstimer store barn	184 899 536		

I Tabell 2-3 presenterer vi kostnadene knyttet til særskilt tilrettelegging slik dette defineres under funksjon 211 i veiledning til KOSTRA-rapportering.⁹ I 2023 var gjennomsnittskostnader til særskilt tilrettelegging (inkl. administrasjon og kapitalkostnad) på 26 565 kroner pr. heltidsplass for store barn. Dette er en økning på hele 18,9 % fra 2022, men skyldes delvis endringen i regnskapsrapportering som er omtalt i delkapittel 2.1.1.

⁹ KOSTRA-veileder 2022: <https://www.regjeringen.no/contentassets/bbb36cc4ebcc460b83aedfb68ca95c6d/2022/veileder-til-kostra-kontoplanen-2022-endeelig-til-publisering.pdf>

Tabell 2-3 Kommunale kostnader til særskilt tilrettelegging i 2023, pr. oppholdstime og pr. plass i kommunale barnehager. N = 353.*

Særskilt tilrettelegging (funksjon 211)	Kostnader 1000 kr	Kr pr. korrigert oppholdstime (1,8)	Kr pr. plass (store barn)
Kostnader direkte ekskl. kapital	4 442 267	11,77	25 414
Kapitalkostnader	29 659	0,08	170
Administrasjonspåslag	171 580	0,45	982
Sum kostnader inkl. adm. og kapital	4 643 507	12,30	26 565

*Kostnadene inkluderer kostnader til kommunalt personale som inngår i styrkingstiltak i private barnehager

2.2 Beregnede kapitalkostnader

I teksten over omtaler vi summen av husleie og avskrivninger som kapitalkostnader. Vi vurderer dette som det beste anslaget på kapitalkostnader vi kan få fra de kommunale regnskapene. Teoretisk består imidlertid kapitalkostnadene av kapitalslit og kapitalavkastning, og disse kostnadselementene er ikke fullstendig dokumentert i kommunale regnskaper.

Tidligere forskrift om likeverdig behandling (Rundskriv Udir-7-2014) ga følgende definisjon av kapitalkostnader:

Med kapitalkostnader menes avskrivningskostnader basert på anskaffelseskost (fratrasket investeringstilskudd og merverdiavgiftskompensasjon) og rentekostnader beregnet ut fra bokført verdi på anleggsmidler på barnehageområdet tillagt tomtekostnader (fratrasket investeringstilskudd og merverdiavgiftskompensasjon).

I gjeldende forskrift er reglene om beregning av kapitalkostnad erstattet med en nasjonal sats som gjelder for alle kommuner. Prinsippene for kapitalkostnader er likevel uendret, og vi holder oss dermed til samme beregningsmetode som tidligere.

Kapitalkostnadene er ikke fullstendig dokumentert i kommunale regnskaper. Rentekostnader er ikke fordelt på de ulike tjeneste- og ansvarsområdene, og er derfor vanskelig å identifisere. Ordlyden i sitatet over åpner også for at det med rentekostnad menes mer enn det som rent faktisk er rentekostnad på lån. Alle investeringer medfører rentekostnader, uavhengig av finansieringsmåte. Investeringer finansiert med egenkapital medfører at potensiell alternativ avkastning bortfaller, og dette må regnes med som en kostnad. For å belyse forskjellen, velger vi derfor å beregne de teoretiske kapitalkostnadene for sammenligning med de regnskapsførte kapitalkostnadene.

Når det gjelder kommunale avskrivninger, så er disse beregnet på bakgrunn av brutto anskaffelseskostnad, mens det i private regnskaper og i definisjonen angitt over er netto anskaffelseskostnad som ligger til

grunn. Vi baserer de beregnede kapitalkostnadene på investeringsdata fra Husbanken. På denne måten skal beregningen i størst mulig grad gjenspeile gjennomsnittlige kapitalkostnader i sektoren.

I datamaterialet vi har fått fra Husbanken, inngår informasjon om alle byggeprosjekter som Husbanken har finansiert. Tallene viser både investeringskostnader og antall barnehageplasser for en stor andel private utbyggere samt enkelte kommunale prosjekter. Vi antar at selve investeringskostnaden er uavhengig av eierskap, og skiller ikke mellom kommunale og private prosjekter. Investeringskostnaden leder fram til et anslått investeringsbeløp pr. plass fordelt på byggeår. Vi korrigerer videre for momskompensasjon og investeringstilskudd og beregner avskrivningsgrunnlag og rentegrunnlag for barnehager etter byggeår. Til slutt bruker vi et anslag på aldersfordelingen (etableringsår) blant kommunale barnehager for å komme frem til sum kapitalkostnader.

Fra og med 2021 gis det ikke lenger nye lån til barnehager fra Husbanken, og vi anslår derfor gjennomsnittlig investeringskostnad for nyere årganger ved å prisjustere 2020-kostnadene ved hjelp av byggekostnadsindeks for enebolig av tre, kostnader i alt, tabell 08652 i statistikkbanken til Statistisk sentralbyrå.¹⁰

Siden formålet med denne beregningen er å finne kapitalkostnadene i 2023, benytter vi en rentesats som reflekterer gjennomsnittlig rente samme år. Rentenivået i beregningen av kapitalkostnader er satt til 3,9 % for 2023. Dette tilsvarer gjennomsnittlig rentesats i 2023 for 10 års fastrente i Husbanken pluss et tillegg på 0,1–0,2 prosentpoeng for effektiv rente. (Vi har lagt til 0,1 og rundet opp.) Ved beregning av kostnader for tidligere år benyttes tilsvarende rente fra det aktuelle året. Tilsvarende rentesats i 2022 var 3,0 %.

Vi har tidligere presentert detaljert og omfattende gjennomgang av denne beregningen i rapportene. Siden metoden er den samme som tidligere, og tallet først og fremst brukes som sammenligningsgrunnlag for regnskapsførte kostnader, velger vi å vise til TF-rapport 698 for nærmere beskrivelse av beregningen. Tabeller med oppdaterte tall for 2023 ligger i vedlegg 4.

Beregnet kapitalkostnad for kommunale barnehager i 2023 er 15 022 kroner pr. plass når små og store barn teller likt. Når vi fordeler kapitalkostnadene med forholdstallet 1,8, blir kostnaden 11 681 kroner for en storbarnsplass og 21 025 kroner for en småbarnsplass. Beregnede avskrivninger utgjør 6 487 kroner og renter utgjør 5 194 kroner av kostnadene pr. storbarnsplass. Vi viser utviklingen over tid og sammenligner med regnskapsførte kapitalkostnader i neste delkapittel.

¹⁰ Se TF-notat 9/2022 for en nærmere vurdering av denne metoden.

2.3 Kostnadsutvikling 2018–2023

2.3.1 Kapitalkostnader

Tabell 2-4 viser utviklingen i de to alternative målene på kapitalkostnader, både regnskapsførte avskrivninger og husleie og kostnader beregnet i forrige delkapittel. Siden det knapt finnes kapitalkostnader til særskilt tilrettelegging, begrenser vi oss her til kapitalkostnader for ordinær barnehagedrift. I tabellen har vi fordelt kostnadene mellom små og store barn etter forholdstallet 1,8 på samme måte som for øvrige kostnadskomponenter, jf. metodediskusjonen i delkapittel 1.3.2. Tallene i tabellen representerer kostnadene pr. plass for store barn.

Tabell 2-4 Kapitalkostnader pr. heltidsplass for store barn, regnskapsført og beregnet 2018–2023

	Regnskap			Beregnet		
	Avskrivning	Husleie	Sum	Avskrivning	Rente	Sum
Kostnader 2018 (kr)	5 936	1 225	7 161	5 086	2 804	7 890
Kostnader 2019 (kr)	6 372	1 242	7 614	5 391	2 965	8 356
Kostnader 2020 (kr)	6 885	1 241	8 127	5 735	2 271	8 006
Kostnader 2021 (kr)	7 305	1 148	8 453	6 081	2 325	8 406
Kostnader 2022 (kr)	7 727	1 283	9 009	6 321	4 095	10 416
Kostnader 2023 (kr)	7 982	1 506	9 488	6 487	5 194	11 681
Nominell endring i %:						
2018–2019	7.3 %	1.4 %	6.3 %	6.0 %	5.7 %	5.9 %
2019–2020	8.1 %	-0.1 %	6.7 %	6.4 %	-23.4 %	-4.2 %
2020–2021	6.1 %	-7.5 %	4.0 %	6.0 %	2.4 %	5.0 %
2021–2022	5.8 %	11.7 %	6.6 %	3.9 %	76.1 %	23.9 %
2022–2023	3.3 %	17.4 %	5.3 %	2.6 %	26.8 %	12.1 %
<i>2018–2023</i>	<i>34.5 %</i>	<i>22.9 %</i>	<i>32.5 %</i>	<i>27.5 %</i>	<i>85.2 %</i>	<i>48.0 %</i>

Både reelle og beregnede avskrivninger øker gjennom perioden. Beregnede avskrivninger ligger lavere enn regnskapsførte avskrivninger. Dette rimer med at beregnede avskrivninger tar utgangspunkt i netto investeringskostnader for å øke sammenlignbarheten mot private barnehager. På den annen side vil regnskapsførte avskrivninger ikke inkludere avskrivninger for kommunale barnehager som leier sine lokaler. Regnskapsført husleie vil normalt reflektere både avskrivninger, rentekostnader og eventuelle vedlikeholdskostnader som er innbakt i leieprisen. Gjennomsnittene for regnskapsførte avskrivninger og

husleie vil påvirkes av andelen barnehager som leier sine lokaler. Hvor mange som eier eller leier, kommer ikke frem av vårt datagrunnlag.

Kostnadsveksten fra 2018 til 2023 er 32,5 % for regnskapsførte kapitalkostnader og 48,0 % for beregnede kapitalkostnader. Mens renteutviklingen ikke påvirker de regnskapsførte kostnadene, med mindre den får konsekvenser for husleien, er de beregnede kapitalkostnadene direkte påvirket av renteendringer.

Rentenedgangen i 2020 og renteoppgangen i 2022 og 2023 vises tydelig i utviklingen av de beregnede kapitalkostnadene. Utviklingen i regnskapsførte kapitalkostnader er mer jevn. Det er noe variasjon i regnskapsførte husleieutgifter, men vi kan ikke vite om dette har noen sammenheng med endringer i rentekostnader eller endring i hvor mange som leier lokaler. Vi viser også utviklingen i reelle kostnader, justert for den kommunale deflatoren. På denne måten kan vi vise utviklingen i kostnadene utover den generelle kostnadsveksten i kommunesektoren. Vi ser at kostnadsutviklingen i barnehagene ikke nødvendigvis følger deflatoren fra år til år, og fra 2018 til 2023 har det vært en realvekst i kostnadene for ordinær drift på 8,2 %. Over tid er altså kostnadsutviklingen i barnehagene noe høyere enn den generelle kostnadsutviklingen i kommunene.

2.3.2 Totale kostnader

Tabell 2-5 viser kostnadsutviklingen i kommunale barnehager fra 2018 til 2023, målt pr. heltidsplass (store barn). I 2023 er kostnadene til ordinær drift inkludert regnskapsførte kapitalkostnader 199 547 kroner pr. plass mot 152 294 kroner i 2018. Samlet kostnadsvekst for ordinær barnehagedrift har vært 31 % over de fem årene. Spesielt lave pensjonskostnader i 2020 påvirket kostnadsutviklingen mellom 2019 og 2021. Kostnadsveksten er særlig høy fra 2022 til 2023.

Personalkostnadene på barnehagefunksjonene 201 og 221 har økt med 28,5 % fra 2018 til 2023.

Personalkostnadene er sammensatt av lønnsnivå, antall årsverk pr. plass, vikarbruk, sykepengerefusjon, arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader. Vi ser noe mer detaljert på siste års endring i neste delkapittel. Andre kostnader, derunder regnskapsførte kapitalkostnader, har vokst med 41,4 %, og veksten har vært særlig stor de tre siste årene.

Kostnadene til særskilt tilrettelegging har økt med 55,1 % fra 2018 til 2023. Veksten fra 2022 til 2023 omfatter også den nevnte endringen i rapportering som gjør at vi ikke får trukket ut alle kommunale utgifter knyttet til private barnehager. Se omtalen av Tabell 2-3.

Nederst i tabellen har vi beregnet reell kostnadsendring ved å justere de nominelle tallene med kommunal deflator.

Tabell 2-5 Kostnadsutvikling pr. heltidsplass (store barn) 2018–2023 i kommunale barnehager

	Antall kommuner	Personalkostnader, ordinær drift ^a (A)	Andre kostnader, ^b ordinær drift (B)	Ordinær drift (A+B)	Særskilt tilrettelegging (C)
Kostnader 2018 (kr)	417	122 918	29 376	152 294	17 127
Kostnader 2019 (kr)	414	129 192	30 624	159 817	18 966
Kostnader 2020 (kr)	352	127 986	30 739	158 725	19 111
Kostnader 2021 (kr)	352	138 687	34 737	173 424	21 284
Kostnader 2022 (kr)	352	144 118	37 866	181 984	22 227
Kostnader 2023 (kr)	353	158 002	41 544	199 547	26 565

Nominell endring i %:

2018–2019	5,1 %	4,2 %	4,9 %	10,7 %
2019–2020	-0,9 %	0,4 %	-0,7 %	0,8 %
2020–2021	8,4 %	13,0 %	9,3 %	11,4 %
2021–2022	3,9 %	9,0 %	4,9 %	4,4 %
2022–2023	9,6 %	9,7 %	9,7 %	19,5 %
<i>2018–2023</i>	<i>28,5 %</i>	<i>41,4 %</i>	<i>31,0 %</i>	<i>55,1 %</i>

Reell endring i %

2018–2019	1,9 %	1,1 %	1,8 %	7,4 %
2019–2020	-1,9 %	-0,6 %	-1,7 %	-0,2 %
2020–2021	3,7 %	8,1 %	4,6 %	6,6 %
2021–2022	-2,6 %	2,2 %	-1,7 %	-2,1 %
2022–2023	5,1 %	5,2 %	5,1 %	14,6 %
<i>2018–2023</i>	<i>6,1 %</i>	<i>16,8 %</i>	<i>8,2 %</i>	<i>28,1 %</i>

^a Personalkostnader for ordinær drift (KOSTRA-funksjoner 201 og 221)

^b Inkludert kapitalkostnader

2.3.3 Nærmere undersøkelse av kostnadsutviklingen i 2023

For å få mer innsikt i hva som har vært av betydning for kostnadsutviklingen, har vi sett på detaljerte regnskapstall fra KOSTRA. Vi har sammenlignet de enkelte kostnadsartene i 2022 og 2023 på sektornivå og målt endringen i kroner relativt til de beregnede kostnadene i barnehagene.

Tabell 2-6 Endringer i kommunesektorens utgifter til barnehagedrift fra 2022 til 2023. Utvalgte arter i KOSTRA, summert over funksjonene 201 og 221.

Art	Benevnelse	Endring relativt til fjorårets beløp pr. plass	Endring som prosent av fjorårets sum kostnad pr. plass	Inntekt (I) /Utgift (U)
090	Pensjonsinnskudd og trekkpliktige forsikringsordninger	+33,6 %	+4,9 %	U
010	Fastlønn	+4,8 %	+2,8 %	U
270	Kjøp av andre tjenester	+38,9 %	+1,1 %	U
099	Arbeidsgiveravgift	+8,5 %	+0,8 %	U
F173	Premiefond ^a	+9,4 %	+0,3 %	I
230	Vedlikehold, bygg- /anleggstjenester og nybygg/nyanlegg	+19,7 %	+0,3 %	U
180	Strøm	-18,3 %	-0,2 %	U
040	Overtidslønn	-29,1 %	-0,2 %	U
115	Matvarer	11,4 %	0,2 %	U
780	Sykelønnsrefusjon	+6,9 %	+0,2 %	I
590	Avskrivninger	+3,3 %	+0,1 %	U

^a Fordelt til barnehage fra funksjon 173, reduserer betalt pensjonspremie

Vi viser ikke hele listen av enkeltarter, men i Tabell 2-6 har vi lagt inn de største endringene, og vi holder oss kun til arter som inngår i beregningen av kostnader pr. plass. Beløpene er målt for summen av regnskapsfunksjonene 201 og 221, altså det som er omtalt som ordinær drift.

Kolonnen «Endring som prosent av fjorårets sum kostnad pr. plass» synliggjør hver posts bidrag til den samlede kostnadsøkningen på 9,7 %. Utgiftene til pensjon har økt med 33,6 % fra året før. Økningen utgjør 4,9 % av fjorårets sum kostnader, og dermed også 4,9 prosentpoeng av den samlede kostnadsøkningen. Økningen i pensjonsutgiftene motvirkes noe av at også bruken av premiefondet har økt med 9,4 %. Utgiftene til fastlønn har økt med 4,8 %. Dette er den største utgiftsposten, så det bidrar til 2,8 prosentpoeng av den samlede kostnadsveksten. Samtidig er det også noe økt sykelønnsrefusjon, som kompenserer noe, og omfanget av overtidslønn er også redusert.

Art 270 Kjøp av andre tjenester har også økt betydelig. Dette er en post som blant annet inneholder konsulenttenester, juridisk bistand og lignende. Det er uklart hvorfor dette har økt så mye. Posten økte også med 5,7 % fra 2021 til 2022.

Strømutgiftene er eksempel på en kostnadspost som er redusert fra 2022 til 2023.

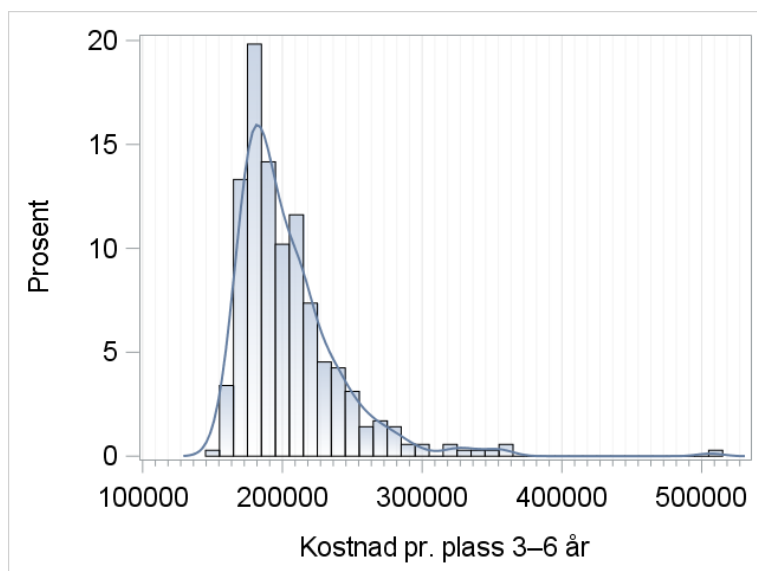
2.4 Kostnadsvariasjon

Kostnader til ordinær drift

I de foregående kostnadsberegningene er gjennomsnittskostnader for kommunale barnehager beregnet på grunnlag av summerte kostnader og summerte plasser for 353 kommuner. Kostnadene for enkeltkommuner varierer en del rundt dette gjennomsnittet, og Figur 2-1 viser kostnadsfordelingen blant kommunene. Det er driftskostnader ekskl. kapitalkostnader som måles.

Figuren har en topp rundt 180 000 kroner, og omtrent halvparten av kommunene har kostnader mellom 170 000 og 200 000 kroner pr. plass. Fire kommuner ligger under 160 000 kroner pr. plass. Disse fire kommunene har til sammen 1 296 kommunale plasser fordelt på 16 barnehager. I den andre enden er det åtte kommuner, med 307 plasser fordelt på 15 barnehager, som har kostnader over 300 000 kroner.

Figur 2-1 Variasjon i ordinære driftskostnader ekskl. kapital pr. heltidsplass i kommunale barnehager. N = 353. Histogram og Kernel-tetthetsfunksjon.

Noen kommuner med svært høye kostnader gir en skjevhet i figuren. Gjennomsnittsverdien er 204 441 kroner pr. plass, mens medianverdien i materialet er 194 487 kroner. De høyeste kostnadene finner vi i små kommuner som har liten betydning for de nasjonale gjennomsnittskostnadene, oppgitt til 190 063 i Tabell 2-2.

Kostnader til særskilt tilrettelegging

Når det gjelder tilsvarende kostnader til særskilt tilrettelegging (direkte kostnader til drift inkl. administrasjon), viser vi to alternative fordelinger i Figur 2-2. Den ene linjen viser fordelingen av

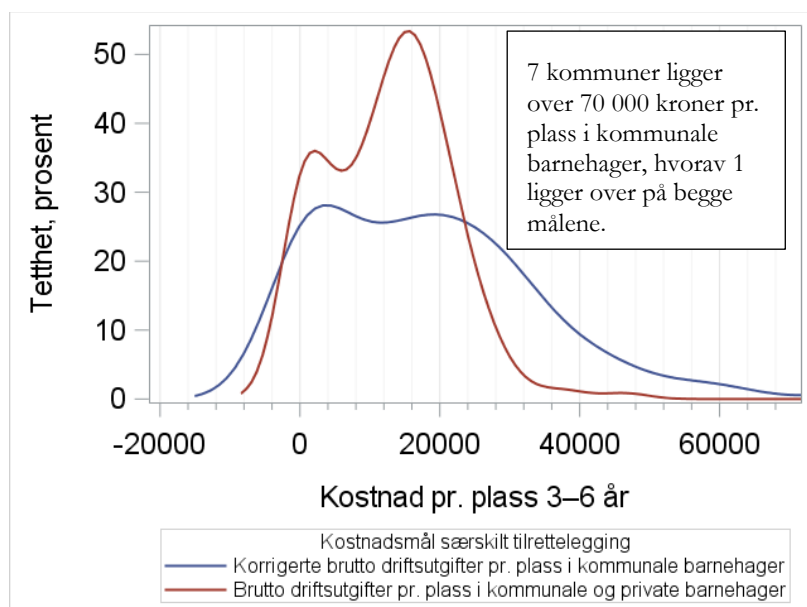
kostnadene som er rapportert i Tabell 2-3. Som i foregående beregninger utelater vi da tilskudd til private barnehager, men på grunn av endringer i rapporteringen får vi ikke skilt ut øvrige rapporterte kommunale utgifter knyttet til særskilt tilrettelegging i de private barnehagene. Beløpet vil derfor omfatte kommunale ressurser som driver særskilt tilrettelegging i private barnehager. Den andre fordelingen viser bruttoutgiftene, inkludert tilskudd og andre kommunale utgifter knyttet til særskilt tilrettelegging i private barnehager, og utgiftene er delt på det samlede antall plasser i kommunens kommunale og private barnehager. Dette kan gi et mer realistisk bilde av kostnadsfordelingen, siden kommunene har ansvar for særskilt tilrettelegging i både kommunale og private barnehager.

Variasjonen i begge fordelingene kan skyldes både variasjon i andel barn med særskilt tilrettelegging og variasjon i ressursbruk pr. barn med særskilt tilrettelegging.¹¹ Variasjonen i den første fordelingen kan i tillegg skyldes ulik fordeling av barn med behov for særskilt tilrettelegging mellom kommunale og private barnehager og ulikt omfang av kommunalt lønnet assistanse til private barnehager.

Figuren viser at vi får mindre variasjon når vi ser hele det kommunale tilbudet under ett. Det er særlig kommuner som får beregnet svært høye kostnader når vi kun prøver å begrense tallene til kommunale barnehager, som framstår med et lavere kostnadsanslag med det alternative målet.

Vi har også testet å dele på antall barn med nedsatt funksjonsevne i stedet for antall plasser. Dette gir en figur som ligner i form, men spredningen i kostnader blir svært stor.

Figur 2-2 Variasjon i driftskostnader til særskilt tilrettelegging pr. heltidsplass i kommunale barnehager. N = 353.
Kernel-tetthetsfunksjoner

I flertallet av kommunene ligger kostnadene mellom 10 000 og 20 000 kroner pr. plass når vi ser på hele sektoren. Når vi begrenser beregningen til de kommunale barnehagene, er det en ganske jevn fordeling fra

¹¹ Regnskapsfunksjon 211 brukes også til samme type tjenester overfor barn som ikke går i barnehage.

0 og opp til 30 000 kroner. Kommunen med høyest kostnadsnivå har kostnader på mer enn 140 000 kroner når vi regner kostnader kun i kommunale barnehager, men ca. 22 000 kroner pr. plass når vi deler bruttokostnadene til særskilt tilrettelegging på summen av kommunale og private plasser. Det tyder på at de kommunale enten har svært høy andel av behovet for særskilt tilrettelegging, eller at noe av det som framkommer som kommunale kostnader i denne kommunen, egentlig er knyttet til plasser i private barnehager.

Det er 46 av 353 kommuner som ikke oppgir kostnader til særskilt tilrettelegging. Nesten alle disse kommunene rapporterer likevel at de har minoritetsspråklige barn og/eller barn som får spesialpedagogisk hjelp, og flertallet har tospråklige assistenter eller årsverk som utfører arbeid knyttet til barn/barnegrupper som krever ekstra ressursinnsats. Et fellestrekk ved de fleste av disse kommunene er at de er små og ikke har private barnehager.

Kommunekategorier

Videre viser vi kostnadsvariasjon mellom kategorier av kommuner. I Tabell 2-7 viser vi kommuner med ulik kombinasjon av størrelse og inntektsnivå, delt i fire grupper etter medianverdiene for inntekter og antall innbyggere.¹² De fire kommunetypene blir små kommuner med høye inntekter, små kommuner med lave inntekter, store kommuner med høye inntekter og store kommuner med lave inntekter. Små og store kommuner er definert ut fra medianverdiene, og siden det er mange små kommuner, går skillet ved ca. 5226 innbyggere. Skillet mellom lave og høye inntekter går ved 102 % av landsgjennomsnittet.

Små kommuner har typisk høyere inntekt pr. innbygger enn store kommuner, og de fleste kommunene faller derfor i kategoriene små kommuner med høye inntekter eller store kommuner med lave inntekter. Ulik kommunestørrelse bidrar også til at antall barnehager i hver gruppe er svært ulikt, og de 31 store kommunene med høye inntekter har mer enn tre ganger så mange kommunale plasser som de 141 små kommunene med høye inntekter.

Kostnadene ser ut til å påvirkes av både inntekter og kommunestørrelse. Små kommuner har høyere kostnad pr. barn, og det samme gjelder kommuner med høye inntekter. Små kommuner med lave inntekter har likevel lavere kostnader enn store kommuner med høye inntekter. De små har høyere personalkostnader, men de store med høye inntekter har betydelig høyere nivå på andre kostnader. Dette skyldes i hovedsak Oslo kommune som står for 66 % av kostnadene i gruppa og har et kostnadsnivå langt over landsgjennomsnittet. Oslo skiller seg ut både på personalkostnader og andre kostnader innen ordinær drift.

¹² Inntekter er målt ved korrigerte frie inntekter inkludert eiendomsskatt og konsesjonskraft- og hjemfallsinntekter og havbruksfond, et mål som synliggjør kommunenes frie midler korrigert for utgiftsbehov. Kilde: KMD <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/utgiftskorrigerte-frie-inntekter/id547765/>

Tabell 2-7 Kostnadsnivå i kommuner med ulik størrelse og inntektsnivå

	Små kommuner, høye inntekter	Små kommuner, lave inntekter	Store kommuner, høye inntekter	Store kommuner, lave inntekter	Nasjonale tall
Antall kommuner	141	36	31	142	353
Antall plasser	13 334	4 510	42 855	114 100	174 798
Personalkostnader, ordinær drift	194 851	173 754	160 820	152 015	158 002
Andre driftskostnader, ordinær drift	26 251	22 865	50 247	26 273	32 061
<i>Samlede kostnader ordinær drift</i>	221 102	196 618	211 067	178 288	190 063
Kapitalkostnader	8 703	8 396	12 815	8 366	9 483
<i>Samlede kostnader ordinær drift og kapital</i>	<i>229 804</i>	<i>205 015</i>	<i>223 881</i>	<i>186 655</i>	<i>199 547</i>
Særskilt tilrettelegging	9 654	16 884	25 064	29 487	26 565
<i>Totale kostnader</i>	<i>239 458</i>	<i>221 899</i>	<i>248 945</i>	<i>216 142</i>	<i>226 112</i>

Det går også et tydelig skille mellom små og store kommuner når det gjelder forholdet mellom ordinær drift og særskilt tilrettelegging, hvor småkommunene, og særlig de med høye inntekter, har lave utgifter til særskilt tilrettelegging. Det er mulig at små kommuner i mindre grad har et skarpt skille mellom ordinær drift og særskilt tilrettelegging, både i organisering og i føring av utgifter. De vil også sjeldnere ha utgifter knyttet til private barnehager ettersom de fleste av dem bare har kommunale barnehager. I tilfeller der større kommuner har spesialbarnehager for barn med behov for særskilt tilrettelegging kan det også være utfordrende å ha et presist skille, gjerne med for mye ført på funksjon 211.¹³ Kapitalkostnadene er forholdsvis jevnt fordelt, men høyest i store kommuner med høye inntekter.

Totale kostnader til ordinær drift pr. plass er 19 % lavere i store kommuner med lave inntekter enn i små kommuner med høye inntekter. I personalkostnadene til ordinær drift er forskjellen 22 %.

I Tabell 2-8 viser vi kostnadsvariasjon mellom kommuner med små og store kommunale barnehager og mellom kommuner med og uten private barnehager. Kommuner med små barnehager er definert som kommuner hvor gjennomsnittlig antall alderskorrigerte plasser pr. barnehage er mindre enn 54. Denne grensen deler kommunene i to omtrent like store grupper. Gruppene er svært ulike i antall plasser, med 26 568 plasser i de 177 kommunene med små barnehager og 148 231 plasser i kommuner med store barnehager. Totalkostnaden er høyere i kommunene med små barnehager, noe som skyldes høye

¹³ Se for eksempel omtale av problemstillingen i dom fra Høyesterett HR-2021-62-A.

personalkostnader til ordinær drift. Andre driftskostnader, og herunder kapitalkostnader er høyere i kommuner med store barnehager. Det samme gjelder utgifter til særskilt tilrettelegging.

Tabell 2-8 Kostnadsnivå i kommuner med små /store barnehager og uten/med private barnehager

	Små barnehager	Store barnehager	Kommuner uten private barnehager	Kommuner med private barnehager	Nasjonale tall
Antall barnehager	177	176	131	222	353
Antall plasser	26 568	148 231	16 100	158 698	174 798
Personalkostnader, ordinær drift	181 552	153 781	188 789	154 879	158 002
Andre driftskostnader, ordinær drift	24 380	33 438	26 045	32 671	32 061
<i>Samlede kostnader ordinær drift</i>	205 932	187 219	214 835	187 550	190 063
Kapitalkostnader	7 874	9 772	7 928	9 641	9 483
<i>Samlede kostnader ordinær drift og kapital</i>	213 806	196 991	222 762	197 191	199 547
Særskilt tilrettelegging	18 132	28 076	9 348	28 312	26 565
<i>Totale kostnader</i>	231 937	225 067	232 110	225 503	226 112

Vi ser et lignende mønster når vi sammenligner kommuner med og uten private barnehager. Særlig stor forskjell ser vi på utgifter til særskilt tilrettelegging. Denne utgiftsposten er svært lav i kommuner som ikke har private barnehager.

Diskusjonen rundt Figur 2-2 gir noen mulige forklaringer på en slik forskjell i utgifter til særskilt tilrettelegging. Når de kommunale barnehagene har en høyere andel barn med særskilt tilrettelegging, vil det også gi høyere kostnad pr. kommunal plass. En annen forklaring ligger trolig i fordelingen av kostnader mellom ordinær drift og særskilt tilrettelegging i kommuner uten private barnehager. Modellen for tilskudd til private barnehager har medført økt oppmerksomhet om postering av utgifter i det kommunale barnehageregnskapet, både fra kommunenes og de private barnehagenes side. For kommuner med private barnehager har det blitt viktig å unngå at utgifter til særskilt tilrettelegging føres som utgifter til ordinær drift og dermed øker tilskuddene, mens for kommuner uten private barnehager har det ingen økonomiske konsekvenser om denne fordelingen er unøyaktig. Kommuner uten private barnehager er også stort sett små kommuner, og som tidligere nevnt er det en mulig forklaring at disse har et mindre skarpt skille mellom ordinær drift og særskilt tilrettelegging.

Sammenligning mellom kostnadene for kommuner med private barnehager i nest siste kolonne og de nasjonale tallene i siste kolonne viser at eventuelle feilføringer blant kommuner uten private barnehager i hovedsak påvirker tallene for denne gruppen, mens effekten gir mindre utslag på de nasjonale tallene.

Fordi mer enn 90 % av de kommunale barnehageplassene finnes i kommuner med private barnehager, vil de nasjonale tallene i relativt liten grad påvirkes. Vi legger derfor til grunn at de nasjonale tallene kan brukes i de videre analysene uten nærmere forbehold om datakvalitet på dette punktet.

2.5 Sammenligning mot KOSTRA

De mest sentrale tallene i denne rapporten er de som måler kostnad pr. plass. Disse tallene skal angi hvor mye det i gjennomsnitt i løpet av et år koster å tilby barnehageplass til et barn. For kommunale barnehager er lignende statistikk også tilgjengelig i Statistikkbanken til Statistisk sentralbyrå, for eksempel tallet *Korrigerte brutto driftsutgifter pr. barn i kommunal barnehage*. Som leserne vil ha merket seg, består våre beregninger av ganske mange trinn med fratrekk, tillegg og justeringer. Dette gjør vi for at målet på kostnad pr. plass skal være presist og mest mulig sammenlignbart med private barnehager. Det betyr at våre tall, både for kostnadsnivå og kostnadsvekst, kan skille seg betydelig fra det tallet som finnes i Statistikkbanken, selv om begge tall tar utgangspunkt i samme datamateriale.

Tabell 2-9 viser forskjellene mellom Korrigerte brutto driftsutgifter pr. barn i kommunal barnehage slik det fremkommer for landet totalt i Statistikkbanken, og Sum driftskostnader ekskl. kapital pr. alderskorrigert heltidsplass som vi rapporterer i Tabell 2-2. For hvert element som skiller de to tallene, vises den kumulative effekten på kroner pr. plass og kostnadsvekst fra 2022 til 2023.

Tabell 2-9 Oversikt over forskjeller i beregningsmetode og betydning for beregnet kostnad og kostnadsvekst, kroner pr. barn* /heltidsplass store barn**

	2022	2023	Vekst
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. barn "Landet" (SSB-tabell 12379) *	267 008	295 657	10,7 %
Korrigerte brutto driftsutgifter pr. barn "Landet" (SSB-tabell 12362 og 12056) *	264 813	295 540	11,6 %
Uten kommuner uten kommunale barnehager *	264 709	295 437	11,6 %
Pr. heltidsplass (1.8) årsmelding 15.12. i regnskapsåret **	206 594	229 805	11,2 %
Pr. heltidsplass (1.8) snitt to årsmeldinger **	209 483	230 345	10,0 %
Uten funksjon 211 (særskilt tilrettelegging) **	185 893	203 856	9,7 %
Myndighetsoppgaver m.m. **	182 626	200 298	9,7 %
Fratrekk læringer **	181 197	198 952	9,8 %
Fratrekk premiefond **	175 448	192 661	9,8 %
Fratrekk åpne barnehager **	175 272	192 497	9,8 %
Administrasjonspåslag (4,3 % av kostnader ekskl. pensjon) **	181 984	199 547	9,7 %
Fratrekk kapitalkostnader **	172 975	190 063	9,9 %

* og ** angir at kostnadene deles på henholdsvis antall barn og antall heltidsplasser for barn over tre år.

Vi starter med tallet fra Statistikkbanken, hvor tabell 12379 gir korrigerte brutto driftsutgifter pr. barn. Fra og med 2021 har SSB endret beregningen i denne tabellen til å bruke et veid snitt av to årsmeldinger for å

beregne antall barn, slik vi gjør i våre beregninger av antall plasser. Korrigerte brutto driftsutgifter pr. barn for landet samlet er ifølge denne tabellen 295 657 kroner, opp 10,7 % fra året før. Vi ønsker å utelate kommuner som ikke har kommunale barnehager, men tabell 12379 gir ikke separate tall for antall barn og antall plasser, og gir dermed ikke grunnlag for å ta enkeltkommuner ut av landsgjennomsnittet.

Utgifter kan hentes fra tabell 12362 og barnetall fra tabell 12056, slik vi har gjort i linje 2. Her har vi kun brukt barnetall fra samme årgang som kostnadstallene, og tallene viser at dette gir lavere kostnadsanslag i 2022 og nesten uendret kostnadsanslag i 2023 på grunn av variasjonen i barnetallet. I linje tre har vi brukt samme SSB-tabell, men kun inkludert de 353 kommunene som har kommunale barnehager. Kostnader og barnetall er summert over alle kommuner før kostnad pr. barn er beregnet. Utelatelse av kommuner uten kommunale barnehager har marginal betydning for gjennomsnittskostnaden.

Beregningen i linje tre kan også gjøres med vårt datasett med data fra BASIL og KOSTRA, og de videre radene baserer seg på dette datamaterialet. I stedet for å regne kostnad pr. barn uten å ta hensyn til oppholdstid eller alder, beregner vi kostnadene pr. alderskorrigerte heltidsplass. Det er kostnad pr. storbarnsplass som vises i tabellen. Dette reduserer anslått kostnadsvekst fra 11,6 til 11,2 %. Ved å bruke gjennomsnittet fra to årsmeldinger reduseres kostnadsveksten ytterligere til 10,0 %.

Videre skiller vi ut kostnader til særskilt tilrettelegging (KOSTRA-funksjon 211) og trekker fra anslag på utgifter knyttet til myndighetsoppgaver m.m., lærlinger, bruk av premiefond, kostnader knyttet til åpne barnehager samt administrasjonspåslag og kapitalkostnader. Med unntak av det å beregne antall plasser ut fra gjennomsnittet av to årsmeldinger har de ulike trinnene lite å si for anslått kostnadsvekst fra 2022 til 2023.

2.6 Oppsummering – kommunale kostnader

Vi beregner kostnadene i de kommunale barnehagene på bakgrunn av regnskapstall fra KOSTRA. I alt inngår 353 kommuner i beregning av gjennomsnittskostnadene for 2023. Vi har også presentert mål på variasjon mellom kommuner og trender over tid.

Kostnader til ordinær drift, inkl. regnskapsførte kapitalkostnader og administrasjonspåslag, utgjorde i 2023 199 547 kroner pr. heltidsplass for barn over tre år. Tallet er 9,7 % høyere enn tilsvarende tall for 2022. Justert med kommunal deflator tilsvarende det en realvekst på 5,1 %. Økte pensjonsutgifter er en viktig forklaring på kostnadsveksten.

Det er et brudd i statistikken for kostnader til særskilt tilrettelegging på grunn av endret rapportering, så tallene for 2023 er ikke direkte sammenlignbare med tall for tidligere årganger.

Vi finner, som i tidligere analyser, at store kommuner har lavere kostnader pr. heltidsplass enn små kommuner, og at kommuner med høye kommunale inntekter har høyere kostnader enn de med lave inntekter.

Tabell 2-10 Oppsummering av kostnader kommunale barnehager i 2023. N = 353

	Kroner pr. korrigert oppholdstime	Kroner pr. plass (store barn)	Kroner pr. plass (små barn)
ORDINÆR DRIFT (funksjon 201 og 221)			
Personalkostnader, ordinær drift	73,15	158 002	284 404
Andre driftskostnader, ordinær drift, etter fratrekk og administrasjonspåslag	14,84	32 061	57 710
<i>Sum kostnader ekskl. kapital, ordinær drift</i>	<i>87,99</i>	<i>190 063</i>	<i>342 114</i>
Regnskapsførte kapitalkostnader	4,39	9 483	17 070
<i>Sum kostnader, ordinær drift</i>	<i>92,38</i>	<i>199 547</i>	<i>359 184</i>
 Bregnede kapitalkostnader	 4,82	 10 416	 18 749
SÆRSKILT TILRETTELEGGING (funksjon 211)			
<i>Sum kostnader inkl. adm. og kapital</i>	<i>12,30</i>	<i>26 565</i>	<i>47 817</i>

Kommuner med små barnehager har også høyere kostnader enn andre, og det samme gjelder kommuner uten private barnehager. Det er hovedsakelig i personalkostnadene de store kostnadsforskjellene ligger. De gruppene av kommuner som registrerer lave personalkostnader på funksjonen for ordinær drift, har derimot høyere utgifter til særskilt tilrettelegging.

3. Private barnehager

Kostnadene i de private barnehagene beregnes på grunnlag av årsmeldingene og resultatregnskapene i BASIL. Vi ser også nærmere på eiendomskostnader, pensjonsutgifter, transaksjoner med nærstående parter og økonomiske resultater.

3.1 Kartlegging av kostnader

Kartleggingen av kostnader i private barnehager baserer seg på regnskapsdata fra alle private barnehager i landet, inkludert de få fylkeskommunale og statlige barnehagene som fortsatt eksisterer. Tallene er rapportert på standardisert regnskapsskjema gjennom rapporteringsportalen BASIL. Regnskapene skal i prinsippet inkludere alle kostnader ved drift av barnehagen, samtidig som kostnader som ikke vedrører barnehagedriften, skal holdes utenom. Vi behøver derfor ikke gjøre de samme korrigeringene her som vi måtte gjøre for de kommunale barnehagene. Regnskapstallene er koblet mot den enkelte barnehages årsmeldinger for å kunne beregne kostnader pr. plass.

3.1.1 Datagrunnlag

Tabell 3-1 viser hvordan vi har fastsatt utvalget for private barnehager i 2023. 2729 private barnehager har levert årsmeldingsskjema pr. 15.12.2023. 2698 av disse har også levert regnskap.

Tabell 3-1 Fastsetting av utvalg for analyse av kostnader i 2023, private barnehager.

Utvalgskriterium	Antall barnehager			
	Frafall	Totalt	Ordinære	Familie
Totalt antall private med årsmelding i 2023		2729		
Totalt antall private med årsmelding og regnskap i 2023	31	2698		
Uten åpne, kombinert åpen-ordinær	67	2631		
Uten kombinert familie/ordinær	0	2631	2319	312
Uten barnehager etablert i 2023	1	2630	2318	312
Uten barnehager som ikke har levert årsmelding i 2022	43	2587	2290	297
Uten barnehager med mer enn 50 % differanse i oppholdstimer fra 2022 til 2023	31	2556	2268	288
Uten statlige og fylkeskommunale barnehager	12	2544	2256	288
Uten ordinære barnehager med mindre enn 400.000 kr personalkostnader pr. årsverk	9	2535	2251	290
Uten barnehager med ufullstendig regnskap / manglende disponering av resultat / åpenbar feilføring	1	2534	2247	287

Videre har vi fjernet en del andre barnehager fra utvalget, slik som åpne barnehager og barnehager som er etablert i løpet av året, eller som har hatt svært store endringer i antall barn. En familiebarnehage er skjønnsmessig utelatt ettersom den ikke hadde fylt ut noen regnskapsposter. Det endelige utvalget i 2023 er 2534 barnehager fordelt på 2247 ordinære barnehager og 287 familiebarnehager.

Tabell 3-2 viser hvordan barnehagene fordeler seg på typer av virksomhet, jf. virksomhetskategoriene som er beskrevet i delkapittel 1.3.2. Vi bruker disse kategoriene til utvalgte grupperte analyser av de private barnehagene.

Tabell 3-2 Utvalget fordelt på virksomhetskategorier

	Ordinære	Familie
Ideelle	945	3
Norskeide små konsern	72	13
Norskeide større konsern	644	51
Personlig næringsdrivende o.l.	34	150
Selvstendige aksjeselskaper	424	70
Utenlandskeide konsern	128	0

Vi deler kostnadene for private barnehager opp i flere kostnadselementer. Nedenfor definerer vi disse kostnadselementene med henvisning til de ulike postene i resultatregnskapet.

I sum driftsutgifter inngår post 4001 til 7896:

- ◆ Personalkostnader (5001–5990) utgjør lønn og sosiale utgifter, inkl. pensjon, fratrasket refusjoner fra folketrygden. Videre definerer vi også postene for innleie av personale (6741–6744) innunder personalkostnadene.
 - For enkeltpersonforetak definerer vi også eiers rapporterte årsverk, ganget med en standard lønnsats, som en del av personalkostnadene. Eventuelt beløp ført på post 5600 *Arbeidsgodtgjørelse til eier* trekkes fra. Beregnet godtgjørelse kommer samtidig som et fratrekk på årsresultatet.
- ◆ Avskrivninger deles opp i avskrivninger av bygg og inventar (6000, 6001, 6005, 6017) og øvrige avskrivninger (6010, 6015, 6020, 6050). Summen av disse er sammenlignbar med kostnader ført på art 590 i kommunale regnskaper, med unntak av nedskrivning (6050) som i kommunene kun gjøres i balansen.
- ◆ Husleie barnehagelokaler, post 6300
- ◆ Andre driftskostnader bygg og inventar (6301, 6340, 6395, 6495, 6600, 6695, 7500, 7750)
- ◆ Fremmedtjenester (6700, 6705, 6729, 6730, 6790)
- ◆ Driftskostnader annet (9002, 6100, 6595, 6860, 6995, 7000, 7020, 7040, 7080, 7155, 7165, 7330, 7350, 7495, 7795, 7896)
- ◆ Tilleggsvirksomhet, eierkostnader og annet (7796, 7797)

I sum kostnader inngår også:

- ◆ Sum Finansinntekter (9060)
- ◆ Sum Finanskostnader (9070)
- ◆ Betalbar skatt/endring utsatt skatt/-skattefordel (8305)

Tidligere analyser har også definert ikke-finansiell støtte fra eieren, kommunen og andre som en kostnad ved barnehagedriften. Dette er støtte som ikke er ført i regnskapet, som for eksempel lav eller gratis husleie fra kommunen eller gratis administrative tjenester fra barnehagens eier. Slik støtte har vært rapportert som supplerende opplysninger, men inngår ikke i den nye regnskapsrapporteringen fra 2023. Slike utgifter er derfor ikke inkludert. Denne endringen påvirker samlede beregnede utgifter og finansiering, men det påvirker ikke driftsresultat, årsresultat eller underkategorier av kostnader. I 2022 utgjorde dette i overkant av 1 % av totale kostnader.

Kostnader til særskilt tilrettelegging:

Kostnader til særskilt tilrettelegging beregnes ut fra finansieringen gjennom tilskuddene som føres på post 3420 Tilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne i barnehage og 3430 Tilskudd til tiltak for å styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage. I tidligere årganger har vi også inkludert rapporterte kostnader *til integrering av barn med særlige behov* utover det som har vært finansiert med tilskudd, og verdien av kommunale ressurser til integrering av barn med særlige behov. Dette har vært rapportert som tilleggsopplysninger, men er ikke del av den nye regnskapsrapporteringen. Bortfall av private barnehagers rapportering av tilrettelegging finansiert med egne midler endrer fordelingen mellom ordinær drift og særskilt tilrettelegging, med lavere andel til særskilt tilrettelegging. Omfanget har imidlertid vært lite, kun 0,3 % av de beregnede utgiftene til særskilt tilrettelegging i 2022. Bortfallet av rapportert kommunal ressursbruk inn i de private barnehagenes særskilte tilrettelegging vil også påvirke de totale utgiftene og finansieringen av private barnehager, men det påvirker ikke anslaget på kostnader til ordinær drift. Denne kommunale innsatsen utgjorde 22 % av de beregnede utgiftene til særskilt tilrettelegging i private barnehager i 2022. Driftsresultat og årsresultat vil ikke påvirkes.

3.1.2 Beregning av kostnader

Tabell 3-3 viser sammensetningen av kostnader i private barnehager i 2023. Personalkostnader er den største kostnadsposten, og andelen personalkostnader er omtrent 79 % i både ordinære barnehager og familiebarnehager når vi regner med beregnede kostnader knyttet til arbeidsinnsatsen fra eiere i enkeltpersonforetak. Denne justeringen har først og fremst stor betydning for familiebarnehagene. I tillegg inngår også utgifter til innleid personell i personalkostnadene.

Fordelingen mellom avskrivninger og husleie er noe ulik mellom familiebarnehager og ordinære barnehager, men om vi anslår kapitalkostnadene ved å summere finanskostnader, avskrivninger og husleie, får vi at disse utgjør ca. 7,8 % av utgiftene i begge kategorier av barnehager.

Tilleggsvirksomhet og eierkostnader, som er nye poster i regnskapet, utgjør en svært liten andel.

Utgifter til særskilt tilrettelegging er beregnet til 3,2 % av totale utgifter i ordinære barnehager og 0,5 % i familiebarnehager. Dette er 0,9 prosentpoeng lavere enn i 2022 for begge kategorier av barnehager, og det kan skyldes at rapporteringen er endret.

Tabell 3-3 Kostnader til drift av private barnehager i 2023, 1000 kr (øverste halvdel) og som andel av inntekter (nederste halvdel).

	Ordinære barnehager (n=2247)	Familie- barnehager (n=287)	Totalt (n=2534)
Lønnskostnader	21 674 307	134 094	241 369
Beregnet arbeidsgodtgjørelse eier	15 638	97	174
Innleid personell	743 385	4 599	8 278
<i>Sum personalkostnader</i>	<i>22 433 330</i>	<i>138 790</i>	<i>249 822</i>
Avskrivninger bygg og inventar	517 492	3 202	5 763
Avskrivninger annet	20 106	124	224
Husleie	1 416 939	8 766	15 779
Andre driftskostnader bygg og inventar	1 620 438	10 025	18 045
Fremmedtjenester	860 682	5 325	9 585
Driftskostnader annet	1 416 549	8 764	15 775
Tilleggsvirksomhet og eierkostnader	27 342	169	304
Finansinntekter	-141 334	-874	-1 574
Finanskostnader	266 939	1 651	2 973
Skattekostnad	22 546	139	251
<i>Sum kostnader inkl. særskilt tilrettelegging</i>	<i>28 461 028</i>	<i>176 082</i>	<i>316 947</i>
- Tilskudd særskilt tilrettelegging	-920 321	-5 694	-10 249
<i>Sum kostnader ordinær drift</i>	<i>27 540 707</i>	<i>170 388</i>	<i>306 698</i>
Lønnskostnader	76,2 %	51,3 %	75,7 %
Beregnet arbeidsgodtgjørelse eier	0,1 %	16,9 %	0,3 %
Innleid personell	2,6 %	10,8 %	2,7 %
<i>Sum personalkostnader</i>	<i>78,8 %</i>	<i>79,0 %</i>	<i>78,8 %</i>
Avskrivninger bygg og inventar	1,8 %	0,2 %	1,8 %
Avskrivninger annet	0,1 %	0,3 %	0,1 %
Husleie	5,0 %	7,1 %	5,0 %
Andre driftskostnader bygg og inventar	5,7 %	2,7 %	5,6 %
Fremmedtjenester	3,0 %	2,7 %	3,0 %
Driftskostnader annet	5,0 %	7,2 %	5,0 %
Tilleggsvirksomhet og eierkostnader	0,1 %	0,0 %	0,1 %
Finansinntekter	-0,5 %	-0,1 %	-0,5 %
Finanskostnader	0,9 %	0,1 %	0,9 %
Skattekostnad	0,1 %	0,5 %	0,1 %
<i>Sum kostnader inkl. særskilt tilrettelegging</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>	<i>100,0 %</i>
- Tilskudd særskilt tilrettelegging	-3,2 %	-0,5 %	-3,2 %
<i>Sum kostnader ordinær drift</i>	<i>96,8 %</i>	<i>99,5 %</i>	<i>96,8 %</i>

Neste steg er å kombinere kostnadene med oppholdstimene i de samme barnehagene. For ordinære barnehager fordeler vi kostnadene mellom små og store barn med forholdstallet 1,8. For familiebarnehager bruker vi derimot forholdstallet 1,25, i tråd med forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Siden familiebarnehagene i all hovedsak er et tilbud som benyttes av de minste barna, kan det være mest relevant å bruke kostnader pr. småbarnsplass ved sammenligning mot ordinære barnehager. Det er likevel reelt at storbarnsplasser er relativt kostbare i familiebarnehager på grunn av smådriftsulempen, og for lesbarhetens skyld holder vi oss til storbarnsplasser.

Tabell 3-4 viser kostnader til ordinær drift i private barnehager i 2023, fordelt pr. heltidsplass for henholdsvis store og små barn. Tabellen viser at sum kostnader til ordinær drift i ordinære barnehager er 170 388 kroner pr. storbarnsplass og 306 698 kroner pr. småbarnsplass. Dette er en økning på 6,7 % fra året før. Noe vil kunne skyldes endring i rapporteringen av særskilt tilrettelegging, og de totale kostnadene, inkl. tilrettelegging, har økt med 5,7 %.

I familiebarnehagene medfører forholdstallet 1,25 mindre kostnadsforskjell mellom storbarnsplass og småbarnsplass. Kostnader til ordinær drift er 196 741 kroner pr. storbarnsplass og 245 926 kroner pr. småbarnsplass. Det er en økning på 7,4 %, mens de totale kostnadene har økt med 6,3 %.

Tabell 3-4 Kostnader til ordinær drift og særskilt tilrettelegging av private barnehager i 2023, pr. heltidsplass fordelt på store og små barn.

	Ordinære barnehager		Familiebarnehager	
	pr. plass store barn (1,0)	pr. plass små barn (1,8)	pr. plass store barn (1,0)	pr. plass små barn (1,25)
Lønnskostnader	134 094	241 369	101 414	126 767
Beregnet arbeidsgodtgjørelse eier	97	174	33 482	41 852
Innleid personell	4 599	8 278	21 301	26 626
<i>Sum personalkostnader</i>	<i>138 790</i>	<i>249 822</i>	<i>156 196</i>	<i>195 245</i>
Avskrivninger bygg og inventar	3 202	5 763	467	584
Avskrivninger annet	124	224	683	854
Husleie	8 766	15 779	14 081	17 601
Andre driftskostnader bygg og inventar	10 025	18 045	5 379	6 723
Fremmedtjenester	5 325	9 585	5 415	6 768
Driftskostnader annet	8 764	15 775	14 316	17 895
Tilleggsvirksomhet og eierkostnader	169	304	34	42
Finansinntekter	-874	-1 574	-186	-233
Finanskostnader	1 651	2 973	252	315
Skattekostnad	139	251	1 040	1 300
<i>Sum kostnader inkl. særskilt tilrettelegging</i>	<i>176 082</i>	<i>316 947</i>	<i>197 677</i>	<i>247 096</i>
- Tilskudd særskilt tilrettelegging	-5 694	-10 249	-936	-1 169
<i>Sum kostnader ordinær drift</i>	<i>170 388</i>	<i>306 698</i>	<i>196 741</i>	<i>245 926</i>
Antall heltidsplasser	77 087	46 971	611	1 489

Utgiftene til innleid personell er på 4599 kroner pr. storbarnsplass i ordinære barnehager, 45 % høyere enn i 2022. I familiebarnehagene utgjør denne posten over 20 000 pr. plass, over fem ganger så mye som i 2022. Lønnskostnadene har gått ned med 6000 kroner pr. plass, mens beregnet arbeidsgodtgjørelse til eier er marginalt lavere enn året før. Nærmere undersøkelse av tallene viser at endringen fra lønn til innleie særlig er knyttet til en større aktør med mange familiebarnehager.

Finanskostnadene i ordinære barnehager utgjør ikke så mye i gjennomsnitt, men de har økt med nesten 60 % fra 2022 til 2023. Vi ser nærmere på finanskostnadene i delkapittel 3.4.2.

Oppholdstimene som legges til grunn, er et veid gjennomsnitt av rapporterte barn pr. 15.12.22 og 15.12.23, slik vi har beskrevet i metodekapittelet. I vårt utvalg av barnehager er det 349 132 307 korrigerte oppholdstimer i private ordinære barnehager, mens det er 5 340 497 i private familiebarnehager. Dette tilsvarer det antall heltidsplasser som er oppgitt i tabellen. Utvalget dekker 96,1% av populasjonen målt etter totale oppholdstimer i private barnehager pr. desember 2023. Anslag på samlede nasjonale kostnader for hele populasjonen er beskrevet i delkapittel 4.5.

3.2 Kostnadsutvikling 2018–2023

3.2.1 Ordinære barnehager

Tabell 3-5 viser utviklingen i kostnader i ordinære private barnehager fra 2018 til 2023. Økningen i kostnader til ordinær drift, målt i nominelle kroner pr. plass, har vært på 24 % i perioden.

Personalkostnadene har økt med 27,2 %, og andre kostnader har økt med 13,2 %, så det har skjedd en dreining over mot en større andel personalkostnader. Dette skjedde særlig fra 2018 til 2019 og fra 2022 til 2023.

Utgiftene til særskilt tilrettelegging økte med over 55 % pr. plass fra 2018 til 2022. En sammenligning av tall over tid viser at det har vært en viss økning i antall barn med særskilt tilrettelegging i private barnehager. Noe av økningen kan også skyldes endringer i rapportering, for eksempel at de private barnehagene har blitt flinkere til å rapportere korrekte kostnader til særskilt tilrettelegging. I 2023 er det en reduksjon på 17 % fra året før. Omleggingen av rapporteringen vil være en medvirkende årsak til denne reduksjonen. Som omtalt i 3.1.1 utgjorde beløp som ble rapportert i 2022, men ikke i 2023, drøyt 22 % av de beregnede utgiftene til særskilt tilrettelegging i de private barnehagene.

Det er også interessant å se på utviklingen utover den generelle kostnadsveksten. For å vise utvikling i reelle kostnader bruker vi den kommunale deflatoren hentet fra Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (Se tabell 2.1 i NOU 2024:23). I perioden fra 2018 til 2023 har kostnadene til ordinær drift økt med 2,4 % over generell kommunal kostnadsvekst. Til og med 2021 var det en realvekst i

kostnadene, mens det var en klar nedgang i 2022 da den nominelle veksten var 2,4 % og deflatoren var 6,7 %.

For kostnader utenom personal, har det vært en realnedgang etter 2018, og da særlig siste året. Til tross for høy prisvekst generelt i samfunnet økte disse kostnadene kun med 2,5 % fra 2021 til 2022 og 0,8 % fra 2022 til 2023 i ordinære private barnehager.

Tabell 3-5 Kostnadsutvikling pr. heltidsplass fra 2018 til 2023 i ordinære private barnehager.

	Antall barnehager	Personal- kostnader (A)	Andre kostnader ^a (B)	Særskilt tilrettelegging (C)	Ordinær drift A+B-C
Kostnader 2018 (kr)	2 425	109 125	32 957	4 714	137 368
Kostnader 2019 (kr)	2 413	116 752	33 075	4 657	145 170
Kostnader 2020 (kr)	2 392	120 187	34 500	5 356	149 331
Kostnader 2021 (kr)	2 350	125 957	36 122	6 058	156 022
Kostnader 2022 (kr)	2 314	129 557	37 013	6 858	159 712
Kostnader 2023 (kr)	2 247	138 790	37 292	5 694	170 388

Nominell endring i %:

2018-2019	7,0 %	0,4 %	-1,2 %	5,7 %
2019-2020	2,9 %	4,3 %	15,0 %	2,9 %
2020-2021	4,8 %	4,7 %	13,1 %	4,5 %
2021-2022	2,9 %	2,5 %	13,2 %	2,4 %
2022-2023	7,1 %	0,8 %	-17,0 %	6,7 %
<i>2018-2023</i>	<i>27,2 %</i>	<i>13,2 %</i>	<i>20,8 %</i>	<i>24,0 %</i>

Reell endring i %:

2018-2019	3,7 %	-2,8 %	-4,3 %	2,4 %
2019-2020	1,9 %	3,3 %	13,9 %	1,8 %
2020-2021	0,4 %	0,3 %	8,3 %	0,1 %
2021-2022	-3,6 %	-4,0 %	6,1 %	-4,1 %
2022-2023	2,7 %	-3,4 %	-20,4 %	2,3 %
<i>2018-2023</i>	<i>5,0 %</i>	<i>-6,6 %</i>	<i>-0,3 %</i>	<i>2,4 %</i>

^a Inkl. kapitalkostnader

En del av *Andre kostnader* i Tabell 3-5 er utgifter til bygg, herunder også finanskostnader. For sammenlignbarhet mot tidligere år, er alle avskrivningsposter inkludert i avskrivningene. Tabell 3-6 viser utviklingen i disse kostnadselementene. Utvalget av barnehager er det samme. Det har vært store

endringer i både avskrivninger, husleie og finanskostnader i sektoren som følge av at mange barnehager har gått fra å eie til å leie sine lokaler.¹⁴ Finanskostnadene økte også mye fra 2022 til 2023, trolig på grunn av renteendringer, men disse utgjør en forholdsvis liten andel av kostnadene.

Tabell 3-6 Utvikling i finanskostnader og byggrelaterte driftskostnader pr. heltidsplass fra 2018 til 2023 i ordinære private barnehager

	Avskrivninger (A)	Husleie (B)	Finanskostnader (C)	Øvrige driftsutgifter bygg (D)	Utgifter til bygg og finans (A+B+C+D)
Kostnader 2018 (kr)	4 443	4 234	2 051	7 373	18 099
Kostnader 2019 (kr)	4 440	4 995	2 052	7 759	19 246
Kostnader 2020 (kr)	5 103	6 049	2 277	7 805	21 233
Kostnader 2021 (kr)	3 591	7 911	1 034	8 965	21 500
Kostnader 2022 (kr)	3 427	8 369	1 039	9 760	22 594
Kostnader 2023 (kr)	3 326	8 766	1 651	10 025	23 769
Nominell endring i %:					
2018-2019	-0,1 %	18,0 %	0,1 %	5,2 %	6,3 %
2019-2020	14,9 %	21,1 %	10,9 %	0,6 %	10,3 %
2020-2021	-29,6 %	30,8 %	-54,6 %	14,9 %	1,3 %
2021-2022	-4,6 %	5,8 %	0,5 %	8,9 %	5,1 %
2022-2023	-32,9 %	4,8 %	58,9 %	2,7 %	5,2 %
<i>2018-2023</i>	<i>-25,1 %</i>	<i>107,1 %</i>	<i>-19,5 %</i>	<i>36,0 %</i>	<i>31,3 %</i>
Reell endring i %:					
2018-2019	-3,2 %	14,3 %	-3,0 %	2,0 %	3,0 %
2019-2020	13,8 %	19,9 %	9,8 %	-0,4 %	9,2 %
2020-2021	-32,5 %	25,4 %	-56,5 %	10,0 %	-3,0 %
2021-2022	-10,6 %	-0,9 %	-5,8 %	2,0 %	-1,5 %
2022-2023	-6,9 %	0,4 %	52,4 %	-1,5 %	0,9 %
<i>2018-2023</i>	<i>-38,2 %</i>	<i>71,0 %</i>	<i>-33,5 %</i>	<i>12,3 %</i>	<i>8,4 %</i>

Ved årets analyser har vi endret definisjonen av *Øvrige driftsutgifter bygg*. I årene før har vi hatt med post 6500, tilsvarende post 6595 i nytt skjema, som vi med ny veileder til innrapportering ser at ikke passer inn som driftsutgift til bygg. I samme operasjon har vi nå inkludert post 6695. Justeringen har en tilsvarende

¹⁴ Disse endringene er nærmere omtalt i tidligere rapporter i denne serien.

motsatt effekt i kategorien *Driftskostnader annet* i tabellene over, mens sum kostnader er uendret. For å måle utviklingen riktig har vi gått tilbake og endret definisjonen tilsvarende for årene 2018–2022. Øvrige driftsutgifter til bygg, etter ny definisjon, har økt reelt med 12,3 % fra 2018 til 2023.

Summen av utgifter til bygg vises i kolonnen lengst til høyre. Samlet sett måler vi en realvekst i utgifter til bygg på 8,4 % fra 2018 til 2023.

3.2.2 Familiebarnehager

Tabell 3-7 viser kostnadsutviklingen i familiebarnehager fra 2018 til 2023.

Tabell 3-7 Kostnadsutvikling pr. heltidsplass fra 2018 til 2023 i private familiebarnehager.

	Antall barnehager	Personalkostna der (A)	Andre kostnader (B)	Særskilt tilrettelegging (C)	Ordinær drift A+B+C
Kostnader 2018 (kr)	446	124 259	36 765	1 461	159 562
Kostnader 2019 (kr)	415	132 349	37 330	1 205	168 473
Kostnader 2020 (kr)	365	137 185	37 227	1 847	172 565
Kostnader 2021 (kr)	353	143 319	37 626	1 545	179 400
Kostnader 2022 (kr)	319	145 500	40 424	2 674	183 249
Kostnader 2023 (kr)	287	156 196	41 481	936	196 741
Nominell endring i %:					
2018-2019		6,5 %	1,5 %	-17,5 %	5,6 %
2019-2020		3,7 %	-0,3 %	53,3 %	2,4 %
2020-2021		4,5 %	1,1 %	-16,4 %	4,0 %
2021-2022		1,5 %	7,4 %	73,1 %	2,1 %
2022-2023		7,4 %	2,6 %	-65,0 %	7,4 %
<i>2018-2023</i>		<i>25,7 %</i>	<i>12,8 %</i>	<i>-36,0 %</i>	<i>23,3 %</i>
Reell endring i %:					
2018-2019		3,2 %	-1,6 %	-20,1 %	2,3 %
2019-2020		2,6 %	-1,3 %	51,8 %	1,4 %
2020-2021		0,1 %	-3,2 %	-19,9 %	-0,4 %
2021-2022		-4,9 %	0,7 %	62,3 %	-4,3 %
2022-2023		2,9 %	-1,6 %	-66,5 %	2,9 %
<i>2018-2023</i>		<i>3,8 %</i>	<i>-6,8 %</i>	<i>-47,1 %</i>	<i>1,8 %</i>

Driftskostnader i familiebarnehagene, utenom særskilt tilrettelegging, har økt med 23,3 % i denne perioden, 1,8 % utover kommunal deflator.

Personalkostnader har økt med 25,7 % nominelt, tilsvarende 4 % reelt. 120 av de 287 familiebarnehagen er enkeltpersonforetak og har registrert at eier jobber i barnehagen. Personalkostnadene i vår statistikk vil derfor delvis være beregnet ut fra rapportert arbeidsinnsats ganget med standard lønssats. Andre kostnader er økt med 12,8 % i perioden, noe som reelt er en nedgang.

Blant familiebarnehagene er det store prosentvise endringer i kostnadene til særskilt tilrettelegging. Omfanget er likevel lite, så endringen er ikke av særlig betydning for de samlede kostnadene.

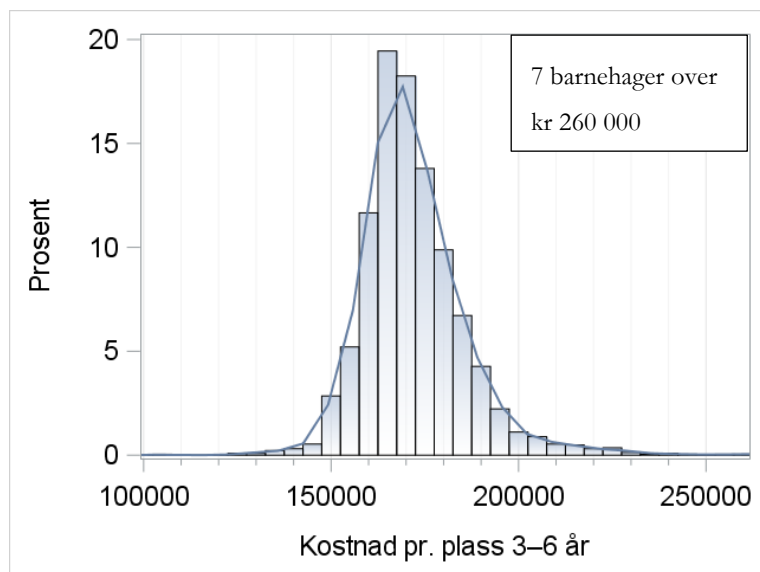
3.3 Kostnadsvariasjon

2247 ordinære barnehager og 287 familiebarnehager er med i beregningene av gjennomsnittlige kostnader i private barnehager. Når vi gjør de samme beregningene for enkeltbarnehager, finner vi både barnehager med høye kostnader og barnehager med lave kostnader. Vi finner også tydelig variasjon mellom barnehager med ulike typer eiere og barnehager av ulik størrelse. Noen av forskjellene mellom enkeltbarnehager er så store at de ikke kan reflektere sammenlignbar ordinær drift. Det kan handle om spesielle utgifter akkurat dette året, eller kostnader som av en eller annen grunn ikke er regnskapsført.

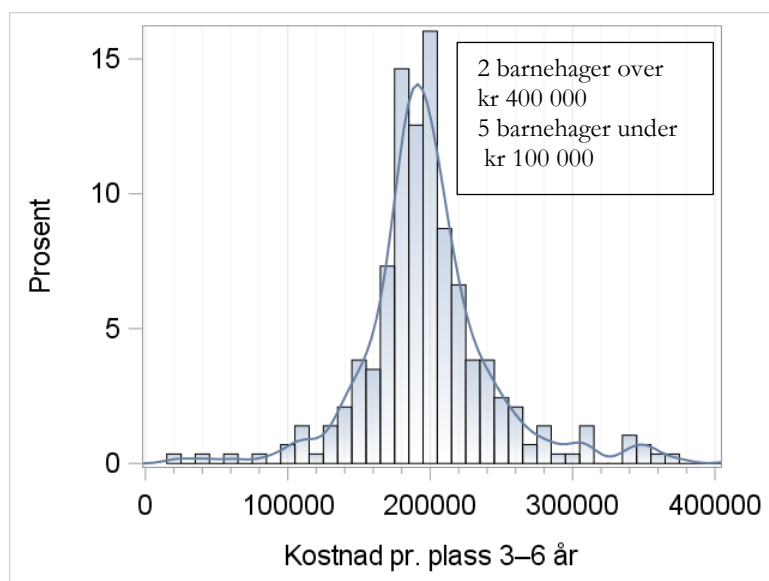
Figur 3-1 viser hvordan kostnadene pr. plass i ordinære private barnehager fordeler seg mellom barnehagene i utvalget. Selv om det er store forskjeller mellom ytterpunktene, så viser våre tall at 76 % av barnehagene ligger mellom 150 000 kroner og 180 000 kroner pr. plass, og halvparten ligger mellom 160 000 og 175 000. Kostnadsstørrelsen som vises her, er inkludert alle kostnader til ordinær drift, dvs. inkludert kapitalkostnader, men uten særskilt tilrettelegging. Vi viste i Tabell 3-4 at det nasjonale gjennomsnittet var 170 388 kroner pr. plass. Gjennomsnittet og medianen i fordelingen vist her er henholdsvis 172 500 og 170 081 kroner pr. plass.

En barnehage ligger under 100 000 kroner pr. plass, mens 81 barnehager ligger over 200 000 kroner pr. plass. Sju barnehager har kostnader over 260 000 kroner pr. plass og er utelatt fra figuren.

Figur 3-1 Variasjonsområdet for kostnader til ordinær drift i ordinære private barnehager i 2023. Kr pr. heltidsplass (store barn). N = 2247. Histogram og Kernel-tetthetsfunksjon.

Figur 3-2 Variasjonsområdet for kostnader i kr pr. heltidsplass (store barn) i private familiebarnehager i 2023. N = 287. Histogram og Kernel-tetthetsfunksjon.

Figur 3-2 viser tilsvarende kostnadsfordeling for familiebarnehagene. Dette er små barnehager, og en stor andel av dem er enkeltpersonforetak. Variasjonen i rapporterte kostnader er stor, men normalnivået ser ut til å ligge mellom 170 000 og 220 000 kroner pr. plass. Det nasjonale gjennomsnittet, jf. Tabell 3-4, var 196 741 kroner. Gjennomsnittet og medianen i fordelingen av enkeltbarnehager er henholdsvis 200 327 og 195 308. Figuren viser en del barnehager med betydelig lavere kostnadsanslag enn normalen. Dette skyldes ganske sikkert ikke høyere effektivitet, men tyder på at vi ikke fanger opp alle reelle kostnader for disse. Som tidligere nevnt er en stor andel av familiebarnehagene enkeltpersonforetak.

Tabell 3-8 viser kostnadsforskjeller mellom barnehager gruppert i fire størrelseskategorier etter antall plasser. De 2247 ordinære barnehagene er sortert i omtrent like store grupper. Gjennomsnittet for sektoren er vist i tallkolonnen lengst til høyre. Tabellen viser at små barnehager har høye kostnader pr. plass sammenlignet med større barnehager, og at dette i all hovedsak er knyttet til personalkostnadene. I små barnehager kan det være vanskeligere å lage barnegrupper med størrelse som er kostnadsoptimalt tilpasset bemannings- og pedagognormene. Om en plass blir stående ledig, kan man ikke nødvendigvis redusere bemanningen, og merkostnaden pr. plass vil bli høyere i en liten barnehage enn i en stor barnehage.

Husleieposten er størst for de største barnehagene, uten at avskrivningene, finanskostnadene eller andre driftskostnader knyttet til bygg er lavere. Høyere finanskostnader i de største barnehagene kan henge sammen med at disse i gjennomsnitt er nyere, men dette har vi ikke data på utover at gjennomsnittlig barnehagestørrelse har økt over tid.

I Vedleggstabell 2a ligger detaljert oversikt over alle regnskapsposter fordelt på de samme størrelsesgruppene.

Tabell 3-8 Kostnad pr. plass i ordinære private barnehager kategorisert etter størrelse (antall alderskorrigerte heltidsplasser)

	Små (Under 40 plasser)	Halvsmå (40–67 plasser)	Halvstore (67–95 plasser)	Store (Over 95 plasser)	Nasjonale tall
Antall barnehager	560	576	552	559	2247
Ordinære personalkostnader	145 594	141 045	135 220	127 602	134 094
+ Beregnet arbeidsgodtgjørelse eier	965	-	-	-	97
+ Innleid personell	2 446	3 131	5 449	5 215	4 599
<i>Sum personalkostnader</i>	149 005	144 176	140 668	132 817	138 789
Avskrivninger bygg og inventar	2 128	2 889	3 466	3 422	3 202
Avskrivninger annet	262	108	125	99	124
Husleie	5 558	6 391	6 864	11 782	8 766
Andre driftskostnader bygg og inventar	8 747	10 038	10 620	9 938	10 025
Fremmedtjenester	4 812	4 883	4 887	5 919	5 325
Driftskostnader annet	10 353	9 125	8 824	8 195	8 764
Tilleggsvirksomhet og eierkostnader	1	115	144	248	169
Finansinntekter	-778	-880	-756	-969	-874
Finanskostnader	1 012	1 274	1 652	1 968	1 651
Skattekostnad	277	-27	-87	326	139
<i>Sum kostnader inkl. særskilt tilrettelegging</i>	181 379	178 091	176 409	173 746	176 081
- Tilskudd særskilt tilrettelegging	-4 749	-5 643	-5 967	-5 762	-5 694
<i>Sum kostnader ordinær drift</i>	176 629	172 448	170 441	167 985	170 388

I Tabell 3-9 har vi koblet de private barnehagene til den kommunen de tilhører, og gruppert ut fra kommunestørrelse og kommuneinntekt på samme måte som vi gjorde for kommunale barnehager i Tabell 2-7. Tabellen viser at det generelt er få private barnehager i de små kommunene. Som omtalt i kapittelet om kommunale barnehager, så er skillet mellom små og store kommuner satt ved medianverdien på ca. 5 226 innbyggere, så de store kommunene er ikke nødvendigvis veldig store. Gjennomsnittsverdiene er likevel sterkt preget av de største kommunene ettersom det er her de fleste barnehagene ligger. Over halvparten av de private barnehagene i kategorien store kommuner med høye inntekter, tilhører Oslo.

Det klareste kostnadss skillet går mellom små og store kommuner, mens kommuneinntekt har mindre betydning. Kostnadene er høyest i de små kommunene, og det er i hovedsak personalkostnadene som utgjør forskjellen.¹⁵ Innleie av personell er betydelig mer utbredt i større kommuner.

Tabell 3-9 Kostnad pr. plass i ordinære private barnehager kategorisert etter tilhørende kommunes innbyggertall og inntekt

	Små kommuner, høye inntekter	Små kommuner, lave inntekter	Store kommuner, høye inntekter	Store kommuner, lave inntekter
Antall barnehager	43	32	433	1739
Ordinære personalkostnader	150 772	150 696	132 805	133 936
+ Beregnet arbeidsgodtgjørelse eier	-	-	125	93
+ Innleid personell	784	574	4 855	4 647
Sum personalkostnader	151 556	151 270	137 785	138 676
Avskrivninger bygg og inventar	3 902	3 799	3 522	3 113
Avskrivninger annet	442	273	121	119
Husleie	4 951	7 037	8 917	8 807
Andre driftskostnader bygg og inventar	9 729	9 275	10 672	9 895
Fremmedtjenester	4 159	4 229	5 826	5 243
Driftskostnader annet	11 450	9 556	9 009	8 663
Tilleggsvirksomhet og eierkostnader	0	82	125	182
Finansinntekter	-732	-974	-1 072	-831
Finanskostnader	2 193	1 165	1 989	1 576
Skattekostnad	810	-38	305	96
Sum kostnader inkl. særskilt tilrettelegging	188 459	185 674	177 198	175 539
- Tilskudd særskilt tilrettelegging	-4 507	-7 888	-3 859	-6 090
Sum kostnader ordinær drift	183 952	177 786	173 339	169 450

¹⁵ En statistisk test av forskjell i gjennomsnitt viser at forskjellen mellom barnehager i små kommuner og store kommuner er statistisk signifikant både for sum kostnader inkl. særskilt tilrettelegging og sum kostnader ordinær drift. Det er også signifikant forskjell mellom barnehager i store kommuner med henholdsvis lave og høye inntekter. Det er færre barnehager i små kommuner, og forskjellen mellom små høy- og lavinntektskommuner er ikke signifikant.

Siden vi fant at inntektseffekten er tydelig for kommunale kostnader, og siden private barnehager finansieres etter kommunalt kostnadsnivå, er det interessant å se at dette i liten grad finnes igjen i kostnadstillene til de private barnehagene. Det kan skyldes manglende sammenheng mellom kommunale kostnader og kommunale satser, eller manglende sammenheng mellom kommunale satser og private kostnader. Det siste vil i så fall bety at private barnehager i høyinntektskommuner har bedre økonomiske resultater. Vi ser nærmere på kommunale satser, kommunale kostnader og private kostnader i delkapittel 4.4.

Tabell 3-10 Kostnad pr. plass i ordinære private barnehager kategorisert etter virksomhetskategori

	AS ¹ 424	Pers. Næring ² 34	Ideelle ³ 945	Små Konsern ⁴ 72	Store Konsern ⁵ 644	Utl. Konsern ⁶ 128
Antall barnehager						
Ordinære personalkostnader	141 565	122 029	143 190	133 251	125 708	121 173
+ Beregnet arbeidsgodtgjørelse eier	-	18 405	-	-	-	-
+ Innleid personell	1 980	1 770	4 444	2 737	4 986	8 599
Sum personalkostnader	143 545	142 205	147 635	135 988	130 694	129 771
Avskrivninger bygg og inventar	3 074	1 297	3 395	3 233	2 902	3 968
Avskrivninger annet	395	161	57	245	127	-90
Husleie	6 249	3 759	2 685	8 881	14 586	13 493
Andre driftskostnader bygg og inventar	8 718	6 907	10 181	10 112	10 246	10 706
Fremmedtjenester	3 753	2 961	3 731	5 744	7 023	7 225
Driftskostnader annet	9 884	10 812	9 340	10 674	8 079	6 713
Tilleggsvirksomhet og eierkostnader	7	-	17	-	367	289
Finansinntekter	-821	-208	-735	-773	-1 138	-503
Finanskostnader	1 808	1 419	1 188	2 780	1 953	1 654
Skattekostnad	924	-	-296	1 198	-169	1 594
Sum kostnader inkl. særskilt tilrettelegging	177 536	169 313	177 199	178 081	174 669	174 821
- Tilskudd særskilt tilrettelegging	-4 809	-4 541	-5 618	-4 054	-6 341	-5 348
Sum kostnader ordinær drift	172 727	164 771	171 582	174 028	168 328	169 473

Eierkategorier: 1) Selvstendige aksjeselskaper, 2) Personlig næringsdrivende o.l., 3) Private barnehager eid av ideelle, 4) Norskeide små konsern, 5) Norskeide større konsern, 6) Utenlandskeide konsern

I Tabell 3-10 er de ordinære private barnehagene gruppert etter virksomhetskategorier. Sum kostnader varierer ikke veldig mellom disse gruppene. Ser vi derimot på personalkostnadene, så går det et skille mellom enkeltstående barnehager (kategoriene 1, 2 og 3) og konsernene (kategori 4, 5 og 6).

Sammensetningen av personalkostnadene varierer også. Justeringen med beregnet arbeidsgodtgjørelse til

eier i enkeltpersonforetak berører kun barnehager i gruppen *Personlig næringsdrivende*. Innleid personell finner vi hos alle gruppene, men beløpet er høyest blant de utenlandskeide konsernene, men også blant de ideelle er det et visst innslag av innleid personell. De med lavest personalkostnader har også høyere utgifter til fremmedtjenester, noe som kan bety at for eksempel administrative oppgaver er organisert annerledes.

Eierkategoriene med lave personalkostnader har også høyere husleie. Forskjellen er stor i kroner pr. plass. Dette kan skyldes både rene kostnadsforskjeller, men det vil også avhenge av sammensetningen av eiere/leiere i hver gruppe, jf. temakapittel i TF-rapport 615. Det er likevel liten forskjell i avskrivninger.

I Vedleggstabell 2b ligger detaljert oversikt over alle ordinære regnskapsposter fordelt på de samme eierkategoriene.

3.4 Eiendomskostnader og gjeld

I dette delkapittelet ser vi nærmere på kostnadene knyttet til eiendeler generelt og barnehageeiendommene spesielt.

3.4.1 Husleie og eierkostnader

I analysene i delkapitlene 3.1–3.3 har vi sett på avskrivninger, husleie og andre driftskostnader knyttet til bygg og finanskostnader. Fordelingen mellom disse kostnadspostene vil være ulik for barnehager som eier barnehagelokalene og barnehager som leier. Tidligere analyser har også vist at de samlede kostnadene til barnehagebygg kan være ulik. Som i foregående års analyser skiller vi mellom barnehager som eier, barnehager som leier av eksterne og barnehager som leier av nærstående. I årsregnskapet rapporteres det om barnehagen eier eller leier sine lokaler og det rapporteres om husleietransaksjoner med nærstående part. Kombinasjonen av disse opplysningene gir den informasjonen vi trenger.

Tabell 3-11 viser de samme utgiftene til barnehagebygg som Tabell 3-6, men skiller mellom barnehager etter om de eier lokalene, leier av nærstående part eller leier av eksterne aktører. Vi ser at de samlede kostnadene er høyere for de som leier enn for de som eier, og at det skiller lite mellom de som leier av nærstående og de som leier av andre.

Tabell 3-11 Eiendomskostnader i kroner pr. plass fordelt etter eierskap til barnehagelokalene i 2023, ordinære barnehager

Eierskap til lokalene	Eier	Leier av eksterne	Leier av nærstående
Antall barnehager	974	824	449
Avskrivninger bygg og inventar	5 790	1 369	969
Avskrivninger annet	160	77	135
Husleie	237	15 299	15 224
Øvrige driftsutgifter bygg	10 617	9 081	10 467
Finanskostnader	3 254	480	335
<i>Sum eiendomskostnader</i>	<i>20 059</i>	<i>26 306</i>	<i>27 130</i>

Tall for familiebarnehagene finnes i Tabell 3-12. Det er færre barnehager til grunn for disse tallene, og det kan gi noe større variasjon i gjennomsnittene. Tallene er nok også preget av ulik regnskapsføring. Vi ser at det er noe husleie også blant de som er kategorisert som eiere, mens avskrivningene pr. plass er lavere enn blant de som leier. Det tyder på at en del av de som driver i egne lokaler ikke fører alle kostnader i regnskapet.

For de som leier, er husleien pr. plass forholdsvis nær det samme nivået som vi finner blant de ordinære barnehagene.

Tabell 3-12 Eiendomskostnader fordelt etter eierskap til barnehagelokalene i 2023, familiebarnehager

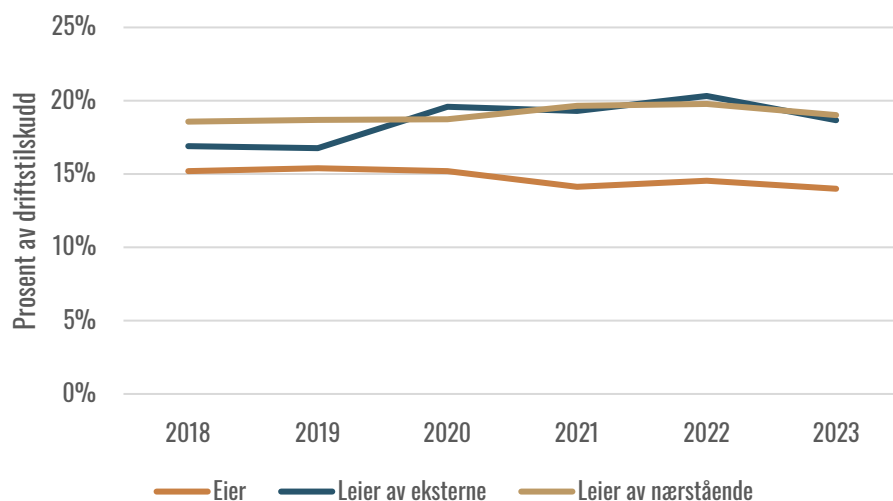
Eierskap til lokalene	Eier	Leier av eksterne	Leier av nærstående
Antall barnehager	102	126	59
Avskrivninger bygg og inventar	203	397	460
Avskrivninger annet	30	835	505
Husleie	1 312	14 982	14 198
Øvrige driftsutgifter bygg	3 385	3 813	5 452
Finanskostnader	362	112	112
<i>Sum eiendomskostnader driftsregnskapet</i>	<i>5 292</i>	<i>20 139</i>	<i>20 727</i>

Figur 3-3 viser hvor stor andel eiendomskostnadene i ordinære barnehager har utgjort av driftstilskuddet fra 2018 til 2023. Figuren skiller også mellom eiere og leiere som i tabellene over. Utgiftene som andel av tilskudd har vært ganske stabil, men de som leier av andre lå lavere enn de som leier av nærstående til og med 2019. Fra 2020 har disse kategoriene vært nær identiske og uforandret. Dette kan ha sammenheng

med at mange barnehager gikk fra å leie av nærstående til å leie av ekstern som følge av salg av eiendommer.

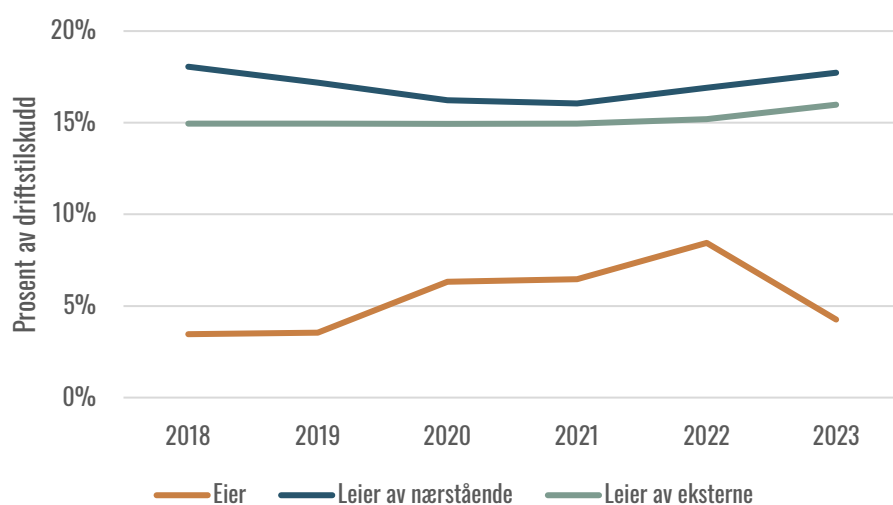
De som eier har hatt noe lavere utgifter som andel av tilskudd i 2021 til 2023 enn de hadde i årene 2018 til 2020. Nedgangen i 2023 kan nok i noen grad skyldes definisjonsendringer i våre analyser som følge av rapporteringsendring.

Figur 3-3 Sum eiendomskostnader som andel av driftstilskudd, ordinære barnehager

Figur 3-4 viser tilsvarende for familiebarnehagene. Også der har eiendomskostnadenes andel av tilskuddet vært ganske uforandret i denne perioden for de som leier lokaler, mens den har vært økende fram til 2022 for de som eier. I 2023 faller kostnadsandelen til eiendom igjen fra 8 % til 4 %.

Figur 3-4 Sum eiendomskostnader som andel av driftstilskudd, familiebarnehager

Størrelsen på husleien bør variere etter hva slags leieavtale man har. Hvis leietaker overtar ansvaret for alt vedlikehold, eiendomsskatt, forsikring etc., bør husleien være lavere enn om dette ansvaret ligger hos

utleier. I den nye rapporteringen i BASIL skal det oppgis om man har en leieavtale av typen barehouse eller lignende avtale som legger de fleste utgiftene på leietaker. Tabell 3-13 viser husleie og sum eiendomskostnader pr. plass for ordinære barnehager med ulik leieavtale. Det er også skilt mellom de som leier av eksterne og de som leier av nærstående. For de som leier av eksterne aktører er kostnadsforskjellen mellom avtaletypene omvendt av hva vi ville forvente, i og med at barnehagene som har barehouse eller lignende avtale, har høyere husleie pr. plass enn de som har avtaler hvor huseier har et større ansvar. Den høyere husleien reflekteres også i de samlede eiendomskostnadene, men det er ikke tegn til at de med barehouse-avtale har høyere eiendomsutgifter utenom avtalen.

For de som leier av nærstående er forskjellen i leiekostnader mer som forventet, ved at de med barehouse-avtale har lavere husleie. Det som ikke er som forventet, er at de faktisk har litt lavere eiendomskostnader utenom husleien enn de som har andre avtaler.

Tabell 3-13 Eiendomskostnader i 2023, kroner pr. plass fordelt på huseier og type leieavtale

	Leier av eksterne, barehouse el.l.	Leier av eksterne, annen kontrakt	Leier av nærstående, barehouse el.l.	Leier av nærstående, annen kontrakt
Antall barnehager	380	444	104	345
Husleie	18 628	9 443	12 161	16 065
Andre eiendomskostnader	11 199	10 671	11 377	12 051
<i>Sum eiendomskostnader</i>	<i>29 826</i>	<i>20 114</i>	<i>23 538</i>	<i>28 116</i>

Vi har sett nærmere på virksomhetskategoriene til de barnehagene som leier av eksterne. Blant de med barehouseavtale dominerer de større konsernene og det er disse som trekker opp husleiekostnaden i denne gruppen. Blant de som har andre typer avtaler er det ideelle barnehager som dominerer.

Kostnadsmonsteret skyldes nok derfor at det er de større konsernene som har realisert eiendomsverdier gjennom salg de senere årene, og at det også er de som har inngått leieavtaler av typen barehouse eller lignende.

3.4.2 Egenkapital, gjeld og lånekostnader

Fra 2023 har vi også balanseregnskap for de private barnehagene. Tabell 3-14 viser poster fra balanseregnskapet for ordinære barnehager, målt som kroner pr. heltidsplass. Sum av egenkapital og gjeld skal summere seg til sum eiendeler, men 107 av barnehagene har vesentlige avvik fra dette. Dette gjenspeiles også i at beløpene i tabellen ikke summerer seg helt i tråd med dette regnskapsprinsippet. Tabellen gir likevel god innsikt i forskjellene mellom barnehager som eier og barnehager som leier. De som eier har naturlig nok både mer anleggsmidler og mer gjeld, men de har også vesentlig større egenkapital. Vi ser nærmere på egenkapitalen i delkapittelet om årsresultat.

Tabell 3-14 Eiendeler, egenkapital og gjeld, kroner pr. heltidsplass, ordinære barnehager 2023

Eierskap til lokalene	Eier	Leier av eksterne	Leier av nærstående
Anleggsmidler	108 314	16 880	12 667
Omløpsmidler	48 937	38 278	33 194
<i>Sum eiendeler</i>	<i>157 251</i>	<i>55 158</i>	<i>45 861</i>
<i>Egenkapital</i>	<i>43 085</i>	<i>10 913</i>	<i>6 841</i>
Forpliktelser	1 124	1 459	3 204
Langsiktig gjeld	82 403	5 459	4 575
Kortsiktig gjeld	33 315	39 905	33 818
<i>Sum gjeld</i>	<i>116 841</i>	<i>46 823</i>	<i>41 597</i>

Familiebarnehagene har generelt begrenset med regnskapsførte anleggsmidler, og blant de som eier og de som leier av eksterne er det også begrenset med omløpsmidler, jf. Tabell 3-15. Tallene bærer nok preg av den store andelen enkeltpersonforetak.

Tabell 3-15 Eiendeler, egenkapital og gjeld, kroner pr. heltidsplass, ordinære barnehager 2023

Eierskap til lokalene	Eier	Leier av eksterne	Leier av nærstående
Anleggsmidler	656	747	1 219
Omløpsmidler	2 810	4 320	16 759
<i>Sum eiendeler</i>	<i>3 466</i>	<i>5 067</i>	<i>17 978</i>
<i>Egenkapital</i>	<i>1 558</i>	<i>2 580</i>	<i>8 837</i>
Forpliktelser	3	-	37
Langsiktig gjeld	-	148	-
Kortsiktig gjeld	2 252	2 439	10 066
<i>Gjeld</i>	<i>2 255</i>	<i>2 587</i>	<i>10 103</i>

I oppstillingene over har vi sett på netto finanskostnader, det vil si summen av finansinntekter og finanskostnader. Årsregnskapsskjemaet skiller mellom renteinntekter fra foretak i samme konsern og andre finansinntekter. Det samme skillet gjøres for finanskostnader, men her er også *Rentekostnader finansforetak* en egen post. Tabell 3-16 viser de detaljerte finanskontoene fordelt på de ulike kategoriene for eierskap til barnehageeiendommene. Forskjellene ligger først og fremst i at de som eier barnehagelokalene selv, har høyere rentekostnader til finansforetak.

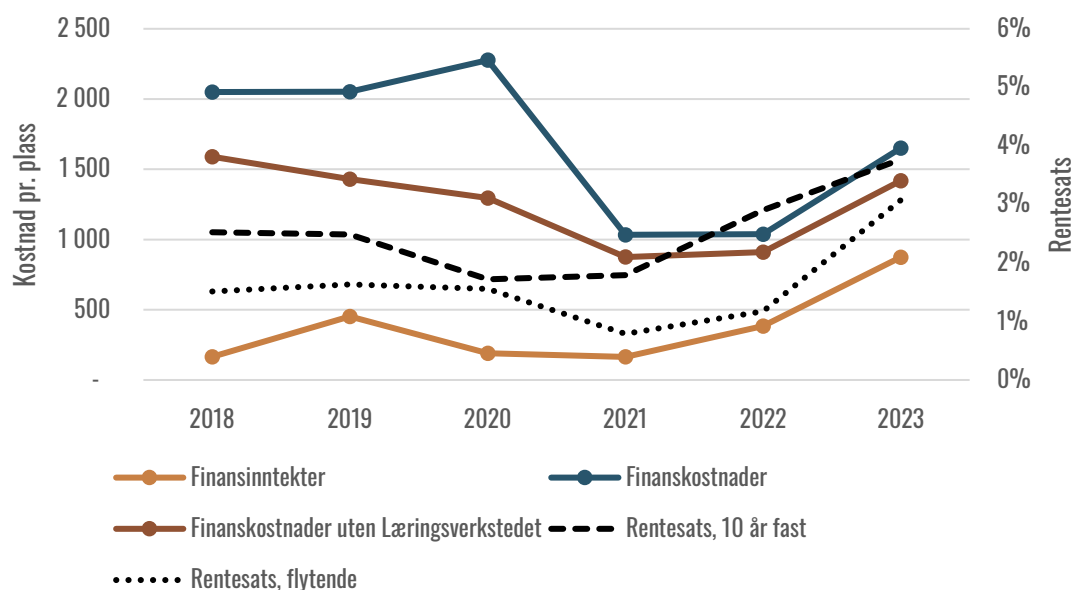
Tabell 3-16 Finansinntekter og finansutgifter 2023 i kroner pr. plass, ordinære barnehager

	Alle	Eier	Leier av eksterne	Leier av nærstående
Renteinntekter fra foretak i samme konsern	169	172	234	45
Annen finansinntekt	705	795	468	945
<i>Sum finansinntekter</i>	<i>874</i>	<i>966</i>	<i>702</i>	<i>990</i>
Rentekostnader på gjeld til foretak i samme konsern	237	317	234	72
Rentekostnader finansforetak	1 030	2 232	86	160
Andre finanskostnader	384	704	160	102
<i>Sum finanskostnader</i>	<i>1 651</i>	<i>3 254</i>	<i>480</i>	<i>335</i>
<i>Sum finanskontoer</i>	<i>777</i>	<i>2 288</i>	<i>-221</i>	<i>-655</i>

Regnskapsskjemaet har skilt mellom rentekostnader fra foretak i samme konsern og andre finanskostnader fra 2021. Rentekostnader på gjeld til foretak i samme konsern utgjorde 18 % av finanskostnadene i 2021, 13 % i 2022 og 14 % i 2023.

I Figur 3-5 viser vi utviklingen i både finanskostnader og finansinntekter fra 2018 til 2023. I figuren er det inkludert en linje som viser utviklingen av finanskostnadene i sektoren utenom Læringsverkstedet. Både økningen fra 2019 til 2020 og nedgangen i 2021 er i stor grad knyttet til Læringsverkstedets disponeringer. I 2020 hadde kjeden ekstraordinære finanskostnader på grunn av innfrielse av rentesikringsordning. I 2021 er kapitalkostnader til bygg i stor grad byttet ut med husleiekostnader ettersom to tredjedeler av barnehagebyggene ble solgt ut.

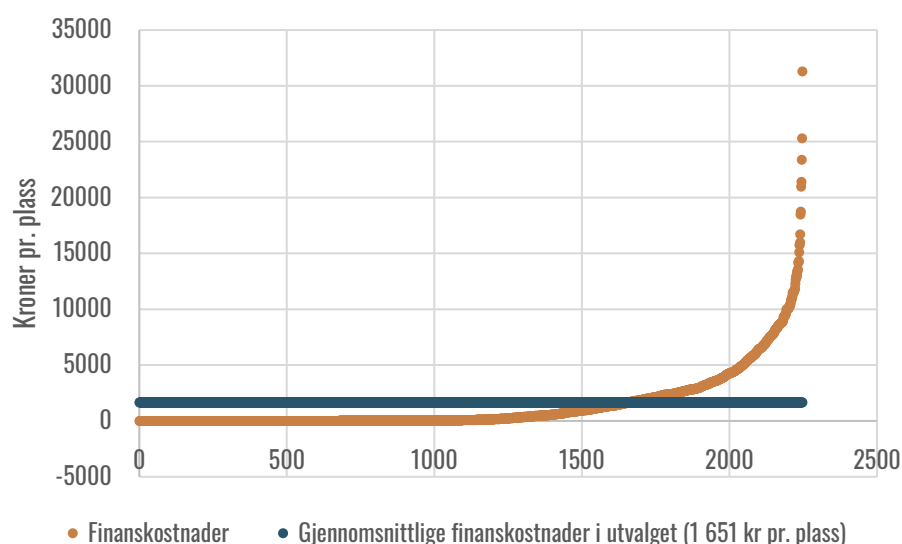
Figur 3-5 Utviklingen i finanskostnader og finansinntekter i private ordinære barnehager, årene 2018–2023. Utvikling i rentesats målt på høyre akse.

Figuren viser også utviklingen i flytende rentesats og tiårig fastrente fra Husbanken, og fra 2022 til 2023 var det nært samsvar mellom utviklingen i finanskostnadene og utviklingen i rentenivået. Finanskostnadene har i stor grad fulgt rentenivået gjennom hele perioden vi ser på.

Figur 3-6 viser hvordan finanskostnadene i 2023 er fordelt mellom de enkelte barnehagene. Figuren synliggjør først og fremst at et mindretall av barnehagene skiller seg ut med svært høye finanskostnader. For det store flertallet utgjør finanskostnadene kun en liten del av kostnadene i 2023. Halvparten av barnehagene ligger under 80 kroner pr. plass, og 74 % ligger under gjennomsnittet, som er 1 651 kroner pr. plass. Av de tolv barnehagene som har over finanskostnader over 15 000 kroner pr. plass, er det i hovedsak snakk om Husbanklån eller gjeld til kredittinstitusjoner, men det er også tre tilfeller av betydelig gjeld til selskaper i samme konsern.

Figur 3-6 Fordeling av finansutgifter pr. plass i private ordinære barnehager. (N=2247)

3.5 Pensjonsutgifter

Det har tidligere vært noen uklarheter ved rapporteringen av pensjonsutgifter, og rapporteringen er endret fra 2022 til 2023. Det bør ha blitt tydeligere hvilke kostnader som skal føres hvor, og vi får mer informasjon om de ulike kostnadselementene.

Av 2247 ordinære barnehager og 287 familiebarnehager er det henholdsvis 2 og 57 barnehager som ikke har utgifter til det vi definerer som pensjonsgivende lønn, og som dermed ikke inngår i beregningen av pensjonsprosent. Tre av disse 59 barnehagene har likevel ført utgifter til pensjonsforsikring (post 5945).

Utgiftene til pensjon er avhengig av hvilken pensjonsordning bedriften har, og barnehagene rapporterer type pensjonsordning i årsregnskapsskjemaet. Skjemaet gir mulighet for å krysse av for flere alternativer,

og det er uklart hva som ligger i de ulike kombinasjonene. Tabell 3-17 viser hvor mange barnehager som har krysset av for de ulike variantene. De fleste ordinære barnehager, 72 %, har valgt enten hybrid eller hybrid og ytelsesbasert, mens 8 % har rapportert innskuddsbasert, 5 % har rapportert OTP og 4 % har kun krysset av på ytelsesbasert. Ca. 10 % har valgt andre kombinasjoner. Familiebarnehagene har i hovedsak krysset av for OTP, Innskuddsbasert eller Annet.

Tabell 3-17 Type pensjonsordning, fra BASIL-rapporteringen 2023

Pensjonstyper/kombinasjoner	Antall ordinære barnehager	Prosent ordinære barnehager	Antall familiebarnehager	Prosent familiebarnehager
Hybrid; Ytelsesbasert	1039	46 %	1	<1 %
Hybrid	578	26 %	2	1 %
Innskuddsbasert*	187	8 %	65	23 %
OTP*	116	5 %	121	42 %
Ytelsesbasert	96	4 %	5	2 %
OTP; Hybrid; Ytelsesbasert	57	3 %	0	
Innskuddsbasert; Ytelsesbasert	33	1 %	2	1 %
OTP; Innskuddsbasert*	27	1 %	6	2 %
Hybrid; Innskuddsbasert; Ytelsesbasert	23	1 %	0	
OTP; Hybrid	22	1 %	0	
Hybrid; Innskuddsbasert	16	1 %	1	<1 %
OTP; Ytelsesbasert	12	1 %	0	
OTP; Hybrid; Innskuddbasert; Ytelsesbasert	9	<1 %	0	
Hybrid; Ytelsesbasert; Annet	8	<1 %	0	
OTP; Hybrid; Innskuddsbasert	6	<1 %	0	
OTP; Annet	6	<1 %	1	<1 %
Annet*	5	<1 %	83	29 %
OTP; Innskuddsbasert; Ytelsesbasert	3	<1 %	0	
OTP; Innskuddsbasert; Ytelsesbasert; Annet	2	<1 %	0	
Hybrid; Annet	1	<1 %	0	
Innskuddsbasert; Annet	1	<1 %	0	

Ut fra kategoriene alene er det vanskelig å gruppere barnehagene, men når vi kombinerer kategoriene med pensjonstall, fremkommer noen tydeligere skiller. Barnehager som har rapportert «Innskuddsbasert», «OTP», «OTP; Innskuddsbasert» og «Annet», skiller seg ut med lavere pensjonsutgifter i prosent av lønn. Disse utgjør 335 ordinære barnehager og 275 familiebarnehager som vi definerer som barnehager med innskuddsbasert ordning i den videre statistikken.

3.5.1 Gjennomsnittsverdier

Tabell 3-18 og Tabell 3-19 viser pensjonskostnadene henholdsvis som kroner pr. plass og i prosent av pensjonsgrunnlaget. Pensjonsgrunnlaget er definert som summen av postene 5001, 5002, 5003 og 5004. I den første tabellen er enkeltpersonforetak holdt utenfor ettersom eier ikke skal føre egen lønn og utgifter til egen pensjonsforsikring i barnehagens regnskap. I den andre tabellen er enkeltpersonforetakene med ettersom teller og nevner vil påvirkes likt av organiseringen. I begge tabeller vises tall separat for barnehager med ytelses- eller hybridordninger og innskuddsbaserte ordninger. Vi skiller også mellom ordinære barnehager og familiebarnehager.

Vi beregner brutto pensjonsutgift til barnehagens ansatte som sum av regnskapskonto 5945 og rapportert bruk av premiefond. Vi har også splittet dette i ordinær pensjonsforsikring og AFP på bakgrunn av rapportering av AFP ført på 5945. For ordinære barnehager med ytelsespensjon er gjennomsnittlig brutto utgift til pensjon 16 191 kroner pr. alderskorrigert heltidsplass. For de med innskuddspensjon, med forbehold om uklar inndeling, er kostnaden 9 805 kroner pr. plass. For familiebarnehagene er kostnaden pr. plass klart lavere.

Fra brutto pensjonsutgift trekker vi ut det som er betalt fra premiefond og det som betales av de ansatte som egenandel. Dette for å vise pensjonsutgiftene som belaster barnehagens driftsregnskap. Samtidig legger vi til post 5420. Her føres eventuell direkte betaling av pensjon til tidligere ansatte som har gått av med pensjon. De fleste som har ført beløp på denne kontoen ser ut til å ha brukt denne i stedet for konto 5945. Det inngår 147 barnehager i Tabell 3-18 som har ført beløp på 5420. Netto utgifter til pensjon er 12 854 kroner pr. plass i ordinære barnehager med ytelsespensjon og 9 216 kroner pr. plass i barnehager med innskuddsbasert pensjon.

Tabell 3-18 Pensjonsutgifter pr. plass. Enkeltpersonforetak er utelatt

	Ytelsesbasert/hybrid Ordinære	Innskuddsbasert Ordinære	Ytelsesbasert/hybrid Familiebarnehager	Innskuddsbasert Familiebarnehager
Antall barnehager	1903	321	7	150
Pensjonsforsikring (+premiefondbruk)	14 474	9 120	6 496	2 353
AFP	1 717	685	570	224
<i>Brutto pensjonsutgift ansatte (K5945 + premiefondbruk)</i>	<i>16 191</i>	<i>9 805</i>	<i>7 066</i>	<i>2 577</i>
Bruk av premiefond	-1 337	-420	-308	-158
Egenandel ansatte	-2 307	-1 201	-630	-72
Pensjon tidligere ansatte (K5420)	307	1 032	-	1 062
<i>Sum netto utgift til pensjon</i>	<i>12 854</i>	<i>9 216</i>	<i>6 128</i>	<i>3 409</i>

Tabell 3-19 viser at gjennomsnittlig brutto pensjonsutgift til ansatte i ordinære barnehager med ytelsespensjon utgjør 14 % regnet som prosent av pensjonsgrunnlaget, mens netto utgift til pensjon er 11,1 %. De ansatte bidrar med en egenandel på 2 %. Blant barnehagene med innskuddspensjon er gjennomsnittlig netto pensjonsutgift 7,8 %, etter en egenandel på 1 %. De som har rapportert om ytelsesbasert pensjon eller hybridordning i familiebarnehager, har i gjennomsnitt lavere pensjonsprosent enn de som har innskuddsbasert ordning i ordinære barnehager. Det dreier seg om 12 familiebarnehager, og det er trolig noe upresis rapportering blant disse.

Tabell 3-19 Pensjonsutgifter i prosent av pensjonsgrunnlag

	Ytelsesbasert/hybrid Ordinære	Innskuddsbasert Ordinære	Ytelsesbasert/hybrid Familiebarnehager	Innskuddsbasert Familiebarnehager
Antall barnehager	1912	335	12	275
Pensjonsforsikring	12,5 %	7,7 %	7,0 %	2,6 %
AFP	1,5 %	0,6 %	0,5 %	0,3 %
<i>Brutto pensjonsutgift ansatte</i>	14,0 %	8,3 %	7,4 %	2,9 %
Bruk av premiefond	-1,2 %	-0,4 %	-0,3 %	-0,1 %
Egenandel ansatte	-2,0 %	-1,0 %	-0,7 %	-0,1 %
Pensjon tidligere ansatte (K5420)	0,3 %	0,9 %	0,9 %	1,1 %
<i>Sum netto utgift til pensjon</i>	11,1 %	7,8 %	7,4 %	3,8 %

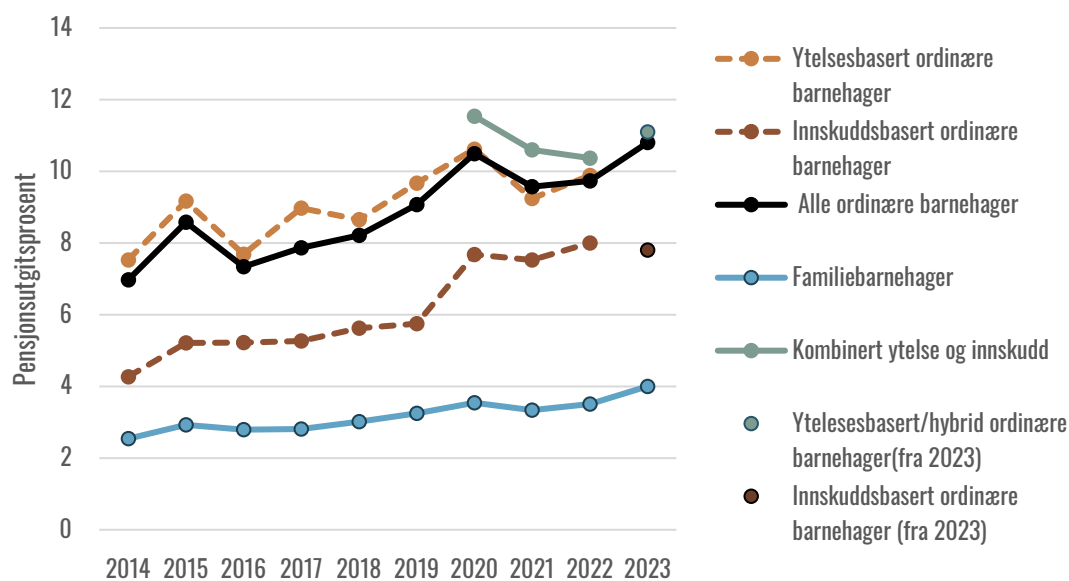
Tabellen viser ikke tall uavhengig av ordning. For ordinære barnehager er samlet pensjonsprosent 10,8 %, mens den for familiebarnehager er 4,0 %.

Balanseregnskapet inneholder informasjon om premiefond og innskuddsfond. Premiefond består av betalinger, overskudd i ytelsespensjonsordningen fra tidligere år og avkastning på fondet. Fondet kan brukes til å redusere senere års innbetalinger. Innskuddsfond har en lignende funksjon for bedrifter med innskuddsordning. Blant de barnehagene i utvalget som har rapportert balanseposter i BASIL, står det til sammen i underkant av 100 millioner kroner i slike fond. For barnehager med ytelsesordning utgjør premiefondene 4,8 % av betalt premie. Innskuddsfondene til barnehager med innskuddsordning utgjør 0,7 % av premiebetalingen. Den rapporterte bruken av fond i 2023 er nesten dobbelt så stor som gjenværende fond. I årene 2020–2022 var det rapportering av premiefondets størrelse i noteopplysningene til driftsregnskapet. I de årene varierte premiefondsbeholdningen fra 14,1 % til 24,7 % av premiebetalingen. Hvis vi kan stole på at rapporteringen er sammenlignbar over tid, var det altså en stor nedgang i premiefondsbeholdningen fra 2022 til 2023.

3.5.2 Utvikling og variasjon

Figur 3-7 viser utviklingen i pensjonsutgifter som prosent av lønnsutgifter i perioden 2014–2023. Det var en økning i alle typer ordninger til og med 2020, året da PBLs hybridordning trådte i kraft. 2020 er preget av engangskostnader ved oppretting av ordningen. Beregnet nivå i 2023 er likevel noe over nivået i 2020 for barnehager med ytelsesbasert pensjon eller hybridordning. Dette kan delvis skyldes endret rapportering, for eksempel knyttet til AFP. Vi har også inkludert pensjonsutgifter knyttet til tidligere ansatte, men dette er av begrenset omfang.

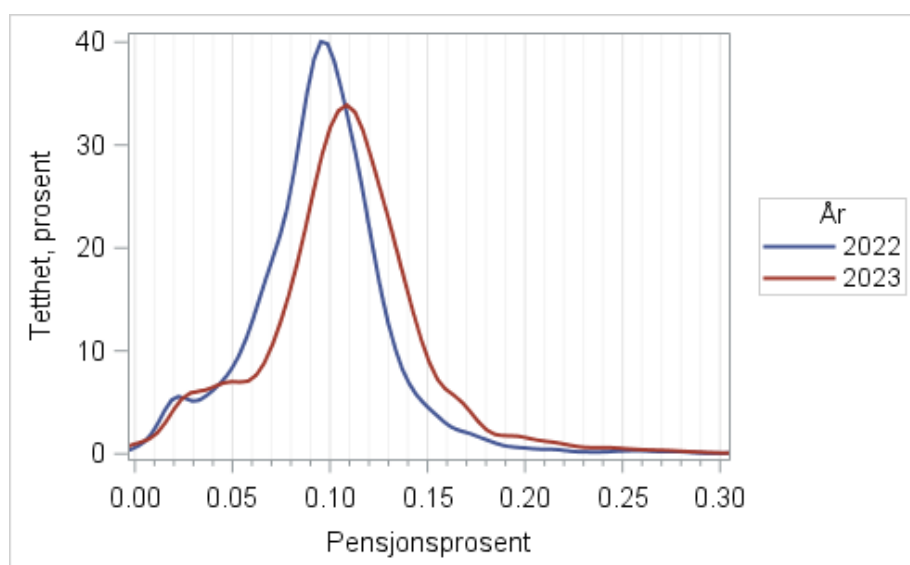
Figur 3-7 Utvikling i pensjonsprosent for private ordinære barnehager og familiebarnehager.

For ordinære barnehager med innskuddsbasert ordning er nivået i 2023 på linje med årene 2020–2022. Familiebarnehagene ligger gjennomgående lavt – og langt lavere enn de ordinære barnehagene – i alle årene.

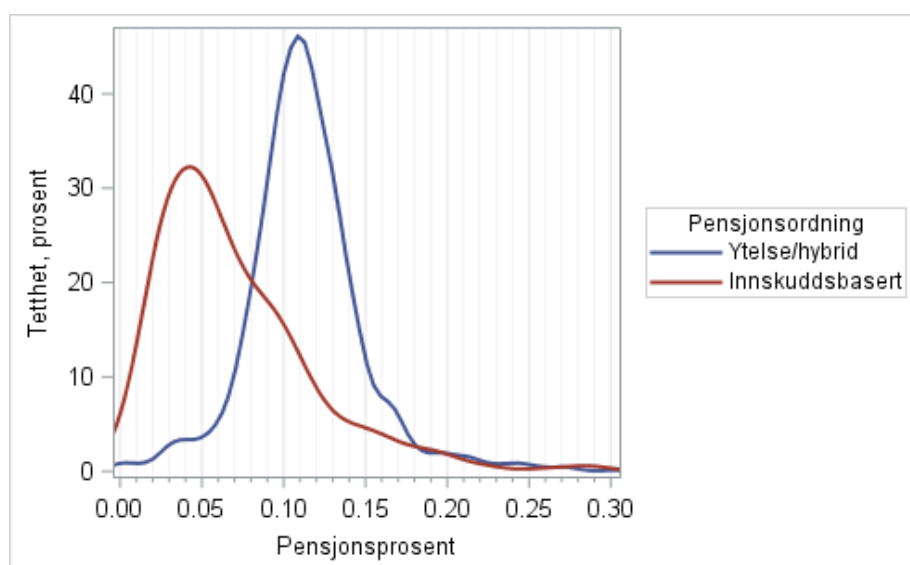
Det er variasjon fra barnehage til barnehage rundt disse beregnede gjennomsnittene. I Figur 3-8 nedenfor vises fordelingen av pensjonsprosent i 2022 og 2023. Fordelingen har flyttet seg mot høyre fra 2022 til 2023 i tråd med økt gjennomsnittlig pensjonsprosent. For øvrig er fordelingen forholdsvis lik, men med litt større spredning i 2023.

Figur 3-8 Fordeling av pensjonsprosent i ordinære barnehager, 2022 (n = 2231) og 2023 (n = 2247)

I Figur 3-9 er pensjonsprosenten gruppert i kategoriene innskuddsbasert eller ytelsesbasert/hybridordning. Den nye rapporteringen gir, til tross for mange svarvarianter, et tydeligere skille mellom barnehager med disse to pensjonsmodellene. Tyngdepunktet blant de med innskuddspensjon ligger rundt 4%–5% og er betydelig lavere enn det vi så i analysene av 2022-årgangen (TF-rapport 806). Tyngdepunktet ligger også klart lavere enn gjennomsnittet på 7,8 %, jf. Tabell 3-19. Gjennomsnittet trekkes opp av et mindretall barnehager med høy pensjonsprosent. Disse er ganske jevnt fordelt mellom ideelle og enkeltstående aksjeselskaper, og de fleste har svart at de har «*Innskuddsbasert*» eller «*OTP*».

Figur 3-9 Fordeling av pensjonsprosent ordinære barnehager, gruppert etter rapportert pensjonsordning, 2023

Tabell 3-20 viser hvordan pensjonsprosenten varierer mellom ordinære barnehager med ulikt eierskap og mellom barnehager av ulik størrelse. Det nasjonale gjennomsnittet er 10,8 %. Tabellen viser at de

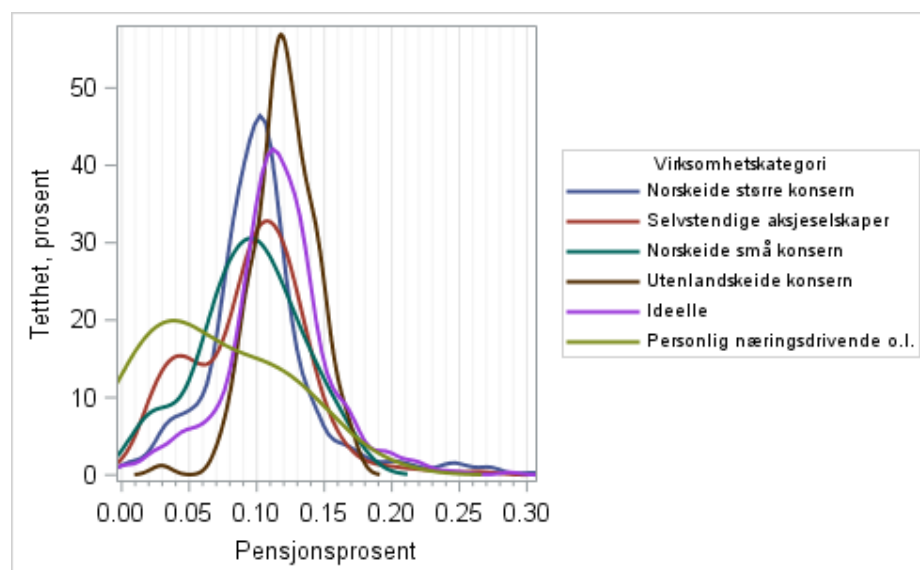
personlig næringsdrivende skiller seg ut med lavest pensjonsutgifter, 8,0. Utenlandskeide konsern har høyest pensjonsutgift med 12,1 %, mens også private barnehager eid av ideelle ligger over snittet. Vi ser videre at de minste barnehagene har de laveste pensjonsutgiftene, men det er ikke veldig store forskjeller når vi deler opp etter barnehagestørrelse.

Tabell 3-20 Variasjon i pensjonsprosent etter virksomhetskategori og barnehagestørrelse, ordinære barnehager i 2023

Eierkategori	N	Gjennomsnittlig pensjonsprosent	Barnehagestørrelse	N	Gjennomsnittlig pensjonsprosent
Selvstendige aksjeselskaper	424	9,9 %	Små (under 40 plasser)	560	10,3 %
Personlig næringsdrivende o.l.	34	8,0 %	Halvsmå (40–67 plasser)	576	11,2 %
Private barnehager eid av ideelle	945	11,6 %	Halvstore (67–95 plasser)	552	10,9 %
Norskeide små konsern	72	9,4 %	Store (Over 95 plasser)	559	10,7 %
Norskeide større konsern	644	10,2 %			
Utenlandskeide konsern	128	12,1 %			

Figur 3-10 viser fordeling av pensjonsprosent innenfor virksomhetskategoriene. De utenlandskeide konsernene har minst variasjon, noe som er naturlig ettersom det er snakk om et fåtall aktører, og hvert konsern har trolig felles ordning for sine barnehager. Størst spredning er det blant de personlig næringsdrivende.

Figur 3-10 Fordeling av pensjonsprosent, gruppert etter virksomhetskategori, 2023

3.6 Transaksjoner med nærstående

Mange barnehager har økonomiske transaksjoner med eier eller andre nærstående parter. Stadig flere barnehager inngår nå i en barnehagekjede, hvor administrative oppgaver kjøpes fra en felles administrasjon. Et annet eksempel kan være en barnehageeier som har skilt ut barnehagelokalene til et eget firma som barnehagene betaler husleie til. Barnehagene rapporterer om transaksjoner med nærstående parter. I tillegg til hvem det har vært transaksjoner med, opplyses det om type transaksjon, beløp og hvilken regnskapskonto transaksjonen er knyttet til. I dette delkapittelet presenterer vi omfanget av transaksjoner fordelt på transaksjonskategorier. Vi har brukt informasjonen om regnskapskonto til å skille mellom det som gjelder drift og det som gjelder balansekonti.

3.6.1 Kategorisering av transaksjonene med nærstående

For de totalt 1500 barnehagene som har registrert en eller flere transaksjoner med nærstående er det oppgitt transaksjoner med følgende beskrivelser:

- ◆ Ansatt styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent
- ◆ Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent
- ◆ Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenttjenester
- ◆ Kurs/fagmøter/opplæring
- ◆ Reparasjon og vedlikehold
- ◆ Vaktmester/renholder
- ◆ Leie barnehageeiendom/lokale
- ◆ Leasing og annen leie
- ◆ Finansposter
- ◆ Påkostning av eiendom
- ◆ Fordringer
- ◆ Lån
- ◆ Egenkapitaltransaksjoner
- ◆ Annet

Disse beskrivelsene dekker alle transaksjonene, og det har derfor ikke vært nødvendig å kategorisere transaksjonene skjønnsmessig slik vi har gjort det i tidligere år.

3.6.2 Omfang av transaksjoner med nærstående

Transaksjoner i driftsregnskapet er oppsummert i Tabell 3-21, mens transaksjoner i balanseregnskapet er vist i Tabell 3-22. Transaksjoner knyttet til kontoene for disponering av årsresultat har vi lagt sammen med driftskontoene.

Tabellene viser omfanget av transaksjoner målt ved antall barnehager og beløp for hver av kategoriene. Et mindre antall transaksjoner er rapportert med negative beløp. Negative og positive beløp kan nulle hverandre ut og derigjennom skjule omfanget av transaksjoner. Vi har valgt å skille mellom negative og positive beløp for transaksjonstypene Finansposter og Annet. Omfanget av negative beløp er svært beskjedent for de øvrige transaksjonstypene.

Vi viser også gjennomsnittlig beløp pr. barnehage i de 10 barnehagene med de største transaksjonene innenfor hver kategori. En oversikt over spredningen i slike transaksjoner finnes også i Vedleggstabell 3.

Totalt er det 1500 barnehager som har rapportert om transaksjoner med nærstående parter, og av disse har 1476 barnehager rapportert transaksjoner på til sammen 1,6 milliarder kroner knyttet til driftskontoene. De ti barnehagene med størst omfang av transaksjoner i Tabell 3-21 har i gjennomsnitt transaksjoner på over 11 millioner kroner.

Tabell 3-21 Omfang av transaksjoner med nærstående, drifts- og disponeringskontoer. Kilde: Resultatregnskap 2023

Type transaksjon	Antall barne- hager	Sum mill. kr	Snitt pr. barne- hage, kr	Snitt pr. barnehage 10 største beløp, kr
Ansatt styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	291	208,4	716 108	2 294 506
Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	161	194,3	1 206 676	9 901 744
Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenttjenester	872	508,7	583 395	2 168 782
Kurs/fagmøter/opplæring	170	3,7	21 737	62 542
Reparasjon og vedlikehold	204	15,8	77 322	525 800
Vaktmester/renholder	518	50,8	98 030	579 467
Leie barnehageeiendom/lokale	582	523,6	899 647	4 052 923
Leasing og annen leie	228	11,5	50 621	421 464
Finansposter - positive beløp	220	34,2	155 236	1 373 867
Finansposter - negative beløp	82	6,1	-74 574	-2 785
Annet - positive beløp	512	89,3	174 374	2 174 753
Annet - negative beløp	9	6,0	-666 986	
Påkostning av eiendom	2	0,1	58 900	
Fordringer	4	0,6	158 169	
Lån	9	3,3	367 045	
Egenkapitaltransaksjoner	9	6,6	733 498	
Sum alle transaksjonstyper	1476	1 638,7	1 110 255	11 381 377

De største transaksjonstypene målt etter totalt beløp er leie av barnehageeiendom og administrasjon, som hver utgjør over 500 millioner kroner. Administrasjon er også den transaksjonstypen som flest barnehager rapporterer. Innleie av personell er imidlertid posten som i utgjør størst beløp pr. barnehage som har denne typen transaksjon, med 1,2 millioner kroner i gjennomsnitt for 161 barnehager og 9,9 millioner kroner for de ti barnehagene med størst beløp. Påkostning av eiendom, fordringer og lån er typiske investerings- eller balanseposter og utgjør lite i Tabell 3-21.

Transaksjoner knyttet til balanseposter er i hovedsak beskrevet som lån, fordringer eller påkostning av eiendom, men kategorien *Annet* har også noen store beløp. Til sammen utgjør disse transaksjonene 1,3 milliarder, hvorav 1,1 milliard er lån. 286 barnehager har rapportert om lånetransaksjoner med nærstående part, i snitt ca. 4 millioner pr. barnehage.

Tabell 3-22 Omfang av transaksjoner med nærstående, balansekontoer. Kilde: Resultatregnskap 2023

Type transaksjon	Antall barnehager	Sum mill. kr	Snitt pr. barnehage, kr	Snitt pr. barnehage 10 største beløp, kr
Ansatt styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	4	1,1	280 008	
Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	1	<0,1	71 968	
Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenttjenester	1	<0,1	27 328	
Kurs/fagmøter/opplæring	2	<0,1	667	
Reparasjon og vedlikehold	2	0,4	203 005	
Vaktmester/renholder	1	0,2	150 000	
Leie barnehageeiendom/lokale	2	0,8	417 739	
Leasing og annen leie	0			
Finansposter - positive beløp	0			
Finansposter - negative beløp	0			
Annet - positive beløp	43	20,5	476 466	1 827 040
Annet - negative beløp	3	-2,8	-934 408	
Påkostning av eiendom	96	123,6	1 287 268	7 381 545
Fordringer	52	48,9	941 000	3 553 185
Lån	286	1 143,0	3 996 592	19 424 056
Egenkapitaltransaksjoner	2	0,5	237 500	
Sum alle transaksjonstyper	443	1 336,3	3 016 494	19 798 628

I noen barnehager utgjør en stor del av omsetning en eller annen form for transaksjon med nærstående parter. Tabell 3-23 viser transaksjonenes andel av inntektene for de tre barnehagene som, innenfor hver kategori, har høyest slik andel. Vi begrenser utvalget til ordinære barnehager fordi familiebarnehager og åpne barnehager ellers ville dominere enkelte kategorier. For sammenligning viser vi også tilsvarende prosent for alle barnehager med transaksjoner av hver kategori.

For alle barnehager som har rapportert transaksjoner med ansatt barnehagepersonell som også er nærstående, utgjør disse transaksjonene i gjennomsnitt 7,5 % av driftsinntektene. For noen barnehager utgjør slike transaksjoner mer enn en tredjedel av inntektene. Vi ser at for noen av barnehagene er trolig alt av personale innleid fra nærstående part, og dette handler trolig om at personalet er ansatt i konsern i stedet for i barnehagen. Videre utgjør 15 % av inntektene på administrative tjenester via nærstående part i enkelte barnehager. Leie av lokale utgjør 25 % av inntektene til en av barnehagene. Enkelte barnehager har også rapportert omfattende transaksjoner som «Annet».

Nederst i tabellen ligger tallene for de barnehagene som i sum har høyst andel av omsetningen i transaksjoner med nærstående. To av disse tre barnehagene har store lån, og en har store fordringer.

Tabell 3-23 Transaksjoner med nærstående som andel av driftsinntekt - barnehagene med høyest andel, ordinære barnehager. Kilde: Resultatregnskap 2023. Transaksjoner i prosent av driftsinntekt.

Type transaksjon	Tre høyeste andeler			Alle barnehager med transaksjoner i kategorien
Ansatt styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	48,9 %	34,5 %	34,1 %	7,5 %
Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	87,4 %	87,1 %	76,6 %	8,1 %
Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenttjenester	15,7 %	14,8 %	14,1 %	3,9 %
Kurs/fagmøter/opplæring	0,8 %	0,4 %	0,4 %	0,1 %
Reparasjon og vedlikehold	6,4 %	4,9 %	4,6 %	0,5 %
Vaktmester/renholder	6,1 %	5,8 %	5,3 %	0,6 %
Leie barnehageeiendom/lokale	25,0 %	18,0 %	17,9 %	7,9 %
Leasing og annen leie	14,1 %	2,4 %	2,3 %	0,3 %
Finansposter	42,5 %	9,9 %	9,6 %	0,6 %
Annet	82,5 %	54,3 %	53,5 %	1,4 %
Påkostning av eiendom	69,2 %	64,0 %	61,6 %	7,3 %
Fordringer	79,6 %	53,4 %	18,8 %	9,4 %
Lån	207,3 %	150,7 %	122,0 %	25,8 %
Egenkapitaltransaksjoner	31,1 %	12,2 %	6,8 %	6,2 %
Sum alle typer transaksjoner	221,6 %	161,8 %	132,9 %	15,0 %

Tabellen viser generelt at enkelte barnehager har betydelige transaksjoner med eier eller andre nærstående parter. Denne rapporteringen skal først og fremst gi tilsynsmyndigheten grunnlag for å vurdere om transaksjoner er overpriset, eller om de reflekterer normal markedspris. Vi gjør her ikke noe forsøk på å gjøre slike vurderinger.

Regnskapsposten Honorar til selskap i samme konsern

En av utgiftspostene i regnskapet er post 6730 Honorar til selskap i samme konsern. Denne sier ikke i seg selv noe om hva honoraret gjelder, men dette kan hentes ut fra rapporteringen av transaksjoner med nærstående parter. I regnskapet er det ført nær 448 millioner kroner på denne posten, mens det er rapportert i sum 456 millioner i transaksjoner med nærstående part knyttet til samme post. Det er altså ikke nøyaktig samsvar, men ganske nært. Tabell 3-24 viser at det aller meste er beskrevet som administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenttjenester. Vaktmester/renholder utgjør 3,5 %.

Tabell 3-24 Spesifisering av honorar til selskap i samme konsern

	Beløp transaksjoner med nærstående
Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenttjenester	96,1 %
Annet	0,2 %
Finansposter	0,1 %
Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	0,2 %
Kurs/fagmøter/opplæring	<0,1 %
Leasing og annen leie	<0,1 %
Vaktmester/renholder	3,5 %

3.7 Årsresultat og driftsresultat

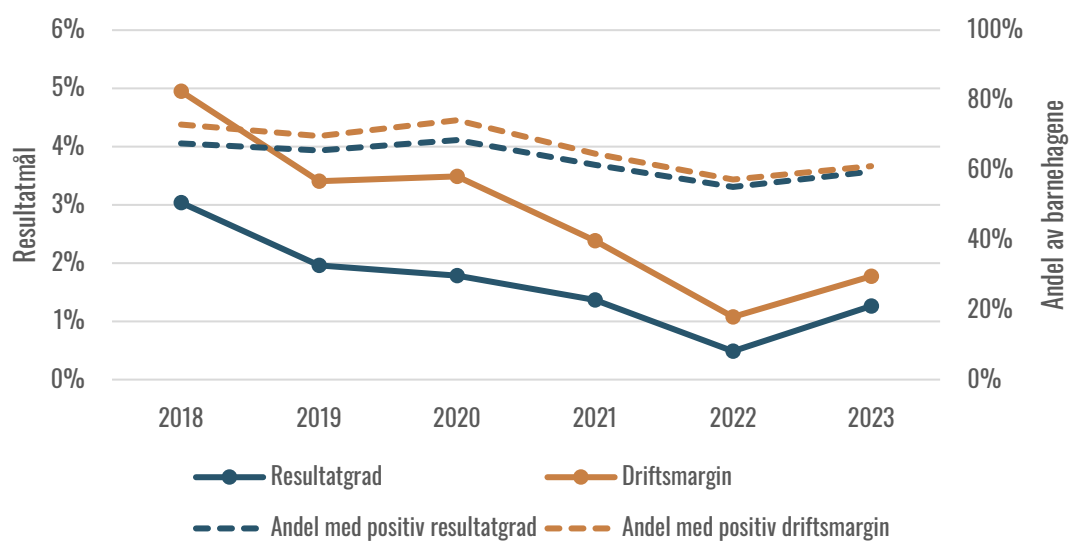
Dette delkapittelet viser utviklingen i årsresultat og driftsresultat som andel av inntekter. Dette tilsvarer lønnsomhetsmålene resultatgrad og driftsmargin. Driftsmargin og resultatgrad er begge driftslønnsomhetsmål, men resultatgrad tar også hensyn til finanskostnader og -inntekter, som påvirkes av kapitalstrukturer. Videre har skatt betydning for lønnsomhetsvariasjonen i sektoren, og dermed hvilket lønnsomhetsmål som egner seg. Til sammen betyr dette at variasjoner i netto finansposter og skatt har betydning for hvorvidt driftsmargin og resultatgrad (basert på årsresultat etter skatt) viser det samme bildet for lønnsomheten.

3.7.1 Ordinære barnehager

Figur 3-11 viser utviklingen i resultatgrad og driftsmargin. Disse resultatmålene er angitt på venstre vertikale akse, mens andelen med positiv resultatgrad og driftsmargin er målt på høyre vertikale akse. Barnehager i virksomhetskategorien personlig næringsdrivende er utelatt ettersom disse har et uklart skille mellom barnehagens økonomi og eierens økonomi, noe som særlig kan slå ut i resultatene.

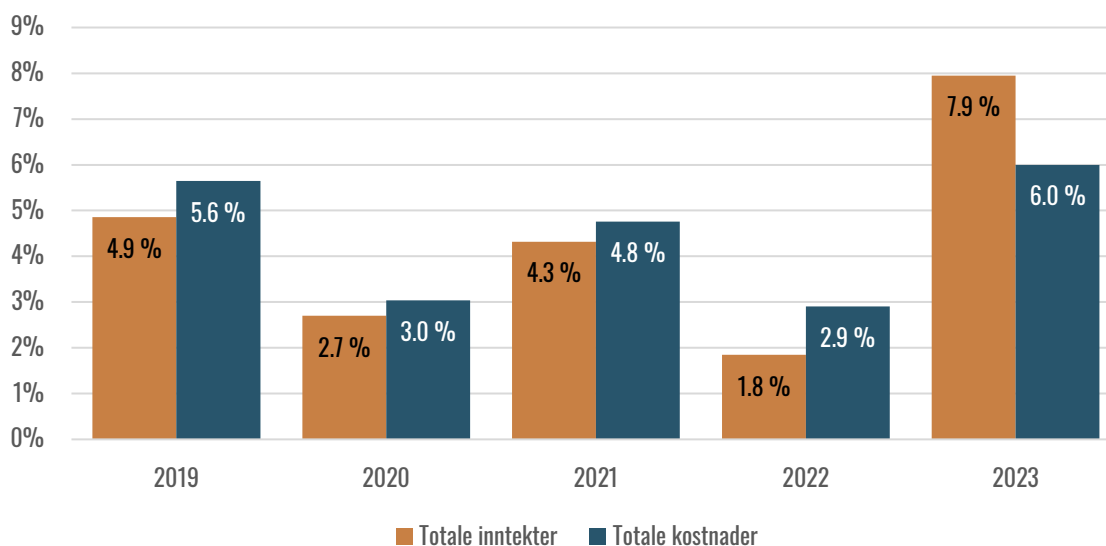
Det var en tydelig nedgang i gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig resultatgrad fra 2018 til 2022. Bemanningsnormer fra 2018–2019, økte husleier fra 2019 og 2020, redusert pensjonspåslag fra 2022 og generelt høy prisstigning i slutten av perioden har bidratt til denne utviklingen. I 2023 er driftsmarginen høyere enn året før, men fortsatt lavere enn i tidligere år. Resultatgraden er omtrent på nivå med 2021.

Figur 3-11 Gjennomsnittlig driftsmargin og resultatgrad i ordinære barnehager, 2018–2023. Personlig næringsdrivende utelatt.

Forskjellen mellom driftsmargin og resultatgrad er redusert etter 2020. Denne utviklingen reflekterer nedgang i finanskostnader og skattekostnader. De direkte finanskostnadene i sektoren er redusert som følge av at flere større aktører har solgt lokalene og dermed flyttet de underliggende kostnadene fra finansposten til husleieposten.

Figur 3-12 Vekst i inntekter (inkl. finansinntekter), og kostnader pr plass fra året før, ordinære barnehager

Figur 3-12 viser hvordan inntektene og kostnadene har utviklet seg fra år til år. Det er totale kostnader og inntekter, inkludert særskilt tilrettelegging, som vises. Til forskjell fra kostnadsanalysene i foregående kapitler er finansinntekter også regnet som inntekter, mens brutto finanskostnader inngår på kostnadssiden. 2023 er det eneste året i den studerte perioden hvor inntektene vokste mer enn utgiftene fra året før. Dette er selvfølgelig også en forutsetning for utviklingen i årsresultatet som ble vist i figuren over. Det denne figuren viser, er at både inntektsveksten og kostnadsveksten er forholdsvis stor fra 2022

til 2023. Driftstilskuddene til de private barnehagene er basert på kommunale kostnader to år tidligere, og Tabell 2-5 viste en ganske stor kostnadsvekst i kommunale barnehager fra 2020 til 2021. Vi ser nærmere på de kommunale tilskuddssatsene til private barnehager i delkapittel 4.4.

I Tabell 3-25 er driftsmarginen og resultatgraden fordelt etter virksomhetskategori. Personlig næringsdrivende skiller seg ut med høyest driftsmargin, men dette handler typisk mer om hvilke kostnader som er regnskapsført enn om reell lønnsomhet, og det er uansett få ordinære barnehager med denne organiseringen. Utenom disse er det barnehager i norskeide små konsern som har høyest lønnsomhet, med 3,6 % driftsmargin. Resultatgraden er en del lavere, 1,9 %, som er på samme nivå som selvstendige aksjeselskaper. Private eid av ideelle er kategorien med lavest driftsmargin. De ideelle har imidlertid lave finanskostnader og negativ skattekostnad, og resultatgraden er derfor nesten lik driftsmarginen og på nivå med norskeide større konsern.

Tabell 3-25 Driftsmargin og resultatgrad 2023 i ordinære barnehager, gjennomsnitt pr. virksomhetskategori

	Antall	Gjennomsnittlig driftsmargin	Andel med positiv driftsmargin	Gjennomsnittlig resultatgrad	Andel med positiv resultatgrad
Private barnehager eid av ideelle	945	1,1 %	58 %	1,1 %	57 %
Selvstendige aksjeselskaper	424	2,9 %	70 %	1,9 %	66 %
Personlig næringsdrivende o.l.	34	4,9 %	74 %	4,2 %	71 %
Norskeide små konsern	72	3,6 %	71 %	1,9 %	69 %
Norskeide større konsern	644	1,5 %	57 %	1,1 %	56 %
Utenlandskeide konsern	128	3,1 %	62 %	1,6 %	60 %
Alle	2247	1,8 %	61 %	1,3 %	60 %

Tabell 3-26 viser lønnsomheten i ordinære barnehager med barnehagene gruppert etter størrelse. Resultatene er svakest blant de minste og sterkest blant de største barnehagene.

Tabell 3-26 Driftsmargin og resultatgrad i ordinære barnehager 2023, gjennomsnitt pr. virksomhetskategori

	Antall	Gjennomsnittlig driftsmargin	Andel med positiv driftsmargin	Gjennomsnittlig resultatgrad	Andel med positiv resultatgrad
Små (under 40 plasser)	560	1,0 %	56 %	0,8 %	54 %
Halvsmå (40–67 plasser)	576	1,3 %	61 %	1,1 %	60 %
Halvstore (67–95 plasser)	552	1,3 %	60 %	0,9 %	58 %
Store (Over 95 plasser)	559	2,5 %	67 %	1,75 %	67 %

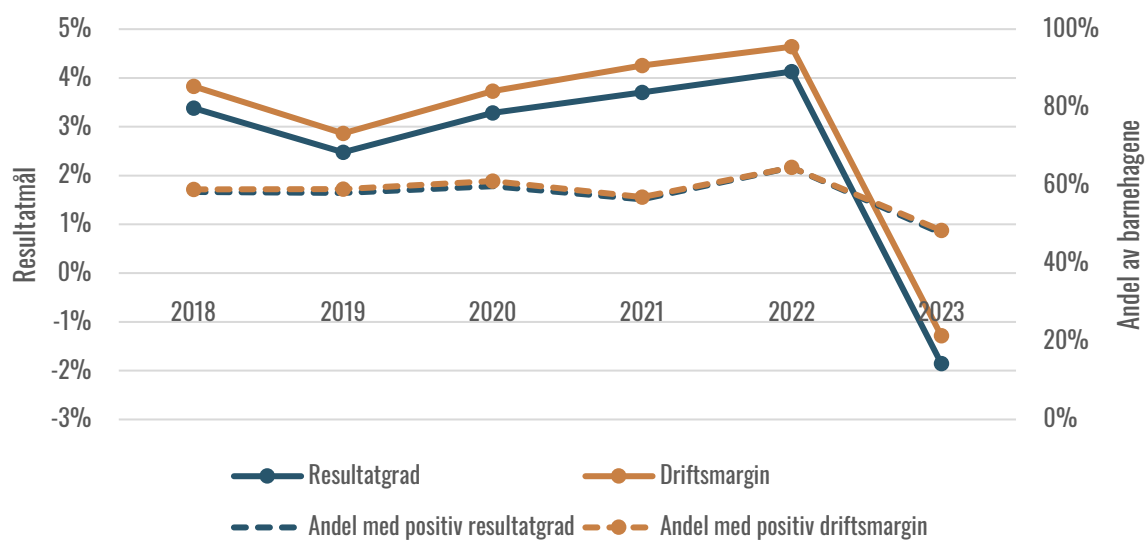
3.7.2 Familiebarnehager

Figur 3-13 viser utviklingen i driftsmargin og resultatgrad for familiebarnehagene. Resultatene har de siste årene vært bedre i familiebarnehagene enn i de ordinære barnehagene, men i 2023 er resultatene brått negative. Årsresultatet faller fra 4,1 % til -1,9 %. Figur 3-14 viser at mens kostnadene økte med 6,4 % fra 2022 til 2023, økte inntektene bare med 1,4 %.

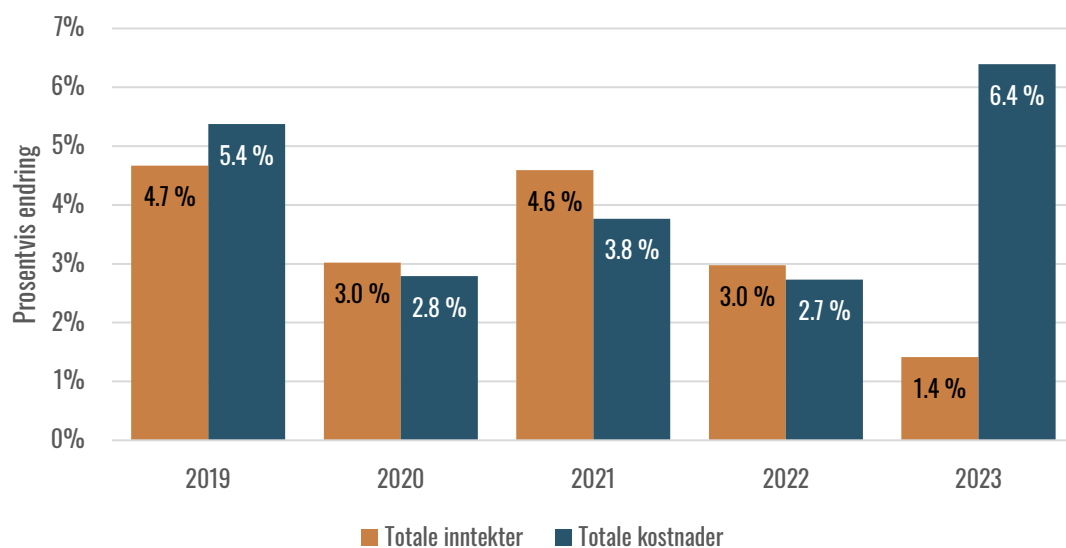
Vær obs på at resultatene er justert med en anslått lønnskostnad for eiers rapporterte arbeidsinnsats i enkeltpersonforetak. Dette er den mye brukt selskapsform blant familiebarnehagene, og siden familiebarnehagene er små, vil en eier i fullt årsverk utgjøre en stor andel av kostnadene. I årsregnskapene i BASIL er årsresultatet til familiebarnehagene 21,9 % i 2022 og 15,5 % i 2023. Tallene i Tabell 3-27, som viser resultater fordelt på virksomhetskategorier, viser imidlertid at de svake resultatene ikke bare er knyttet til gruppen av selvstendig næringsdrivende. Det er bare gruppen med selvstendige aksjeselskaper som i gjennomsnitt har positiv driftsmargin og resultatgrad.

En nærmere kikk på inntektstillene viste at foreldrebetalingen, inkludert kostpenger gikk ned med 7,2 % pr. plass, og kommunalt tilskudd etter tilskuddsforskriften økte med 2,3 %. Den nasjonale tilskuddssatsen økte med 5 %.

Figur 3-13 Gjennomsnittlig driftsmargin og resultatgrad i familiebarnehager, 2018–2023.

Figur 3-14 Vekst i inntekter og kostnader pr plass fra året før, familiebarnehager

Tabell 3-27 viser at selvstendige aksjeselskaper har de høyeste resultatene totalt sett blant familiebarnehagene. De ideelle har samlet sett lavest driftsmargin, men det er kun tre barnehager i denne kategorien, så det gir ikke grunnlag for noen generelle tolkninger. 48 % av familiebarnehagene har positiv driftsmargin, og det samme gjelder for resultatgraden.

Tabell 3-27 Driftsmargin og resultatgrad i familiebarnehager 2023, gjennomsnitt pr. virksomhetskategori

	Antall	Gjennomsnittlig driftsmargin	Andel med positiv driftsmargin	Gjennomsnittlig resultatgrad	Andel med positiv resultatgrad
Private barnehager eid av ideelle	3	-9,7 %	33 %	-9,6 %	33 %
Selvstendige aksjeselskaper	70	2,3 %	44 %	1,8 %	44 %
Personlig næringsdrivende o.l.	150	-2,8 %	53 %	-3,6 %	52 %
Norskeide små konsern	13	-5,7%	15 %	-5,5 %	15 %
Norskeide større konsern	51	-1,0 %	51 %	-1,5 %	49 %
Alle	287	-1,3 %	48 %	-1,9 %	48 %

3.7.3 Disponering av årsresultat

Barnehagene rapporterer hvordan årsresultatet disponeres. Skjemaet for 2023 er endret fra tidligere år. Det er flere kategorier av disponeringer, og det er tilrettelagt for at både positive og negative disponeringer synliggjøres. I 2023 finner vi følgende alternative disponeringer i regnskapsskjemaet:

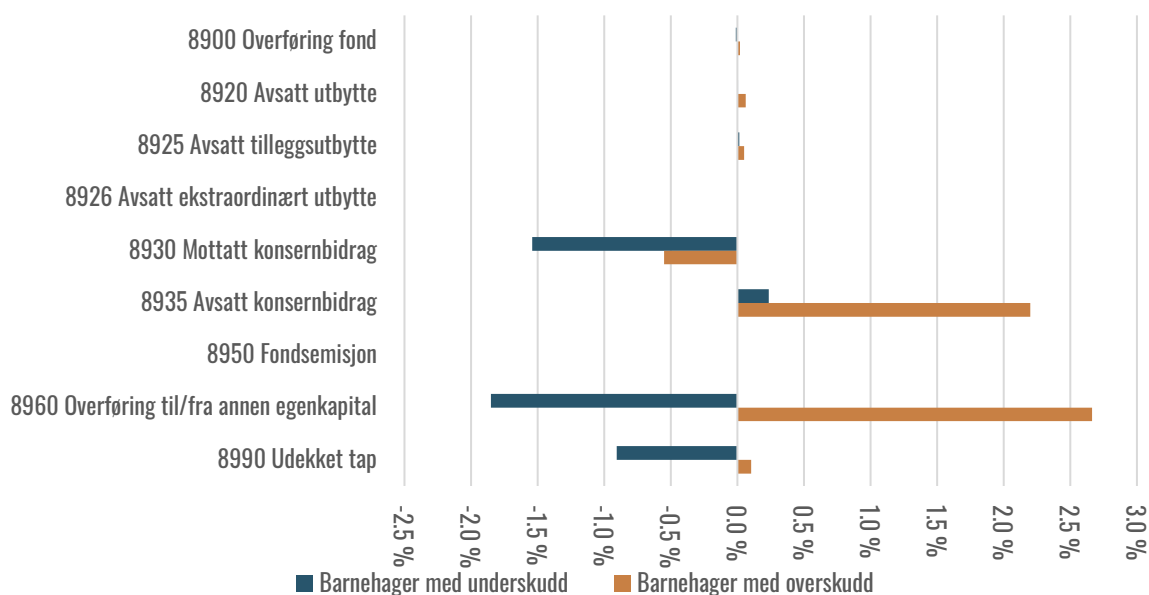
- ◆ 8900 Overføring fond
- ◆ 8920 Avsatt utbytte
- ◆ 8925 Avsatt tilleggsutbytte
- ◆ 8926 Avsatt ekstraordinært utbytte
- ◆ 8930 Mottatt konsernbidrag
- ◆ 8935 Avsatt konsernbidrag
- ◆ 8950 Fondsemissjon
- ◆ 8960 Overføring til/fra annen egenkapital
- ◆ 8990 Udekket tap

Summen av disponeringer i datamaterialet er nært identisk med summen av årsresultat.

Enkeltpersonforetak, ANS og DA skal ikke rapportere på disse postene og er derfor utelatt fra analysene. Side de fleste familiebarnehagene inngår i denne kategorien, fokuserer vi på de ordinære barnehagene. På grunn av rapporteringsendringene, viser vi kun tall for 2023 og ikke utvikling over tid.

Figur 3-15 viser de ordinære barnehagenes disponering av årsresultatet i 2023. Disponeringen er målt som prosent av sum driftsinntekter (post 9000). Figuren skiller mellom barnehager med overskudd og barnehager med underskudd eller nullresultat.

Figur 3-15 Disponering av regnskapsført overskudd i ordinære barnehager unntatt personlig næringsdrivende. Prosent av totale inntekter i barnehager med overskudd.

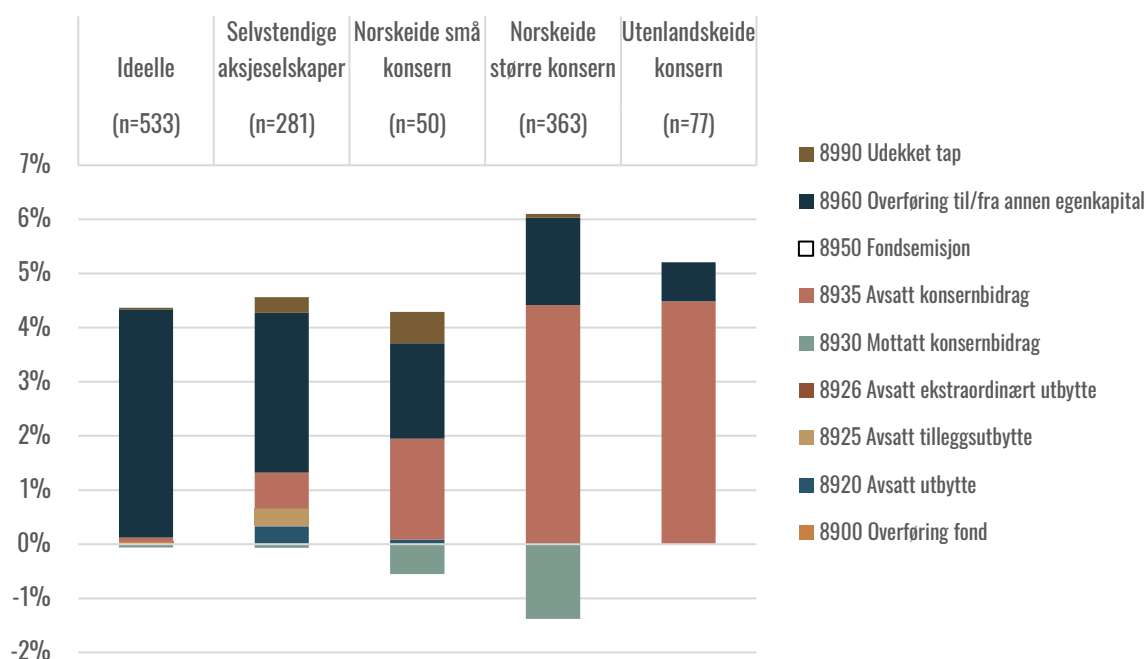

Blant barnehagene med overskudd, er det avsetning til konsernbidrag og overføring til egenkapital som er de store postene. Utbytte er minimalt og tilsvarer kun 0,06 % av inntektene. Noen barnehager med overskudd mottar også noe fra konsernbidrag (post 8930), som da i hovedsak ser ut til å bidra til å styrke egenkapitalen.

Blant barnehagene med negativt årsresultat dekkes underskuddet inn gjennom mottatt konsernbidrag, reduksjon av egenkapital eller posten for udekket tap.

Overskuddsdisponering pr. virksomhetskategori er vist i Figur 3-16 (barnehager med overskudd) og Figur 3-17 (barnehager med underskudd). Det er naturlig at det er barnehager i konsern som benytter seg av posten for konsernbidrag, men vi ser at posten også er i bruk i noen av de barnehagene vi har definert som selvstendige aksjeselskaper. Overordnet er likevel mønsteret at ideelle og selvstendige aksjeselskaper overfører positivt resultat til egenkapitalen. Aksjeselskapene gir i noen grad utbytte, mens dette er en ubrukt post for de øvrige kategoriene. Hos konsernene, og særlig de store, går størsteparten av overskuddet til konsernbidrag, mens en del også går til styrking av egenkapitalen. Samtidig er det også ført en del som mottatt konsernbidrag.

Figur 3-16 Disponeringer i prosent av driftsinntekt fordelt på virksomhetskategorier, barnehager med overskudd.

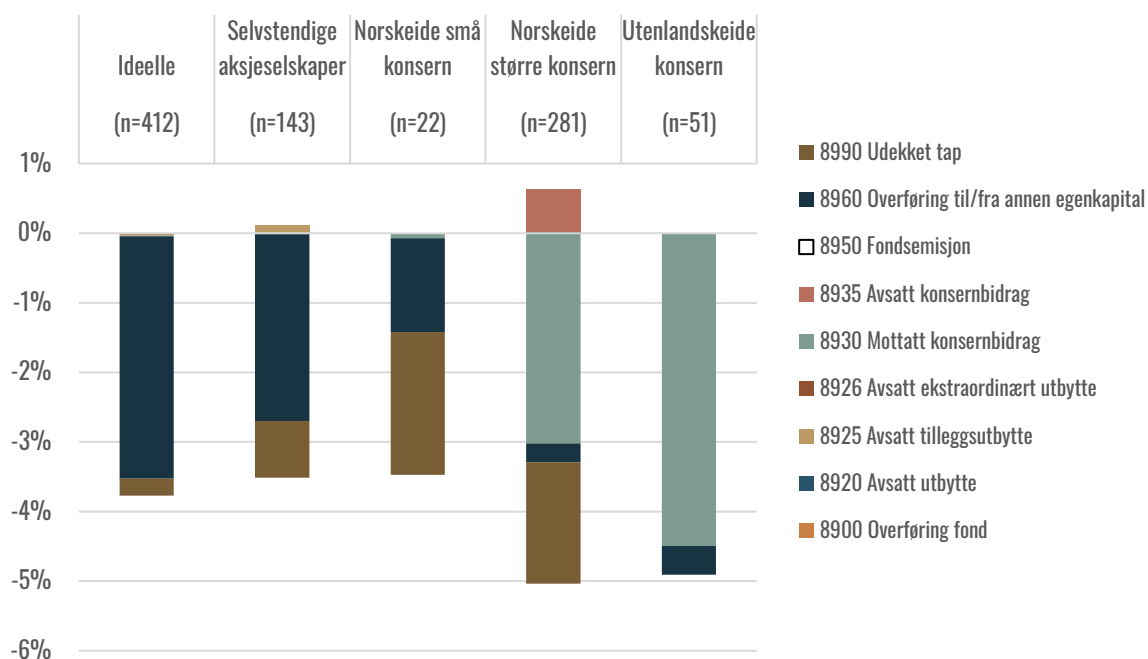

Blant barnehagene med negativt årsresultat ser vi igjen at de ideelle tar dette fra egenkapitalen.

Selvstendige aksjeselskap og norskeide små og større konsern fører også en del som udekket tap.

Barnehagene i utenlandskeide konsern får i stor grad sitt underskudd dekket av konsernbidrag. Mottatt konsernbidrag er også den største posten blant barnehager med underskudd som eies av norskeide større konsern.

Figur 3-17 Disponeringer i prosent av driftsinntekt fordelt på virksomhetskategorier, barnehager med underskudd.

3.8 Oppsummering – private barnehager

Kostnadene i de private barnehagene beregnes på grunnlag av årsmelding og resultatregnskap rapportert til BASIL fra barnehagene. 2247 barnehager inngår i gjennomsnittsberegningene for ordinære private barnehager, og 287 barnehager ligger til grunn for gjennomsnittet for familiebarnehagene. Totalt er det 2729 private barnehager i 2023. Dette innebærer at 195 barnehager ikke inngår i våre beregninger. Det er ulike årsaker til at vi utelater disse barnehagene fra beregningene, slik som manglende regnskap, kombinerte barnehagetyper, nyetablerte barnehager og barnehager med store endringer i barnetall i løpet av året.

Tabell 3-28 viser gjennomsnittskostnader til drift i private barnehager i 2023, fordelt pr. plass for henholdsvis store og små barn. Beregnet lønn til eier i enkeltpersonforetak og utgifter til innleid personell er lagt inn under personalkostnader. Tabellen viser at sum kostnader til ordinær drift (inkl. kapitalkostnader) i ordinære barnehager utgjør 170 388 kroner pr. storbarnsplass og 306 698 kroner pr. småbarnsplass. Dette innebærer en nominell økning på 6,7 % fra 2022 til 2023, og en reell økning på 2,4 % målt mot kommunal deflator. Deflatoren representerer pris og lønnsveksten som kommunal sektor står overfor. Utgifter til særskilt tilrettelegging, målt ved mottatte tilskudd, utgjør 5 694 kroner pr. storbarnsplass i ordinære barnehager.

Fordi regnskapsrapporteringen fra de private barnehagene har gått gjennom betydelige endringer fra 2022 til 2023, kan det være noen forskjeller i hvordan kostnadselementene er beregnet.

Tabell 3-28 Oppsummering av kostnadene i private barnehager i 2023. Kr pr. heltidsplass

	Ordinære barnehager (N = 2247)		Familiebarnehager (N = 287)	
	pr. plass store barn (1,0)	pr. plass små barn (1,8)	pr. plass store barn (1,0)	pr. plass små barn (1,25)
Personalkostnader (inkl. beregnet lønn til enkeltpersonforetak og innleid personell)	138 790	249 822	156 196	195 245
Avskrivninger/husleie	12 092	21 766	15 231	19 039
Netto finansposter	777	1 399	66	83
Skattekostnad	309	556	1 074	1 342
Andre driftskostnader	24 114	43 405	25 110	31 387
Sum driftskostnader	176 082	316 947	197 677	247 096
- kostnader særskilt tilrettelegging	-5 694	-10 249	-936	-1 169
Sum kostnader ordinær drift	170 388	306 698	196 741	245 926

Kostnadene i familiebarnehagene er fordelt på plasser for små og store barn med forholdstallet 1,25, til forskjell fra ordinære barnehager hvor forholdstallet er 1,8. Dette gjør at en plass for barn som er 3 år og

eldre, koster mer i familiebarnehager enn i ordinære barnehager. Familiebarnehager er imidlertid først og fremst et tilbud til små barn, og for denne aldersgruppen er ressursbruken klart lavere i familiebarnehager enn i ordinære barnehager. Nominell kostnadsøkning i familiebarnehagene fra 2022 til 2023 er 7,4 %.

De minste barnehagene har høyere samlede kostnader enn større barnehager. De har også ulik kostnadsstruktur. De største barnehagene har høyere utgifter til lokaler og lavere personalkostnader. Som for kommunale barnehager, er kostnadsnivået høyere i små kommuner, og det er litt høyere gjennomsnittlig kostnadsnivå blant barnehager i kommuner med høy kommuneinntekt.

Vi finner tydelige forskjeller mellom virksomhetskategorier når vi ser på elementer av kostnadene. Barnehagene som er del av et konsern, har lavere personalkostnader og høyere kapitalkostnader. Barnehager eid av ideelle eiere, har det høyeste nivået på personalkostnader pr. plass, mens de er lavest hos de store norske og utenlandske konsernene. Disse forskjellene i personalkostnader utlignes i stor grad av husleie og andre kostnader til barnehagelokalene, så det er relativt små forskjeller i totale kostnader mellom virksomhetskategoriene.

I delkapittel 3.4 analyserte vi eiendomskostnadene med en gruppering av barnehagene etter eierskap til eiendommene. De som leier barnehagelokalene har høyere totale eiendomskostnader enn de som eier, men det er ingen tydelig forskjell mellom barnehager som leier av nærstående og de som leier av eksterne aktører. Før 2020 var det lavere kostnader blant de som leide av eksterne. Andelen eiendomskostnader har ellers holdt seg stabilt som andel av driftstilskuddet i perioden 2018–2023. Blant familiebarnehagene er det betydelig lavere eiendomskostnader blant de som eier lokalene, og det er også en del mer variasjon for disse barnehagene. Vi ser ikke bort fra at dette kan handle om manglende utgiftsføring av reelle kostnader blant en del av disse barnehagene.

Med ny rapportering har vi fått mer detaljert og presis informasjon om kostnader og balansekontoeer. Disse er hovedsakelig presentert rent deskriptivt, fordelt etter eierskap til lokalene. De som eier har naturlig nok mer eiendeler, og også betydelig mer egenkapital.

Nytt regnskapsskjema inneholder også opplysninger om type husleiekontrakt. Noe av kostnadsforskjellene blant barnehager som leier, bør egentlig kunne forklares av typen leiekontrakt, men sammenstillingene viser at de som leier av eksterne med barehouse-avtale eller lignende kontrakt, faktisk har betydelig høyere husleiekostnad pr. plass enn de som leier med en annen kontraktstype. Gitt at barehouse-avtaler legger det meste av driftsansvaret for byggene over på leietaker, skulle man, alt annet likt, forvente at mønsteret var omvendt.

En analyse av lånekostnader viser at disse er skjevt fordelt, så noen barnehager med svært høye finanskostnader trekker gjennomsnittet opp. Kapitalstrukturen vil avhenge av eierskap til lokalene. Når eiendommene skilles ut fra barnehagene, reduseres barnehagenes finanskostnader, og finanskostnadene

har gått ned etter 2020. Kostnaden knyttet til lokalene forsvinner ikke, men vil i stedet reflekteres gjennom husleien.

Gjennomsnittlige pensjonsutgifter er 10,8 % av lønnsutgiftene i ordinære barnehager og 4 % i familiebarnehager. Det betyr at pensjonsutgiftene fortsetter å øke, i hvert fall for de som ikke har en ren innskuddsbasert modell. Hvilken modell barnehagene har er imidlertid ikke klart, da ganske mange barnehager har kryssset av for flere ulike pensjonsvarianter.

Vi har også sett på rapporteringen av transaksjoner med nærstående. Her er det også endringer i rapporteringen, og datagrunnlaget ser ut til å være mer informativ og presis. 1476 private barnehager rapporterer om gjennomsnittlige driftsrelaterte transaksjoner med nærstående parter på drøyt 1,1 millioner kroner pr. barnehage. 443 barnehager rapporterer transaksjoner knyttet til balansekontoene. Her er det naturlig nok mer variasjon i omfanget pr. barnehage, med enkelte store beløp knyttet til lån, fordringer og påkostning av eiendom.

Til slutt har vi undersøkt lønnsomheten. Lønnsomheten i de ordinære barnehagene har økte noe sammenlignet med 2022 og er omtrent på nivå med 2021, men er lavere enn år før dette. Sum årsresultatet i ordinære barnehager er 1,3 % av sum inntekter, og driftsmarginen er 1,9 %. 61 % av barnehagene har positivt årsresultat. Inntektene økte med 7,9 % fra 2022 til 2023, mens kostnadene økte med 6,0 %. I alle årene 2019 til 2022 var inntektsveksten fra året før lavere enn kostnadsveksten, og lønnsomheten falt.

Det er de største barnehagene som har best lønnsomhet. Gruppert etter virksomhetskategori, er det norske små konsern og selvstendige aksjeselskaper som har høyest resultatgrad. Vi ser da bort fra de personlig næringsdrivende.

Familiebarnehagene har et stort fall i lønnsomhet, og går i gjennomsnitt med underskudd i 2023 når vi tar hensyn til en beregnet godtgjørelse for eiere av enkeltpersonforetak. Inntektsveksten var 1,4 %, mens utgiftsveksten, inkludert særskilt tilrettelegging, var 6,4 %. Det var først og fremst personalkostnadene som økte i familiebarnehagene.

4. Sammenstilling kommunale og private barnehager

I de to foregående kapitlene har vi beregnet kostnadene i de ulike barnehagetyperne. I dette kapitlet vil vi sammenligne kostnadene mellom kommunale og private barnehager, og mellom ordinære barnehager og familiebarnehager. Vi vil også se på hva barnehagesektoren totalt sett koster, og hvordan denne er finansiert.

4.1 Sammenstilling av kostnader og kostnadsfaktorer mellom barnehager

Tabell 4-1 viser kostnader pr. heltidsplass i 2023 for kommunale barnehager, ordinære private barnehager og private familiebarnehager. Tallgrunnlaget er Tabell 2-10 i kapitlet om kommunale barnehager og Tabell 3-28 i kapitlet om private barnehager, men rekkefølgen og summeringene er stokket om for sammenligningens skyld. For den siste summeringen gjør vi en antakelse om at kapitalkostnadene i private barnehager ikke er knyttet til særskilt tilrettelegging, noe vi vet at er tilnærmet korrekt for kommunale barnehager.

Tabell 4-1 Kostnader i kr pr. heltidsplass i 2023 etter barnehagetype.

	Kommunale	Private barnehager	
		Ordinære	Familie
<i>Sum kostnader store barn</i>	<i>226 112</i>	<i>176 082</i>	<i>197 677</i>
Herav særskilt tilrettelegging	26 565	5 694	936
<i>Driftskostnader ordinær drift, store barn</i>	<i>199 547</i>	<i>170 388</i>	<i>196 741</i>
Herav avskrivninger og husleie	9 483	12 092	15 231
Herav netto finansposter		777	66
Herav skattekostnad, tilleggsvirksomhet og eierkostnader		303	1 074
<i>Barnehagerelaterte driftskostnader ordinær drift, uten kapital-, finans-, og skattekostnad, store barn</i>	<i>190 063</i>	<i>157 216</i>	<i>180 370</i>
Forholdstall for kostnader små barn	1,8	1,8	1,25
<i>Sum kostnader små barn</i>	<i>407 001</i>	<i>316 947</i>	<i>247 096</i>

Kommunale barnehager har de høyeste kostnadene av de tre barnehagetyperne. For småbarnsplasser har familiebarnehagene klart lavest kostnader. Så lenge kostnadene fordeles etter ulike forholdstall for familiebarnehager og ordinære barnehager, er disse ikke direkte sammenlignbare. I neste figur og påfølgende tabell, som fokuserer på kostnadsforskjeller, regner vi om kostnadstallene for familiebarnehager slik at også disse er fordelt med forholdstall 1,8.

Sum kostnader pr. plass, som står i øverste linje, er 22,1 % lavere i private barnehager enn i kommunale. Dette er en økt differanse fra 18,5 i 2022. I noen grad handler dette om endringer i rapporteringen for de private barnehagene i og med at barnehagene tidligere hadde mulighet til å rapportere kostnader som ikke fremkom i regnskapet, og disse inngikk i de beregnede kostnadene. Kommunen hadde også mulighet til å rapportere kommunale utgifter knyttet til driften av den private barnehagen. Disse utgiftene ble lagt til for de private barnehagene og trukket fra de kommunale kostnadene, og det hadde da en dobbel effekt på kostnadsforskjellen mellom de to sektorene. Med sammenlignbar rapportering i 2022 ville kostnadsforskjellen da ha vært 20,1 %.

Mye av forskjellen skyldes ulikt omfang av særskilt tilrettelegging. Forskjellen i driftskostnader til ordinær drift er 14,6 %, mot 12,3 % i 2022. Disse tallene er heller ikke direkte sammenlignbare ettersom de private barnehagene ikke lenger rapporterer egenfinansiert særskilt tilrettelegging. Endringen innebærer at mindre utgifter skilles ut som særskilt tilrettelegging, og at anslaget på kostnader til ordinær drift bli tilsvarende høyere. Denne endringen virker i motsatt retning av endringen beskrevet over, og med dagens rapportering ville forskjellen i driftskostnader ordinær drift i 2022 vært 12,2 % i stedet for 12,3 %. Vi kan derfor konkludere med at forskjellen på 14,6 % i 2023 reflekterer en økt kostnadsforskjell mellom kommunale og private barnehager. Som vi så i kapittel 2, var pensjon den posten som bidro mest til økte kommunale kostnader. Privat pensjonsutgift i prosent av pensjonsgrunnlaget økte også, jfr. kapittel 3.

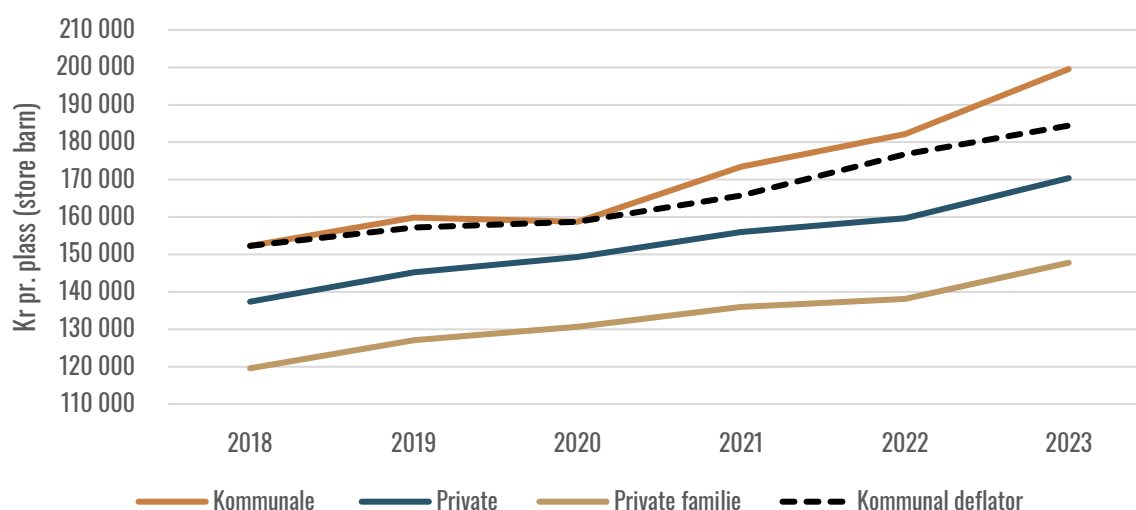
Kapitalkostnadene er utfordrende å sammenligne mellom kommunale og private barnehager. Datagrunnlaget har blitt enda mer detaljert for de private barnehagene, mens de kommunale dataene er veldig overordnede, og sammenligningen må dermed gjøres på de kommunale dataenes premisser. I Tabell 4-1 viser vi avskrivninger og husleie for både kommunale og private barnehager, mens kun de private har finansposter. Renteutgifter til kommunale barnehager er ikke tilgjengelig i regnskapene, men de er en del av de alternative beregnede kapitalkostnadene på 11 681 kroner pr. plass, jf. kapittel 2. Posten med avskrivninger og husleie er heller ikke direkte sammenlignbar, ettersom husleie typisk vil dekke mer enn avskrivningene. Dermed blir andelen leietaker/selveier avgjørende. For kommunale barnehager utgjør husleie ca. 14 % av beløpet under Avskrivninger og husleie, mens tilsvarende andel for de private barnehagene er ca. 72 %. I noen grad, både i kommunal og privat sektor, fastsettes også husleien av eier selv, og grunnlaget for husleien kan variere, jf. delkapittel 3.4.1.¹⁶

¹⁶ Husleien skal likevel ikke overstige nivå eller vilkår som avviker fra eller overstiger det som ville vært fastsatt mellom uavhengige parter, jf. barnehageloven §23.

Siste linje i Tabell 4-1 viser kostnader uten avskrivninger, finanskostnader, skatt, eierkostnader og eventuell tilleggsvirksomhet. For dette kostnadsbegrepet er kostnadsforskjellen mellom kommunale og private ordinære barnehager 17,3 % av kommunale kostnader.

I Figur 4-1 viser vi utviklingen over tid i kostnader, ekskl. særskilt tilrettelegging, fordelt på de tre barnehagetyperne. Vi viser kostnader i kroner pr. heltidsplass for barn som er 3 år og eldre, og vi bruker forholdstall 1,8 også for familiebarnehagene.

Figur 4-1 Kostnader ordinær drift i kroner pr. heltidsplass for store barn, 2018–2023

Figuren illustrerer det vi har vist i tabellene for kostnadsutvikling i kapittel 2 og kapittel 3. I 2021 og 2023 var det en betydelig realøkning i kommunale kostnader målt mot kommunal deflator, noe som har medført en reell kostnadsvekst for hele perioden 2018–2023 på 8,2 %. Private barnehager har også hatt en realvekst samlet sett på 2,4 %, mens familiebarnehagenes realvekst har vært 1,8.¹⁷

4.2 Analyse av kostnadsforskjeller

Vi har vist at kommunale barnehager har høyere kostnader enn private ordinære barnehager, og at familiebarnehager er billigere i drift enn ordinære barnehager.

En utfordring med å sammenligne en del av tallene vi har vist tidligere i rapporten, er at de private barnehagenes utgifter til særskilt tilrettelegging kun er angitt med en totalsum, og det samme gjelder kommunale utgifter til særskilt tilrettelegging i private barnehager. Vi har heller ikke kontroll på omfanget av kommunalt lønnede ressurser i private barnehager. I de neste to tabellene har vi lagt til grunn at alle utgifter til særskilt tilrettelegging er personalkostnader, og trukket ut dette beløpet fra personalkostnadene.

¹⁷ Her hvor vi har brukt forholdstallet 1,8 mellom små og store barn, blir den beregnede veksten 2,1 prosent over deflator.

Til tross for justeringer vil det fortsatt være usikkerhet om nivået og sammenlignbarheten mellom tallene fra kommunale og private barnehager. Det vil også variere om barnehagene lønner egne vaktmestere, regnskapsressurser etc., eller om dette kjøpes som tjenester.

Tabell 4-2 viser den anslåtte fordelingen mellom personalkostnader og andre kostnader til ordinær drift når vi antar at de privates utgifter til særskilt tilrettelegging er personalkostnader. Vi ser at både personalkostnader og andre kostnader er lavere i private barnehager.

Tabell 4-2 Anslått fordeling av kostnader til ordinær drift mellom personalkostnad og andre kostnader, pr. plass.

	Kommunale	Private ordinære	Private familiebarnehager (forholdstall 1,8)
Personalkostnader utenom særskilt tilrettelegging	158 002	133 096	116 629
Andre kostnader, inkl. kapital.	41 544	37 292	31 160
Sum ordinær drift inkl. kapital	199 547	170 388	147 788

Tabell 4-3 viser flere egenskaper ved barnehagene som kan være med på å forklare kostnadsforskjellene mellom kommunale, ordinære private barnehager og private familiebarnehager. Siden Tabell 2-8 viste at det er kostnadsforskjeller mellom kommuner med og uten private barnehager, inkluderer vi en egen kolonne for kommunale barnehager hvor de kommunene som ikke har privat barnehager, holdes utenfor.

Her ser vi personalkostnadene utgjør 79,3 % av totale kostnader i kommunale barnehager, mens tilsvarende tall for private ordinære barnehager er 78,1 %. I kommuner som har private barnehager, utgjør personalkostnaden 78,6 % i de kommunale barnehagene.

Tabell 4-3 Faktorer som kan ha betydning for kostnadsvariasjoner mellom barnehagetyperne, 2023.

	Kommunale	Kommunale i kommuner med private	Private ordinære	Private familie
Kostnader i kr pr. korrigert oppholdstime				
Ordinær drift ¹⁸	92,38	91,29	78,88	68,42
Særskilt tilrettelegging	12,30	13,11	2,64	0,33
Sum kostnader	104,68	104,40	81,52	68,75
Personalinnsats				
Korr. oppholdstimer pr. årsv. (grunnbem. og styrer) ¹⁹	10 690	10 852	11 009	11 466
Kostnadsforhold – personal				
Personalkostnader i kr pr. årsverk ²⁰	749 405	747 292	651 499	562 965
- av dette pensjonsutgifter pr. årsverk	137 620	136 312	61 146	11 777
Personalkostnader – del av kostnader ordinær drift ²¹	79,3 %	78,6 %	78,1 %	78,9 %
Sammensetning av tilbud og barnegruppe				
Andel barn med spesialpedagogisk hjelp	4,1 %	4,2 %	3,1 %	1,3 %
Andel minoritetsspråklige barn	23,4 %	24,2 %	15,9 %	17,4 %
Andel med styrket norskoppl. med ekstra personal	4,7 %	5,0 %	3,0 %	1,2 %
Andel oppholdstimer, barn 0–2 år	36,7 %	36,8 %	37,9 %	70,9 %
Andel barn med oppholdstid under 33 t/uke	1,2 %	0,9 %	0,4 %	1,4 %
Barnehagestørrelse og organisering				
Små barn, oppholdstimer	41 243	43 907	45 152	11 206
Store barn, oppholdstimer	71 245	75 464	74 103	4 600
Sum korrigerte oppholdstimer (små barn = 1,8)	145 483	154 496	155 377	24 772
Andel «basebarnehager»	7,1 %	7,9 %	6,1 %	
Gjennomsnittlig gruppestørrelse små barn	10,9	11,0	11,9	
Gjennomsnittlig gruppestørrelse store barn	18,3	18,6	19,2	
Gjennomsnittlig gruppestørrelse blandet gruppe	15,0	15,5	17,1	

Kommunale barnehager har både færre oppholdstimer pr. årsverk og høyere kostnader pr. årsverk, så både personaltetthet og lønns-/pensjonsnivået er med og forklarer kostnadsforskjellene mellom kommunale og private barnehager. Det er tilnærmet ingen forskjell i kommunalt lønns- og pensjonsnivå

¹⁸ Inkl. regnskapsført kapital og administrasjonskostnader.

¹⁹ I definisjonen av oppholdstimer pr. årsverk har vi bare inkludert styrere, pedagogiske ledere og annen grunnbemanning. Andre personalressurser, som for eksempel to-språklige assistenter, er utelatt. Dette samsvarer med Statistisk sentralbyrås definisjon av årsverk til basisvirksomhet (se statistikkbanken tabell 12436).

²⁰ For barnehager som er enkeltpersonforetak, er beregnet lønn til eier inkludert. Dette gjelder i hovedsak familiebarnehagene. Utgifter og årsverk knyttet til særskilt tilrettelegging er holdt utenfor.

²¹ Både personalkostnader og sum kostnader er begrenset til ordinær drift.

om vi inkluderer eller utelater kommuner uten private barnehager. Siden årsverk og kostnader rapporteres separat, må det understrekes at det er usikkert om kostnad pr. årsverk er et presist mål på lønn- og pensjonsnivå.

Selv om vi har tatt noe forbehold om sammenlignbarheten mellom kommunale og private barnehager på dette området, så er det ganske tydelig at personalkostnader, og herunder pensjon, utgjør en stor del av kostnadsforskjellen mellom kommunale og private barnehager. Beregninger basert på tallene i tabellen anslår at forskjellen i pensjonsutgifter mellom kommunale og private barnehager utgjør ca. 16 500 kroner pr. plass, eller omtrent 57 % av den totale kostnadsforskjellen mellom kommunale og private barnehager. Denne forskjellen i pensjonsutgifter vil være sammensatt av forskjell i bemanning, forskjell i lønnsnivå og forskjell i pensjon som prosent av lønn. En tidsserie for pensjonsutgift pr. årsverk finnes i Vedlegg 1.

Vi kan også anslå kostnadsbetydningen av forskjellen i oppholdstimer pr. årsverk i grunnbemanningen. Legger vi den gjennomsnittlige kommunale personalkostnaden på 749 405 til grunn, utgjør forskjellen i oppholdstimer pr. årsverk mellom kommunal og private ordinære barnehager ca. 4350 kroner pr. plass. Begrenser vi oss til kommuner som har private barnehager, er kostnadsforskjellen mellom de private og kommunale 2090 kroner som følge av bemanningsforskjellen.

Tabellen viser videre forskjeller i sammensetning av barn, antall plasser og organisering av barnegrupper. Kommunale barnehager har flere barn med behov for særskilte oppfølging. Dette skal ikke påvirke utgifter til ordinær drift så lenge disse funksjonene er skilt i regnskapene.

Vi vet fra tidligere analyser at barnehager med en større andel små barn også har lavere kostnader pr. plass. Selv om de kommunale har en lavere andel små barn enn de private, er forskjellen liten, og den vil nok ikke være en viktig forklaring på den samlede kostnadsforskjellen.

Private barnehager har i gjennomsnitt noe flere plasser pr. barnehage når vi sammenligner med alle kommunale barnehager, mens tallet er tilnærmet likt når vi kun sammenligner med kommuner med private barnehager. Vi vet fra tidligere analyser at små barnehager kan ha lavere kostnadseffektivitet, noe som kan skyldes at tomme plasser har relativt større økonomisk betydning når antall plasser er lavt. Det kan også være vanskelig å sette sammen optimal gruppestørrelse, særlig hvis barnehagen er liten fordi den er plassert i et område med få barn. Barnegruppene er i gjennomsnitt oppgitt å være noe mindre i kommunale enn i private barnehager.

Noen av tallene i tabellen kan finnes i Vedleggstabell 1 sammen med tall for tidligere år.

4.3 Finansiering av barnehagene

Etter overgangen til rammefinansiering i 2011 er barnehager i all hovedsak finansiert gjennom kommunale tilskudd/egenfinansiering og foreldrebetaling. Andre finansieringskilder står nå for ca. 1–3 % av samlet finansiering.

Det er finansieringen av den samlede driften som vises, også det som gjelder særskilt tilrettelegging. Vi har tatt vekk radene med overskudd og underskudd som vi har hatt i tidligere år ettersom dette er dekket i delkapittel 3.7.

I de kommunale barnehagene er finansieringen hovedsakelig delt mellom kommunal egenfinansiering på 87,5 % og brukerbetaling på 11,3 %. Øvrige inntekter utgjør ca. 1,2 %. I de private ordinære barnehagene er den kommunale andelen av finansieringen noe lavere (84,6 %), mens brukerbetalingen utgjør 14,2 % av finansieringen. Vi har regnet refusjon for moderasjonsordninger og tilskudd til særskilt tilrettelegging som del av driftsfinansieringen

Tabell 4-4 Finansiering av kommunale og private barnehager i % av sum finansiering, 2023

	Kommunale barnehager	Private ordinære barnehager	Private familiebarnehager
		(n=2247)	(n=287)
Oppholdsbetaling og kostpenger	11,3 %	14,2 %	12,9 %
Kommunal driftsfinansiering/ kommunale driftstilskudd	87,5 %	84,6 %	84,4 %
Andre regnskapsførte inntekter	1,2 %	1,2 %	2,7 %
Inntekt fra tilleggsvirksomhet		<0,1 %	0 %
<i>Sum</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>	<i>100 %</i>

I 2023 var det en generell maksimal foreldrebetaling på 3000 kroner pr. måned, mens det i Finnmark og Nord-Troms ble det innført gratis barnehage fra 1. august. Med betalingsfri juli måned, blir dette henholdsvis 33 000 kroner og 18 000 kroner for året totalt sett. Dette var en nedgang fra året før, da maksimal foreldrebetaling for året var 36 040. Kostpenger kommer i tillegg til dette.

Dette var de ordinære maksimalsatsene, men det finnes også moderasjonsordninger for søsken og for husholdninger med lav inntekt som påvirker den faktiske fordelingen mellom brukerbetaling og tilskudd. For de private barnehagene skal inntektstapet fra moderasjonsordningene bli kompensert fra kommunen, og dermed har ikke dette noen betydning for de samlede inntektene.

Andelen foreldrebetaling har gått ned i både kommunale og private barnehager fra 2022. Dette fremgår ikke ved sammenligning mot tidligere rapporter, da vi i forbindelse med årets beregning har sett at kostpenger ved en feil har blitt lagt i kategorien *Andre regnskapsførte inntekter* i tidligere årganger. For å gi grunnlag for å vurdere utviklingen, har vi derfor sammenstilt tallene for 2023 med nye beregninger av 2022 i Tabell 4-5 og Tabell 4-6. Tabellene gir også en mer findelt inndeling av inntektene enn Tabell 4-4 ettersom vi ikke er bundet av sammenligning mot kommunale tall.

Tabellene viser at kostpengene utgjorde 1,9 % av ordinære barnehagers inntekter og 1 % av familiebarnehagenes inntekter i 2022, og omtrent samme andel i 2023. Samtidig er det små avvik mot tidligere rapporter fordi vi her ikke regner ikke-finansiell støtte med i inntektene.

Tabell 4-5 Inntektskategorier private barnehager, med andel av sum inntekt, ordinære barnehager

	Kategori	Definisjon	2023	2022
Oppholdsbetaling og kostpenger	Oppholdsbetaling	3200	12,3 %	14,0 %
	Kostpenger	3655	1,9 %	1,9 %
Kommunal driftsfinansiering	Kommunal driftsfinansiering	3400+3490	79,8 %	77,8 %
	Refusjon moderasjonsordninger	3406+3407	1,7 %	2,0 %
	Tilskudd særskilt tilrettelegging	3420+3430	3,2 %	3,2 %
Andre regnskapsførte inntekter	Andre offentlige inntekter	3450	0,8 %	0,7 %
		3000+3408		
	Andre inntekter	+3600+3900	0,4 %	0,4 %
	Inntekt tilleggsvirksomhet	3905	0,0 %	0 %
	Sum	9000	100 %	100 %

Tabell 4-6 Inntektskategorier private barnehager, med andel av sum inntekt, familiebarnehager

	Kategori	Definisjon	2023	2022
Oppholdsbetaling og kostpenger	Oppholdsbetaling	3200	12,0 %	13,1 %
	Kostpenger	3655	0,9 %	1,0 %
Kommunal driftsfinansiering	Kommunal driftsfinansiering	3400+3490	82,5 %	82,5 %
	Refusjon moderasjonsordninger	3406+3407	1,4 %	1,8 %
	Tilskudd særskilt tilrettelegging	3420+3430	0,5 %	0,5 %
Andre regnskapsførte inntekter	Andre offentlige inntekter	3450	1,8 %	0,6 %
		3000+3408		0,5 %
	Andre inntekter	+3600+3900	0,9 %	
	Inntekt tilleggsvirksomhet	3905	0,0 %	0,0 %
	Sum	9000	100 %	100 %

4.4 Kommunale kostnader og tilskudd til private barnehager

4.4.1 Kommunale tilskuddssatser for ordinære barnehager

Kommunene som har både kommunale og private ordinære barnehager, beregner en sats for tilskudd til de private barnehagene på bakgrunn av kostnadene i sine kommunale barnehager. Kapitalkostnader blir dekket av en nasjonal sats som er lik for alle kommuner.²² Disse tilskuddssatsene er regulert av Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager. Det er regnskapstall fra to år før tilskuddsåret som brukes i denne beregningen, og prisjustering skjer med kommunal deflator. Det var altså kostnadsnivået i 2021 som dannet grunnlag for satsene i 2023.

De kommunale satsene pr. heltidsplass, henholdsvis for barn i aldersgruppene 0–2 år og 3–6 år, rapporteres av kommunene til BASIL. Rapporteringen skjer i desember og gjelder satsene for det kommende året. Det er altså rapporteringen i desember 2022 som viser satsene for 2023.

En endring i tilskuddsforskriften for 2022 var at pensjonspåslaget ble redusert fra det tidligere nivået på 13 % av lønnsutgiftene, men reduksjonen var ulik for enkeltstående barnehager og barnehager som inngår i konsern. Nytt pensjonspåslag ble satt til 10 %, og dette ble umiddelbart gjeldende for barnehager som var del av en sammenslutning med flere barnehager. For enkeltstående barnehager ble det startet en gradvis reduksjon i pensjonspåslaget, med 12 % i 2022 og 11 % i 2023. Det betydde at kommunene også måtte lage satser for hvert av de to pensjonspåslagene dersom de skulle gi tilskudd til både enkeltstående og ikke enkeltstående barnehager. Skjemaet for rapportering av satser ble tilpasset slik at det ble mulig å rapportere begge variantene av satser.

Det er noen tegn til feilrapportering blant de rapporterte satsene, for eksempel at satsene for enkeltstående barnehager i noen tilfeller er like eller lavere enn satsen for øvrige barnehager. Vi har derfor hatt en gjennomgang av satsene, oppsummert i Tabell 4-7. Vi har sett rapporteringen opp mot om kommunen har private barnehager i de to kategoriene enkeltstående og kjeder.

Totalt er det registrert private ordinære barnehager i 221 kommuner i 2023, og det er 16 av disse som ikke har rapportert tilskuddssatser selv om de har private barnehager. Tre kommuner har rapportert satser uten at vi finner private barnehager i disse kommunene. To kommuner har rapportert lavere satser for enkeltstående barnehager enn for de som inngår i kjeder. Siden eneste forskjellen mellom disse satsene er pensjonspåslaget, skal ikke det være mulig. Vi legger til grunn at disse har forvekslet de to satsene i rapporteringen, og bytter om tallene for disse to kommunene.

²² Se for eksempel TF-notat nr. 12/2024.

71 kommuner har kun oppgitt sats for enkeltstående barnehager, 9 av disse har også kjedebarnhager. For de fem kommunene som kun har kjedebarnhager, omkategoriserer vi den oppgitte satsen. For de øvrige, blir det manglende verdi for sats til kjedebarnhagene. Det er tre kommuner som kun har oppgitt satser for barnehager som ikke er enkeltstående, og disse har heller ikke enkeltstående barnehager.

132 kommuner har rapportert satser for begge kategorier av barnehager, hvorav 125 også har barnehager i begge kategorier. For kjedetilknypning baserer vi oss på de private barnehagenes rapportering i årsregnskapet.

I analysene velger vi å kun se på de satsene som er i bruk. Vi utelater altså rapporterte satser for kjedebarnhager hvis kommunen kun har enkeltstående barnehager. Det er da de fargede cellene i figuren som angir datamaterialet etter denne gjennomgangen. De blå cellene summerer seg til alle kommuner som vi har to satser for. De grønne og de gule viser de som vi har én sats for, og hvor denne satsen kan knyttes til tilsvarende barnehager i kommunen. Da har vi 138 kommunale satser for barnehager i kjeder og 194 satser for enkeltstående barnehager. Full rapportering ville betydd at vi hadde henholdsvis 150 og 205 satser.

Manglende samsvar mellom satser og kjedetilknypning kan skyldes feil i denne rapporteringen eller nyåpninger/nedleggelser som ikke er fanget opp. Det vil uansett ha liten betydning for den overordnede analysen. Når vi skal sammenligne kommunenes satser opp mot de samme kommunenes kostnader, er det enklere å forholde seg til én sats, og vi bruker da kun de 194 satsene for enkeltstående barnehager.

Tabell 4-7 Gjennomgang av rapporterte tilskuddssatser 2023

Sammensetning av private barnehager i kommunen (registrert ved årsregnskap 2023)	Kun enkeltstående	Kun Kjeder	Enkeltstående og kjede	Ingen	Totalt
Kommuner som ikke har rapportert satser	8	5	3		16
Kommuner som har rapportert lavere sats for enkeltstående			2		2
Kommuner som har rapportert samme sats for begge varianter					
Kommuner som bare har rapportert satser for enkeltstående	59	5	4	3	71
Kommuner som bare har rapportert satser for kjeder		3			3
Kommuner som har rapportert begge satser (og ulike satser og satser for enkeltstående er høyest)	4	3	125		132
Totalt	71	16	134	3	224

Tabell 4-8 viser gjennomsnitt og minimums- og maksimumsverdi for de rapporterte satsene. Vi viser også gjennomsnittlig sats veid etter antall private plasser i kommunen. For eksempel vil Oslo kommunes sats gjenspeile finansieringen til et større antall private barnehageplasser enn satsen til en mindre kommune, og det veide gjennomsnittet vil reflekter hvordan satsene ser ut fra mottakersiden. De høyeste satsene utbetales til færre barnehageplasser, og det veide gjennomsnittet er derfor lavere enn det uveide gjennomsnittet.

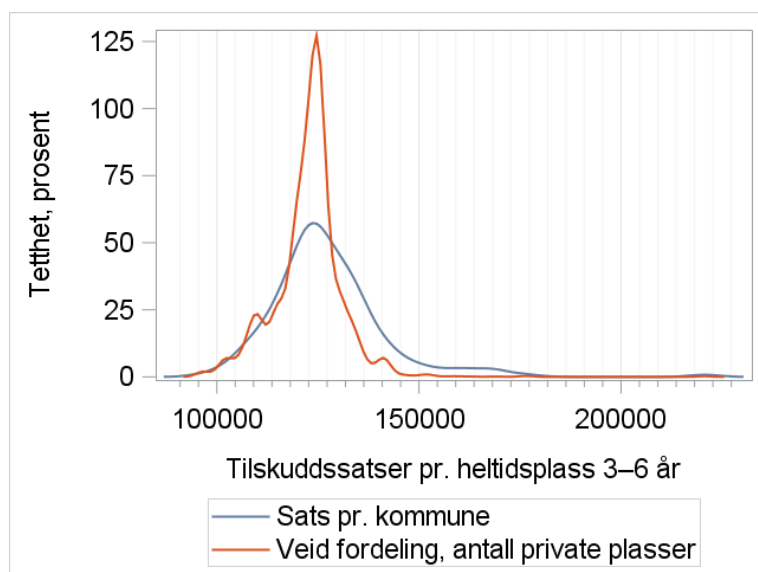
Tabell 4-8 Beskrivende statistikk, rapporterte tilskuddssatser til ordinære private barnehager

	Enkeltstående barnehager		Barnehager i foretak med flere barnehager	
n satser (av N kommuner)	194 (av 205)		122 (av 147)	
Aldersgruppe	0–2 år	3–6 år	0–2 år	3–6 år
Gjennomsnitt	257 416	127 398	248 650	122 062
Gjennomsnitt veid etter antall private plasser pr. kommune	250 187	123 101	245 991	120 769
Minimum	204 880	96 546	200 545	84 137
Maksimum	400 697	220 602	303 445	160 277

Én kommune skiller seg ut med en rapportert sats for storbarnsplasser på over 220 000 kroner pr. plass, og nest høyeste sats er ca. 176 428 kroner. Om vi utelot denne ene kommunen, ville gjennomsnittet reduseres fra 127 398 kroner til 126 915 kroner pr. plass, og gjennomsnittet veid etter private plasser reduseres fra 123 101 til 122 940 kroner pr. plass.

Figur 4-2 illustrerer fordelingen av tilskuddssatsene, både fordelingen pr. kommune og fordelingen veid etter antall private plasser. Når vi tar hensyn til hvor mange plasser som finansieres med satsene, blir det en smalere fordeling. De fleste plassene finansieres med satser mellom 120 000 og 130 000 kroner pr. storbarnsplass. Kommuner med mange private barnehager, som Oslo, Bergen og Drammen, ligger alle nær 125 000 kroner i tilskuddssats, noe som bidrar til at den veide fordelingen er svært spiss. Det er satsen for enkeltstående barnehager som er brukt, men satsene for øvrige barnehager vil ha en ganske lik fordeling.

Figur 4-2 Fordeling av kommunale tilskuddssatser, sats til enkeltstående barnehager

Tabell 4-9 viser gjennomsnittlige satser når vi grupperer kommunene etter sentralitetsklassene. De minst sentrale kommunene har de høyeste satsene, men flertallet av barnehagene ligger i sentralitetsklassene 1 til 3, hvor det skiller forholdsvis lite på satsnivået. I siste kolonne har vi beregnet satser for 2023 basert på KOSTRA og BASIL for 2021, maksimalsats for foreldrebetaling i 2023 og prisjustering med kommunal deflator. I beregningen har vi tatt med innføringen av gratis barnehageplass i tiltakssonen i Finnmark og Nord-Troms fra august 2023 og vi har lagt deflatoren fra nasjonalbudsjettet for 2023 til grunn. Hvorvidt kommunene har lagt de samme størrelsene til grunn i de satsene som ble rapportert i desember 2022, er usikkert.²³ Inntektstapet fra gratis barnehager i Troms og Finnmark kompenseres med økt tilskudd, og dette gir relativt høyere satser i sentralitetsklasse 5 og 6.

Tabell 4-9 Rapporterte og beregnede satser, gruppert etter kommunenes sentralitet

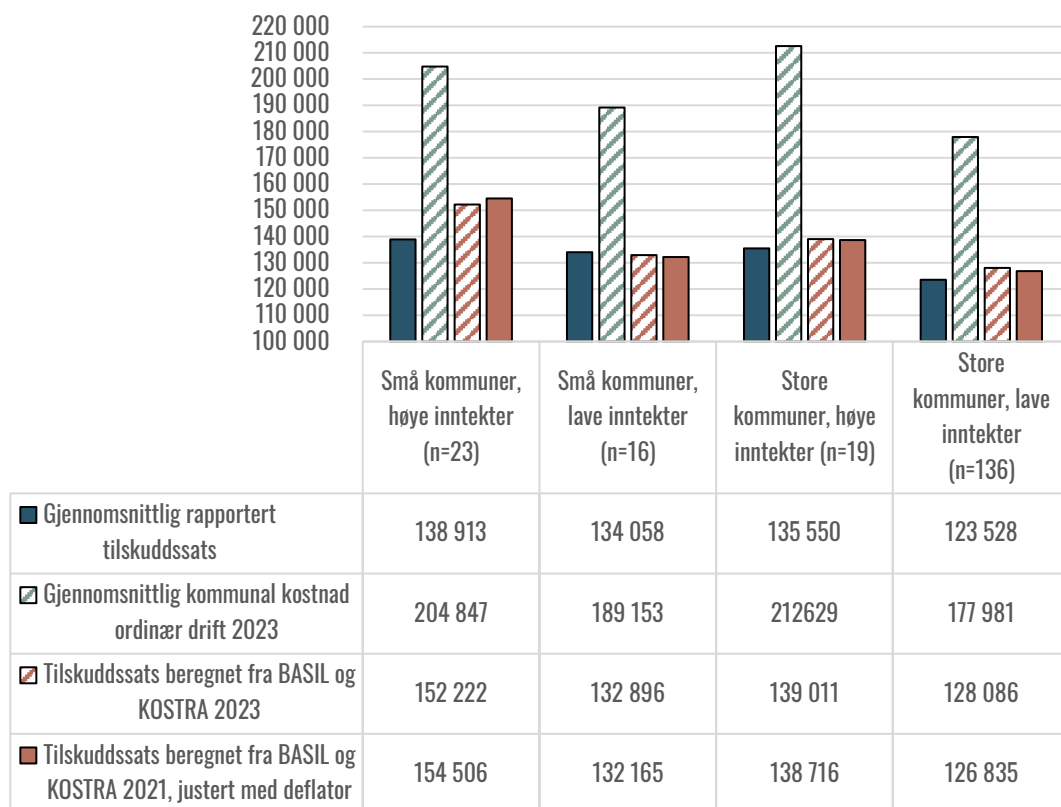
	Antall kommuner	Antall kommuner med rapporterte satser	Antall private ordinære barnehager	Kommunale tilskuddssatser (gjennomsnitt)	Beregnet sats basert på KOSTRA og BASIL
1 Sentral	6	6	401	121 411	123 700
2	19	18	608	120 264	124 853
3	51	50	682	122 854	125 948
4	71	55	392	126 060	130 721
5	96	49	174	133 054	136 472
6 Usentral	113	16	38	139 151	149 358

²³ Det var betydelige endringer i anslagene for kommunal deflator i 2022 og 2023, både i forkant og i etterkant av framleggelsen av nasjonalbudsjettet for 2023. I nasjonalbudsjettet var anslaget 5,3 % for 2022 og 3,7 % for 2023.

Variasjonen i satsene er ikke tilfeldig, og den skal reflektere kostnadsvariasjonen mellom kommunene. Vi så i Tabell 2-7 at kostnadsnivået varierte mellom kommuner med ulikt inntektsnivå og ulikt antall innbyggere. Små kommuner med høye inntekter hadde høyest kostnadsnivå i 2023, mens store kommuner med lave inntekter hadde lavest kostnadsnivå. Forskjellen mellom de to gruppene var nesten 43 000 kroner pr. plass når vi så på samlede kostnader til ordinær drift utenom kapitalkostnader. Hvordan slår dette ut i tilskuddsnivået? Figur 4-3 gir et bilde av dette. Gjennomsnittlig sats vises i første søyle pr. kommunegruppe. Gjennomsnittlig tilskuddssats er 138 913 kroner pr. storbarnsplass i små kommuner med høye inntekter, mens den er 123 528 kroner i store kommuner med lave inntekter, altså en forskjell på ca. 15 000 kroner pr. plass. Små kommuner med lave inntekter og store kommuner med høye inntekter ligger mellom disse. Merk at skalaen i figuren starter på 100 000 kroner for å fremheve variasjonen.

Andre søyle pr. kommunegruppe viser kostnadsgjennomsnittet i 2023. Dette er samme kostnadsbegrep som i Tabell 2-7, men kun beregnet på de kommunene som vi har kommunale satser for. Kommuner som ikke har private barnehager eller som ikke har rapportert satser, er dermed utelatt. Særlig påvirker det gruppen små kommuner med høye inntekter, hvor antall kommuner reduseres fra 141 til 26. Dette påvirker også kostnadstallene i og med at kommuner uten private barnehager har høyere kostnadsnivå, jf. Tabell 2-8. Det er ikke lenger noen klar sammenheng mellom kostnadsnivået og kommunestørrelse, og det er gruppen store kommuner med høye inntekter som skiller seg ut med høyest kostnader.

Figur 4-3 Satser sett opp mot kostnader, fordelt på kommuner etter inntekter og kommunestørrelse

Det er imidlertid forskjell på kostnadene og det egenfinansieringsbegrepet som utgjør satsene. For det første trekkes foreldrebetaling fra, og for det andre er kommunens pensjonskostnader erstattet med et fast pensjonspåslag. Pensjon er en viktig forklaring på det høye kostnadsnivået til gruppen *Store kommuner med høye inntekter*. Den tredje søylen viser et tilskuddsnivå basert på 2023-regnskapet, beregnet av oss etter samme metode som brukes for de nasjonale tilskuddssatsene. Disse satsene ligger noe over de tilskuddssatsene som kommunene rapporterer, med unntak av den lille gruppen av små kommuner med lave inntekter. Det var imidlertid 2021-regnskapet som lå til grunn for kommunenes beregning av 2023-satsene. Den siste søylen viser tilskuddssats beregnet på KOSTRA-tall fra 2021 og prisjustert med den deflatoren som gjaldt på den tiden da satsene ble beregnet.

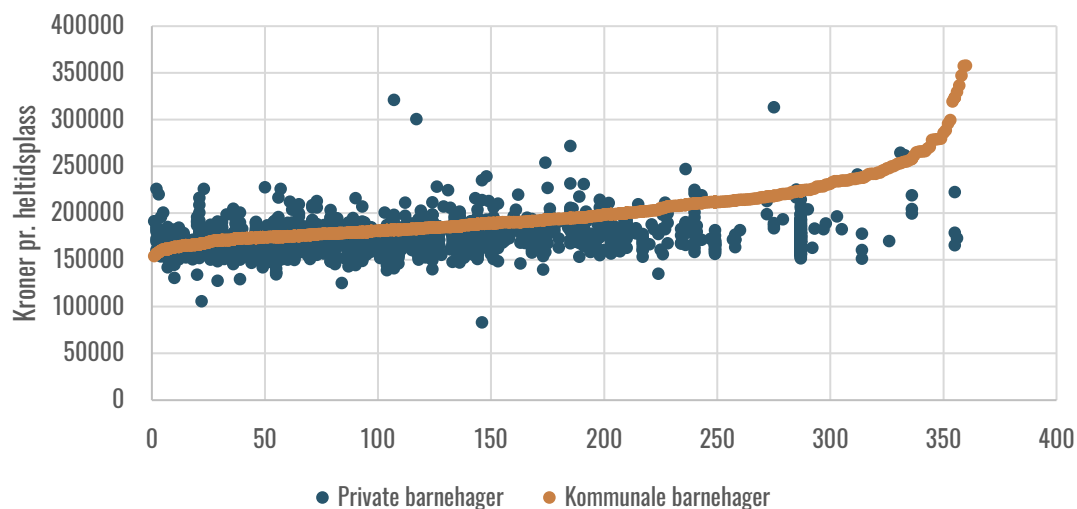
Det er små forskjeller mellom de to siste kolonnene, noe som viser at den anslåtte kostnadsveksten fra 2021 til 2023 treffer godt på den faktiske kostnadsveksten. I Tabell 2-5 viste vi at det var en realvekst i kostnadene i denne perioden, samtidig som Tabell 2-6 viste at denne største kostnadsveksten kom fra pensjonsutgiftene, som ikke inngår i tilskuddsgrunnlaget.

Beregningen basert på KOSTRA fra 2021 (søyle 4) samsvarer rimelig godt med kommunenes oppgitte tilskuddssatser i søyle 1 når vi ser på kommunene gruppert etter inntekter og kommunestørrelse, med unntak av de små kommuner med høye inntekter. Tallene viser at både de oppgitte satsene og de beregnede satsene avviker ganske betydelig for flere av disse 23 kommunene.

4.4.2 Kommunale og private kostnader i samme kommune

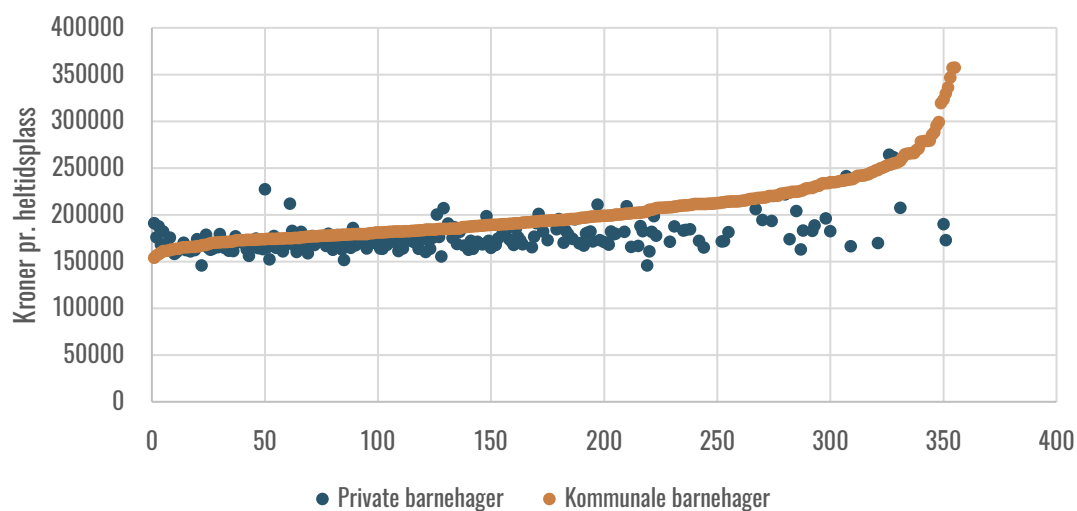
Tilskuddet til private barnehager er basert på gjennomsnittlige kostnader i de kommunale barnehagene i samme kommune. Det burde dermed kunne forventes at kostnadsvariasjonen blant private barnehager til en viss grad følger den kommunale kostnadsvariasjonen. Figur 4-4 viser variasjon i kostnader til ordinær drift for henholdsvis kommunale og private barnehager. Informasjonen er koblet på kommunenivå og sortert fra venstre til høyre etter kommunalt kostnadsnivå. De enkelte private barnehagenes kostnadsnivå er vist vertikalt med blå indikatorer over eller under den tilhørende kommunens kostnadsnivå (oransje indikatorer). Det er ikke mulig å se noen samvariasjon mellom kommunale og private kostnader i denne figuren. Måling av korrelasjon viser at det likevel er en viss statistisk samvariasjon, med en statistisk signifikant korrelasjonskoeffisient på 0,18.

Figur 4-4 Sammenheng mellom gjennomsnittlig kostnadsnivå i kommunale barnehager og hver enkelt privat barnehage i samme kommune, kun ordinære barnehager, 2023

Privat kostnadsnivå varierer betydelig innenfor den enkelte kommune, og det at vi viser hver enkelt private barnehages kostnadsnivå, kan gjøre det vanskelig å se et tydelig mønster. I Figur 4-5 presenterer vi heller gjennomsnittlig kostnadsnivå for de private barnehagene i hver kommune, men det gir heller ikke noen tydelig visuell samvariasjon med kommunale kostnader. Korrelasjonskoeffisienten øker likevel til 0,44.

Figur 4-5 Sammenheng mellom gjennomsnittlig kostnadsnivå i kommunale og gjennomsnittlig kostnadsnivå i private barnehager i samme kommune, kun ordinære barnehager, 2023

4.5 Nasjonale kostnader og finansiering

Nasjonale kostnader er summen av kostnadene til samtlige kommunale og private barnehager. I kapittel 2 beregnet vi kostnadene pr. heltidsplass i kommunale barnehager og i kapittel 3 kostnadene til private barnehager. Noen barnehager var utelatt fra disse beregningene på grunn av manglende kostnadstall eller lignende. For å anslå sum kostnader på nasjonalt nivå, bruker vi enhetskostnadene fra de foregående kapitlene og ganger opp med det totale antall barnehageplasser i landet. Antall heltidsplasser er, som ellers i rapporten, beregnet som gjennomsnitt av årsmelding fra desember 2022 og desember 2023.

Kostnadsbegrepet her omfatter også særskilt tilrettelegging i tillegg til ordinær drift og er ellers som i de foregående kapitlene. Det er de regnskapsførte kapitalkostnadene som inngår både for kommunale og private barnehager.

Tabell 4-10 Totale kostnader 2023 i kommunale barnehager

	Små barn	Store barn	Sum
Heltidsplasser 2023	49 554	85 602	135 155
Totale kostnader i kr pr. plass	407 000	226 111	
Totale kostnader (1000 kr)	20 168 472	19 355 558	39 523 958

Tabell 4-10 og Tabell 4-11 viser kostnadene for 2023 i henholdsvis kommunale og private barnehager. Sum kostnader over alle kategorier er ca. 69,7 milliarder kroner. Dette er 9,1 % høyere enn i 2022. Antall plasser (ikke alderskorrigerte) er redusert med 0,1 % fra året før. Det har vært en økning på 2 040 plasser for barn under tre år, og en nedgang på 2357 plasser for barn over tre år. Antall plasser i de kommunale barnehagene har økt med 1337 mens det er en reduksjon på 1654 plasser i private barnehager.

Tabell 4-11 Totale kostnader i 2023 i private barnehager

	Ordinære barnehager		Familiebarnehager		Sum
	Små barn	Store barn	Små barn	Store barn	
Heltidsplasser 2023	48 822	79 894	1 750	760	131 226
Totale kostnader i kr pr. plass	316 973	176 096	247 096	197 677	
Totale kostnader (1000 kr)	15 475 399	14 068 970	432 344	150 272	30 126 985

Tabell 4-12 viser finansieringen av barnehagene estimert på samlet nasjonalt nivå. For kommunale barnehager er finansieringen lik kostnadene, mens private barnehager har et netto overskudd i tillegg til

kostnadene. Tallgrunnlaget tar utgangspunkt i de samme tallene som i Tabell 4-4, men tallene er vist i kroner, og de er justert opp til å representere den totale populasjonen av barnehageplasser i landet.

Tabell 4-12 Finansiering 2023 - estimerte beløp på nasjonalt nivå, 1000 kroner

	Kommunale barnehager	Private ordinære barnehager	Private familie- barnehager
Oppholdsbetaling/annen fast brukerbetaling	4 475 710	4 238 954	73 620
Kommunal driftsfinansiering/ kommunale driftstilskudd	34 590 828	25 334 030	483 563
Andre inntekter	457 420	360 706	15 653
Inntekt fra tilleggsvirksomhet		4 707	0
Sum finansiering	39 523 958	29 938 397	572 835

Tabell 4-13 og Tabell 4-14 viser utviklingen i antall plasser og totale kostnader i perioden 2018 til 2023 for de samme barnehagekategoriene. Fallende barnetall har preget perioden, men i ordinære barnehager har det blitt flere av de minste barna de siste par årene. Kommunale barnehager hadde samlet sett 2,1 % færre barn i 2023 enn i 2018, mens reduksjonen var 5,6 % i de private barnehagene. Antall barn i familiebarnehager har blitt redusert med rundt 30 %. Reduksjonen i de private ordinære barnehagene kan regnes ut til 4,8 %.

Utviklingen i totale kostnader er sammensatt av utviklingen i antall plasser og tilhørende kostnad pr. plass. Den samlede ressursbruken har økt nominelt med 32,5 % i kommunale barnehager og med 17,8 % i private barnehager fra 2018 til 2023. Vi ser at redusert bruk av familiebarnehager medfører at færre ressurser går til den delen av sektoren.

Tabell 4-13 Utvikling i plasser og kostnader, kommunale barnehager

	Små barn	Store barn	Sum kommunale barnehager
Heltidsplasser			
2018	47 498	90 550	138 048
2019	47 179	89 635	136 814
2020	46 759	88 861	135 620
2021	46 692	87 249	133 940
2022	47 850	85 969	133 819
2023	49 554	85 602	135 155
Endring i heltidsplasser i prosent			
2018-2019	-0,7 %	-1,0 %	-0,9 %
2019-2020	-0,9 %	-0,9 %	-0,9 %
2020-2021	-0,1 %	-1,8 %	-1,2 %
2021-2022	2,5 %	-1,5 %	-0,1 %
2022-2023	3,6 %	-0,4 %	1,0 %
<i>2018-2023</i>	<i>4,3 %</i>	<i>-5,5 %</i>	<i>-2,1 %</i>
Sum nominelle kostnader, 1000 kroner			
2018	14 484 830	15 341 066	29 825 896
2019	15 182 617	16 025 043	31 207 660
2020	14 967 728	15 802 699	30 770 427
2021	16 364 278	16 987 995	33 352 272
2022	17 588 523	17 555 869	35 144 392
2023	20 168 383	19 355 472	39 523 855
Endring nominelle kostnader			
2018-2019	4,8 %	4,5 %	4,6 %
2019-2020	-1,4 %	-1,4 %	-1,4 %
2020-2021	9,3 %	7,5 %	8,4 %
2021-2022	7,5 %	3,3 %	5,4 %
2022-2023	14,7 %	10,3 %	12,5 %
<i>2018-2023</i>	<i>39,2 %</i>	<i>26,2 %</i>	<i>32,5 %</i>

Tabell 4-14 Utvikling i plasser og kostnader, private barnehager

	Private ordinære barnehager		Private familiebarnehager		Sum private barnehager
	Små barn	Store barn	Små barn	Store barn	
Heltidsplasser					
2018	49 680	85 649	2 648	1 040	139 016
2019	48 864	85 555	2 400	995	137 814
2020	47 957	85 148	2 136	955	136 196
2021	47 803	83 786	2 006	901	134 496
2022	48 309	81 803	1 928	841	132 880
2023	48 822	79 894	1 750	760	131 226
Endring i heltidsplasser i prosent					
2018-2019	-1,6 %	-0,1 %	-9,4 %	-4,3 %	-0,9 %
2019-2020	-1,9 %	-0,5 %	-11,0 %	-4,1 %	-1,2 %
2020-2021	-0,3 %	-1,6 %	-6,1 %	-5,6 %	-1,2 %
2021-2022	1,1 %	-2,4 %	-3,9 %	-6,7 %	-1,2 %
2022-2023	1,1 %	-2,3 %	-9,2 %	-9,6 %	-1,2 %
<i>2018–2023</i>	<i>-1,7 %</i>	<i>-6,7 %</i>	<i>-33,8 %</i>	<i>-26,9 %</i>	<i>-5,6 %</i>
Sum nominelle kostnader, 1000 kroner					
2018	12 705 432	12 169 156	533 025	167 436	25 575 049
2019	13 178 113	12 818 425	509 092	168 856	26 674 486
2020	13 352 984	13 171 252	465 745	166 479	27 156 460
2021	13 946 151	13 580 019	453 759	163 020	28 142 949
2022	14 484 227	13 625 902	448 032	156 293	28 714 455
2023	15 475 399	14 068 970	432 344	150 272	30 126 985
Endring nominelle kostnader					
2018-2019	3,7 %	5,3 %	-4,5 %	0,8 %	4,3 %
2019-2020	1,3 %	2,8 %	-8,5 %	-1,4 %	1,8 %
2020-2021	4,4 %	3,1 %	-2,6 %	-2,1 %	3,6 %
2021-2022	3,9 %	0,3 %	-1,3 %	-4,1 %	2,0 %
2022-2023	6,8 %	3,3 %	-3,5 %	-3,9 %	4,9 %
<i>2018–2023</i>	<i>21,8 %</i>	<i>15,6 %</i>	<i>-18,9 %</i>	<i>-10,3 %</i>	<i>17,8 %</i>

4.6 Oppsummering

Totale kostnader til barnehager i 2023 beløper seg til nær 69,7 milliarder kr, fordelt på ca. 39,5 milliarder til kommunale barnehager og ca. 30,1 milliarder til private barnehager. Sektoren er i en trend med fallende barnetall. Fra 2022 til 2023 var det derimot en økning på 0,1 % i antall barn omregnet til heltidsekvivalenter. Siden økningen skjedde i aldersgruppen 0–2 år, som veies høyere, er økningen i alderskorrigerte heltidsekvivalenter litt større, ca. 0,4 %. Det er de kommunale barnehagene som har økning, mens det er reduksjon blant de private.

I de kommunale barnehagene finansierte kommunene 87,5 % av utgiftene, mens andelen kommunal finansiering var 84,6 % i de ordinære private barnehagene. Foreldrebetalingen står for 11,3 % i kommunale barnehager og 14,2 % i ordinære private barnehager. De siste få prosentene består av diverse andre inntekter, jf. Tabell 4-4.

Kostnadsforskjellen mellom kommunale og private barnehager økte fra 2022 til 2023. Private ordinære barnehager hadde 14,6 % lavere kostnadsnivå sammenlignet med de kommunale barnehagene i 2023. Inkluderer vi tilrettelegging for barn med særlige behov, er kostnadsforskjellen 22,1 %. Personalkostnader, og av dette særlig pensjon, forklarer det meste av kostnadsforskjellen.

Vi har også studert de kommunale tilskuddssatsene. I 2023 var det ulikt pensjonspåslag for enkeltstående barnehager og barnehager som inngår i sammenslutninger med andre barnehager, henholdsvis 11 % og 10 %. Usentrale kommuner har høyere tilskuddssatser enn sentrale kommuner, og små kommuner og kommuner med høye inntekter har også høyere satser enn kommuner med flere innbygger og lavere inntekter. Dette er som forventet ut fra variasjonen i kostnader. Sammenlignet på kommunenivå, så varierer satsene en del, men siden de aller fleste private barnehagene er plassert i sentrale og store kommuner, ser vi at de fleste barnehagene mottar tilskudd i området 120 000 til 130 000 kroner pr. storbarnsplass.

5. Tema – analyse av virkninger av innføring av krav om selvstendig rettssubjekt

I juni 2022 vedtok Stortinget endringer i barnehageloven, blant annet krav om at private barnehager skal være et selvstendig rettssubjekt, med noen unntak. Unntakene gjelder barnehager drevet av Den norske kirke og åpne barnehager. Kravet om selvstendig rettssubjekt trådte i kraft 1. januar 2023. Videre innførte Stortinget samtidig forbud mot å drive annen virksomhet enn godkjent barnehagedrift i samme rettssubjekt, med unntak for små barnehagevirksomheter, endringer i lånemuligheter og meldeplikt omkring nedleggelse, eierskifte eller andre organisatoriske endringer. Mange av de som var organisert i små eller store konsern, har måttet endre organisering, men det var også en del konsernbarnehager som allerede var selvstendige rettssubjekt. Noen barnehager har ennå ikke omgjort barnehagene til selvstendige rettssubjekter. Det har vært særlige utfordringer for konsern organisert som stiftelser.

I dette kapittelet vil vi se nærmere på de private ordinære barnehagene som har måttet omorganisere seg for å imøtekomme det nye kravet om selvstendig rettssubjekt. Nærmere bestemt vil vi analysere kostnader og lønnsomhet blant de som måtte gjøre organisatoriske endringer sammenlignet med øvrige barnehager.

5.1 Metode og beskrivelse av utvalget

Som utgangspunkt for analysen har vi definert barnehagene i tre grupper: de som har endret organisering til selvstendig rettssubjekt, de som fortsatt ikke er selvstendig rettssubjekt og de som allerede var selvstendige rettssubjekt. Regnskapsskjemaet for 2023 spør om barnehagen er et selvstendig rettssubjekt, og svaret på det spørsmålet er lagt til grunn for definisjonen av status i 2023. I tillegg til denne variabelen har vi brukt variabelen for eiers organisasjonsnummer for å se hvilke barnehager som har endret status fra 2022 til 2023. De som i 2022 delte eiers organisasjonsnummer med andre barnehager, men som i 2023 hadde unikt eiers organisasjonsnummer, har blitt plassert i gruppa som har endret organisering. De som hadde unikt eiers organisasjonsnummer i begge årene, ble definert å allerede være selvstendig rettssubjekt, mens de som også i 2023 delte eiers organisasjonsnummer med flere barnehager ble definert fortsatt å ikke være selvstendig rettssubjekt. Siden regnskapene blir levert etter regnskapsåret, er det i hovedsak regnskapet for 2022 sammenlignet med 2021 som viser de fleste endringene i organisasjonsnummer.

De to ulike tilnærmingene stemmer stort sett overens, men vi finner 28 barnehager som svarte ja på spørsmål om selvstendig rettssubjekt, men som likevel har samme eiers organisasjonsnummer som minst én annen barnehage. 94 barnehager har svart nei, selv om vi ikke finner at de deler eiers organisasjonsnummer med andre barnehager. Disse barnehagene kan ha andre tilknytninger som gjør at

de likevel ikke er selvstendige rettssubjekter. Vi har ikke gått nærmere inn i å undersøke årsakene, men fjerner disse 122 barnehagene fra analysen ettersom vi er usikre på deres status. Vi holder oss kun til ordinære barnehager i dette kapittelet, og vi har heller ikke tatt med barnehager som er utelatt fra utvalget i kapittel 3. De gjenværende 2127 barnehagene bør være tilstrekkelig for en representativ analyse.

I analyser som strekker seg bakover i tid, har vi forholdt oss til den samme inndelingen basert på statusen i 2023. Det betyr at barnehager som er lagt ned i tidligere år, ikke inngår. Noen av barnehagene i 2023 fantes ikke i dataene for tidligere år, så det betyr at det er noe lavere tall for antall barnehager når vi går bakover i tid. Omfanget av nedleggelser og nye barnehager er ikke så stort at det skal gi noen vesentlige skjevheter.

Innenfor det beskrevne utvalget finner vi at 572 barnehager ble omgjort til selvstendige rettssubjekter fra 2022 til 2023. 93 barnehager er fortsatt ikke egne rettssubjekter, mens de øvrige 1459 barnehagene var egne rettssubjekter fra før av. Av de 93 barnehagene i vårt utvalg som ikke er egne rettssubjekter, er det 11 som er tilknyttet kirkelige fellesråd, og 74 er tilknyttet ideelle stiftelser. Uansett om de oppfyller unntakskriteriene eller ikke, så finner vi det naturlig å gruppere disse sammen.

97 % av de som endret organisering, inngikk i konsern med flere barnehager, jf. Tabell 5-2. Dette gjelder også 76 % av de som fortsatt ikke er selvstendige rettssubjekter. Siden vi har funnet at alle barnehagene i denne kategorien deler eierorganisasjonsnummer med andre barnehager, er det uklart hvorfor de har svart nei på spørsmål om konserntilknytning. Tabellen viser også at de som har endret status er i gjennomsnitt større, målt i antall plasser, enn barnehagene i de øvrige kategoriene.

Tabell 5-1 Antall barnehager kategorisert etter status for selvstendig rettssubjekt i 2023

	Endret til selvstendig rettssubjekt i 2023	Ikke selvstendig rettssubjekt i 2023	Fortsatt selvstendig rettssubjekt i 2023
2018	542	91	1395
2019	550	89	1403
2020	556	90	1414
2021	561	91	1412
2022	568	91	1430
2023	572	93	1459

Tabell 5-2 Status i 2023

	Antall alderskorrigerte heltidsplasser (median)	Inngår i konsern eller kjede
Endret til selvstendig rettssubjekt i 2023	87	97 %
Ikke selvstendig rettssubjekt i 2023	74	76 %
Fortsatt selvstendig rettssubjekt i 2023	68	27 %

Tabell 5-3 viser hvordan barnehagene innenfor hver av de tre gruppene fordeler seg på ulike virksomhetskategorier, og det er naturligvis klare forskjeller. Fra den første tallkolonnen ser vi at lovendringen primært treffer konsernene. Det at lovendringen har skapt utfordringer for stiftelsene, rimer med at 89 % av de som fortsatt ikke er gjort om til selvstendige rettssubjekter er ideelle barnehager. De som allerede var selvstendige rettssubjekter fordeler seg på flere kategorier, men 50 % er ideelle. 16 % av de som allerede oppfylte kravet, var del av norskeide større konsern.

Tabell 5-3 Status for selvstendig rettssubjekt fordelt på virksomhetskategorier

	Endret til selvstendig rettssubjekt i 2023	Ikke selvstendig rettssubjekt i 2023	Fortsatt selvstendig rettssubjekt i 2023
Ideelle	11 %	89 %	50 %
Norskeide små konsern	6 %	3 %	2 %
Norskeide større konsern	69 %	2 %	16 %
Personlig næringsdrivende o.l.	0 %	0 %	1 %
Selvst. aksjeselskaper	4 %	5 %	26 %
Utenlandskeide konsern	10 %	0 %	5 %
Sum	100 %	100 %	100 %

5.2 Lønnsomhet

Når vi ser på lønnsomhet, ser vi at barnehagene som har endret organisering hadde bedre økonomiske resultater enn resten av barnehagene før 2020, mens resultatene svekkes i perioden fra 2020. Dette rimer med tidligere funn for konsernbarnehagene, som tidligere hadde gode resultater delvis som følge av tilpasning med lavere bemanning. Det er ingen åpenbare utslag på lønnsomheten som kan knyttes til omorganiseringen.

Tabell 5-4 Resultatgrad 2018–2023

	Endret til selvstendig rettssubjekt i 2023	Ikke selvstendig rettssubjekt i 2023	Fortsatt selvstendig rettssubjekt i 2023
2018	3,8 %	1,5 %	3,0 %
2019	3,1 %	-2,9 %	2,0 %
2020	2,3 %	3,3 %	2,4 %
2021	2,0 %	1,0 %	1,7 %
2022	0,4 %	-1,3 %	0,8 %
2023	1,5 %	-0,7 %	1,3 %

5.3 Kostnader og transaksjoner med nærstående

Omorganisering kan påvirke kostnadene. For det første, vil det være administrative kostnader knyttet til selve omorganiseringen. Siden denne omorganiseringen først og fremst handler om konsernstruktur, kan det være åpent hvorvidt kostnadene synes i barnehagens regnskap, for eksempel gjennom honorar til selskap i samme konsern. Kostnader hos morselskapet kan eventuelt dekkes av konsernbidrag fra barnehagene og slik sett belaste disse uten at det synes på driftskostnadene.

For det andre, kan slik omorganisering til selvstendige rettssubjekt endre på hvor kostnader føres. Deler av barnehagesektoren er preget av omfattende transaksjoner med nærstående aktører, jamfør delkapittel 3.6. Vi gjør ikke her noen utredning av hvorvidt regnskapsreglene tilsier at regnskapsføringen skal endres på grunn av tilpasning til det nye regelverket, men vi gjør en empirisk undersøkelse av om kostnadsstrukturene faktisk ser ut til å ha endret seg.

5.3.1 Kostnadskategorier og kostnadsutvikling

Tabell 5-5 viser totale driftskostnader og kostnadselementene personalkostnader, eiendomskostnader, fremmedtjenester og øvrige kostnader. Gjennomsnittskostnadene pr. plass er vist for de tre gruppene og for det samlede utvalget. De som har endret organisering har lavere personalkostnader, høyere eiendomskostnader og høyere utgifter til fremmedtjenester. Dette passer med at denne gruppen nesten utelukkende består av konsernbarnehager. De totale kostnadene er ganske like mellom gruppene, så det er ingen klare tegn til ekstrakostnader knyttet til omorganiseringen i disse nivåtallene.

Tabell 5-5 Kostnader i kr pr. plass i 2023

	Endret til selvstendig rettssubjekt i 2023 (n=572)	Ikke selvstendig rettssubjekt i 2023 (n=93)	Fortsatt selvstendig rettssubjekt i 2023 (n=1459)	Alle (n=2126)
Personalkostnad	131 942	140 785	141 674	138 584
Eiendomskostnad	27 881	21 151	22 107	23 926
Fremmedtjenester	7 656	7 295	4 099	5 374
Øvrige kostnader	7 235	7 153	8 799	8 159
<i>Totale driftskostnader</i>	<i>174 714</i>	<i>176 384</i>	<i>176 680</i>	<i>176 043</i>

Tabell 5-6 viser hvordan kostnadene endret seg fra 2022 til 2023, og sammenligner veksten med gjennomsnittlig årlig vekst fra 2018 til 2022. Alle gruppene har hatt høyere samlet kostnadsvekst fra 2022 til 2023 enn i årene før. De som har endret organisering har noe høyere kostnadsvekst enn de andre gruppene.

Den store endringen ser vi imidlertid på fordelingen mellom fremmedtjenester og øvrige kostnader. De som har endret organisering har økt utgiftene til fremmedtjenester med mer enn 21 %, en post det tidligere har vært liten vekst i. Det har samtidig vært nesten tilsvarende reduksjon i øvrige kostnader. Bak tallene ser vi imidlertid at fremmedtjenestene har gått noe opp og ned mellom 2018 og 2022. For de som fortsatt ikke er selvstendige rettssubjekter, er det også store bevegelser på disse postene, men det er også langt færre barnehager, og vi ser fra tidligere år at de prosentvise bevegelsene fra år til år har vært store.

Økningen i fremmedtjenester stammer fra posten «6730 Honorar til selskap i samme konsern», som var ny i 2023. En økning i fremmedtjenester fra selskaper i samme konsern er en ikke overraskende virkning av endret organisering når barnehagene det er snakk om i hovedsak er barnehager i konsern. Tidligere kunne disse kostnadene foreligge i andre poster i regnskapet, men pga. endret organisering og rapportering i BASIL, må de rapporteres som tjenestekjøp fra andre. Selv om utslagene på fremmedtjenester og øvrige kostnader er store, så utgjør disse i gjennomsnitt en mindre del av barnehagenes totale kostnader, og endringen i total kostnad pr. plass er begrenset.

Vi må ta et generelt forbehold om at fordelingen mellom ulike kostnadsposter kan være påvirket av endringer i regnskapsrapporteringen.

Tabell 5-6 Kostnadsvekst fra 2022 til 2023 sammenlignet med kostnadsvekst årene før, nominell endring

	Endret til selvstendig rettssubjekt		Ikke selvstendig rettssubjekt		Fortsatt selvstendig rettssubjekt	
	Snitt vekst 2018–2022	Vekst 2022– 2023	Snitt vekst 2018–2022	Vekst 2022– 2023	Snitt vekst 2018–2022	Vekst 2022– 2023
Personal	4,4 %	7,2 %	5,0 %	8,7 %	4,2 %	7,1 %
Eiendom	4,8 %	5,1 %	2,0 %	2,9 %	6,4 %	5,3 %
Fremmedtjenester	1,2 %	21,3 %	14,9 %	-20,1 %	2,1 %	3,8 %
Øvrige kostnader	-1,9 %	-19,0 %	4,0 %	-18,4 %	-2,4 %	-9,9 %
<i>Totale kostnader</i>	3,9 %	6,0 %	4,7 %	5,0 %	4,0 %	5,8 %

Vi nevnte ovenfor at omorganiseringen også kan tenkes å ha påvirket disponeringen av årsresultatene til barnehagen, og kanskje spesielt konsernbidragene. Vi har ikke sammenlignbare tall over tid, men Tabell 5-7 viser disponeringen for 2023. Den viser at de som har endret organisering i gjennomsnitt har satt av mest til konsernbidrag, men samtidig har de også mottatt nesten like mye konsernbidrag motsatt vei. Overskuddene i 2023 har først og fremst bidratt til å øke barnehagenes egenkapital.

Tabell 5-7 Disponering av årsresultat i 2023, kroner pr. plass

	Endret til selvstendig rettssubjekt i 2023	Ikke selvstendig rettssubjekt i 2023	Fortsatt selvstendig rettssubjekt i 2023
8900 Overføring fond	-0	-65	16
8920 Avsatt utbytte	18	86	90
8925 Avsatt tilleggsutbytte	21	-	83
8926 Avsatt ekstraordinært utbytte	-	-	-
8930 Mottatt konsernbidrag	-4 461	-	-435
8935 Avsatt konsernbidrag	4 752	-	1 736
8950 Fondsemissjon	-	-	-
8960 Overføring til/fra annen egenkapital	2 586	-1 152	1 373
8990 Udekket tap	-292	-101	-626

5.3.2 Eiendomskostnader og eierskap til lokaler

Har andelen som eier, leier av nærstående eller leier av eksterne endret seg om følge av overgangen til selvstendig rettssubjekt?

Vi har over flere år kategorisert barnehager etter om de eier lokalene, leier av nærstående part eller leier av eksterne parter. Metoden for kategorisering har endret seg noe over tid, etter som relevant rapportering har endret seg. Siden regnskapsåret 2020 har kategoriseringen basert seg på et eget spørsmål i årsregnskapsskjemaet om hvorvidt barnehagen eier lokalene barnehagen ligger i. For å skille mellom de som leier av nærstående og de som leier av eksterne, har vi så basert oss på rapporteringen av transaksjoner med nærstående. Hvis barnehagen her ikke har rapportert om husleietransaksjoner med nærstående part, så har vi definert at barnehagen leier av eksterne. Dette er sårbart for rapporteringsfeil, og særlig tallene for 2022 ser vi nå i ettertid at har blitt påvirket av endret rapportering hos en større kjede som rapporterte om husleietransaksjoner med nærstående part i 2021 og 2023, men ikke i 2022. Disse barnehagenes kategori har vi nå endret til leier av ekstern også i 2022, men det er sannsynligvis ikke det eneste tilfellet av inkonsistent rapportering. Det at det har kommet nytt rapporteringsskjema med tydelig veiledning i 2023, kan også ha endret hvordan transaksjoner blir rapportert sammenlignet med tidligere år. Tallene fra 2018 var svært avvikende, så vi har ikke inkludert denne årgangen. Med forbehold om denne usikkerheten, har vi likevel tro på at tallene i Tabell 5-8 viser noen trender.

Andelen som eier, leier av ekstern eller leier av nærstående part har ikke endret seg dramatisk fra 2022 til 2023, men endringene er noe større enn i 2021 og 2022. I 2020 så vi en ganske stor gruppe, 9 % av barnehagene, som gikk fra å eie lokalene selv til å leie fra eksterne. Over tid har andelen som eier blitt redusert fra 54 % til 42 %. Dette tar utgangspunkt i de barnehagene som inngår i kostnadsanalysene for 2023, og barnehager som er lagt ned før dette, er ikke inkludert i noen av årgangene i tabellen.

I 2023 er det 5 % av barnehagene som har gått fra å eie til å leie, fordelt på både nærstående og eksterne huseiere. Det er også 5 % som har gått fra å leie av nærstående til å leie av eksterne. Det at en viss andel tilsynelatende går fra å leie til å eie, kan være tegn på noe manglende presisjon i dataene, selv om det selvfølgelig kan forekomme at barnehager flytter fra leide til eide lokaler.

Tabell 5-8 Årlig fordeling av eie og leie av barnehagelokalene og endring fra året før

	Eide året før	Leide av ekstern året før	Leide av nærstående året før	Totalt
2019				
Eier	54 %	2 %	1 %	57 %
Leier av ekstern	1 %	22 %	1 %	23 %
Leier av nærstående	6 %	1 %	13 %	21 %
2020				
Eier	46 %	2 %	1 %	49 %
Leier av ekstern	9 %	21 %	3 %	33 %
Leier av nærstående	1 %	1 %	17 %	19 %
2021				
Eier	45 %	1 %	1 %	46 %
Leier av ekstern	1 %	31 %	1 %	32 %
Leier av nærstående	3 %	2 %	17 %	22 %
2022				
Eier	45 %	0 %	2 %	46 %
Leier av ekstern	1 %	31 %	3 %	35 %
Leier av nærstående	0 %	1 %	17 %	19 %
2023				
Eier	42 %	1 %	1 %	44 %
Leier av ekstern	2 %	30 %	5 %	37 %
Leier av nærstående	3 %	3 %	13 %	20 %

Om vi kun ser på de 572 barnehagene som endret status til selvstendig rettssubjekt i 2023, så finner vi at det er flere som leier av eksterne i 2023, mens det er færre som eier og færre som rapporterer at de leier av nærstående. Se Tabell 5-9.

Tabell 5-9 Eierskap til lokalene i barnehager som ble omorganisert til selvstendig rettssubjekt

	2022	2023
Eier	31 %	23 %
Leier av ekstern	49 %	61 %
Leier av nærstående	20 %	16 %

Vi har sett i kapittel 3 at barnehager som leier gjennomgående har høyere eiendomskostnader enn de som eier lokalene selv. Hvordan har endringene i 2023 påvirket eiendomskostnadene for de barnehagene som eide lokalene sine i 2022? Fra Tabell 5-10 ser vi for det første at de fleste av de som eide sine lokaler i 2022 fortsatt eier lokalene i 2023. De som ikke har endret status som følge av lovendringen om selvstendig rettssubjekt, hadde generelt lavere eiendomskostnader i 2022 enn de som endret status til selvstendig rettssubjekt. Dette ser vi særlig om vi sammenligner de største gruppene, det vil si de som rapporterer at barnehagen fortsatt eier lokalene i 2023. De som har hatt den største økningen i eiendomskostnad pr. plass, er de som har gått fra å eie til å leie av eksterne aktører. Dette gjelder uansett status når det gjelder selvstendig rettssubjekt, til sammen 27 barnehager.

Tabell 5-10 Endring i eiendomskostnader for barnehager som eide lokalene i 2022

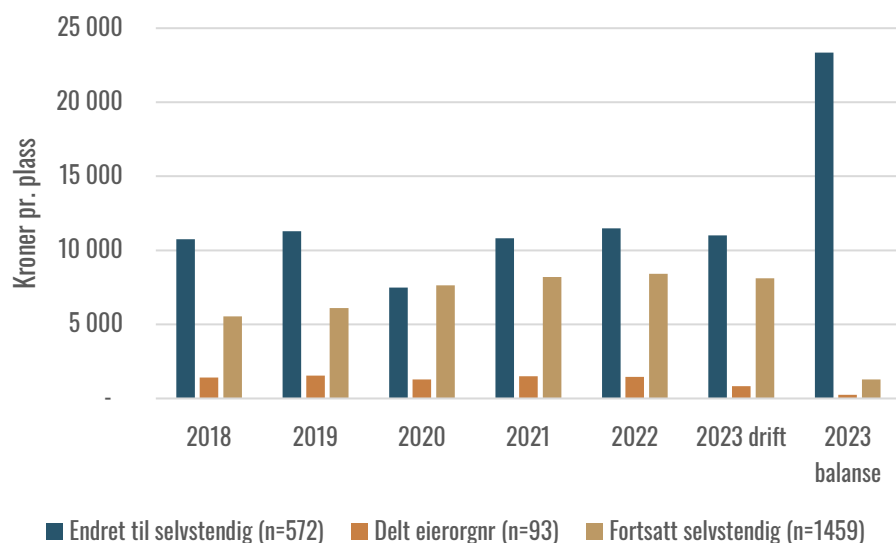
Status selvstendig rettssubjekt i 2023	Status eierskap lokaler 2023	Antall barnehager	Eiendomskostnad kr pr. plass 2022	Eiendomskostnad kr pr. plass 2023	Økning kr pr. plass
Endret til selvstendig rettssubjekt	Eier	126	24 419	26 208	1 790
	Leier av eksternt	11	20 921	25 645	4 725
	Leier av nærstående	37	17 981	19 504	1 522
Ikke selvstendig rettssubjekt	Eier	44	18 769	19 600	831
	Leier av eksternt				
	Leier av nærstående	2	13 343	12 914	-428
Fortsatt selvstendig rettssubjekt	Eier	710	17 472	18 294	822
	Leier av eksternt	16	19 649	22 139	2 489
	Leier av nærstående	21	20 805	22 821	2 017

* En barnehage som ikke er selvstendig rettssubjekt, leide av eksternt i 2023, men kostnadstallene var svært avvikende, så den ble utelatt fra tabellen for ikke å forstyrre oversikten.

Vi kan konkludere med at de fleste som eide sine lokaler i 2022, eide også disse i 2023, og at kostnadsforskjellen mellom de som endret status til selvstendig rettssubjekt og de som ikke har endret status i stor grad eksisterte også før endringen. Likevel var det noen flere av de som tilpasset seg lovendringen, som også gikk over til å leie lokalene, og i likhet med hva vi har funnet i tidligere analyser, så ser dette ut til å medføre en vesentlig kostnadsøkning.

5.3.3 Transaksjoner med nærstående

Figur 5-1 Transaksjoner med nærstående, kroner pr. plass

Figur 5-1 viser gjennomsnittlig omfang av transaksjoner med nærstående pr. barnehage, målt som kroner pr. plass. Plasser fra barnehager uten slike transaksjoner er også regnet med. Som omtalt innledningsvis i kapittelet, er det eierstatus i 2023 som er utgangspunkt for utvalget, og i tidligere år vil antall barnehager være litt lavere enn oppgitt antall enheter. Siden rapportering av transaksjoner knyttet til balansekontanter er nytt i 2023, så har vi skilt ut disse som en egen kategori av transaksjoner dette året, og vi ser at slike transaksjoner særlig finnes hos de som har tilpasset seg lovendringen.

Vi kan likevel ikke si at dette er knyttet til lovendringen, ettersom forskjellen kan ha eksistert også i 2022. De barnehagene som måtte endre status til selvstendige rettssubjekt er, gjennom å ha en annen organisering, forskjellige fra de fleste av de som allerede var selvstendige. I hvert fall én større kjede var organisert med selvstendige rettssubjekter allerede før lovendringen, men de fleste som allerede var selvstendige er enkeltstående barnehager. De vil helt naturlig ha færre transaksjoner med nærstående parter, og kanskje gjelder dette særlig transaksjoner som lån og investeringer. De kjedene som fortsatt ikke har organisert barnehagene som selvstendige rettssubjekt, er i hovedsak stiftelser og har kanskje av den grunn ikke hatt store transaksjoner knyttet til balanseposter.

I delkapittel 3.6 har vi også gått nærmere inn på kategorier av transaksjoner. Det er vanskelig å bruke disse kategoriene over tid, på tvers av rapporteringsendringene, men vi kan uansett ha nytte av å sammenligne fordelingen i 2023 mellom barnehager som har endret og barnehager som ikke har endret organiseringen. Tabell 5-11 viser transaksjoner knyttet til regnskapsposter innenfor drift og disponering av årsresultat, og Tabell 5-12 viser transaksjoner knyttet til balanseposter. Det som peker seg ut er for det første at 89 % av de som endret organisering har transaksjoner knyttet til administrasjon, mens dette kun

gjelder 14 % og 15 % i de andre gruppene. Beløp pr. barnehage med transaksjon varierer en del, og det at det er få barnehager i gruppen som fortsatt ikke har barnehager som ikke er selvstendig rettssubjekt, gjør at noen poster kan peke seg ut. Vi ser særlig dette når det gjelder innleie av personell, hvor én aktør med to barnehager har organisert seg på en måte som gir slike transaksjoner i stort omfang. Vi legger ellers merke til at gjennomsnittlig beløp pr. barnehage som har en transaksjon i hver kategori, ganske gjennomgående er høyere for de som allerede var organisert som selvstendige rettssubjekt.

Tabell 5-11 Omfang av transaksjoner med nærstående, drifts- og disponeringskontoer.

	Andel barnehager med transaksjon			Gjennomsnittlig beløp pr. barnehage		
	Endret til selvstendig rettssubjekt	Ikke selvstendig rettssubjekt	Fortsatt selvstendig rettssubjekt	Endret til selvstendig rettssubjekt	Ikke selvstendig rettssubjekt	Fortsatt selvstendig rettssubjekt
Ansatt styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	6 %	11 %	11 %	393 487	408 861	923 243
Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	11 %	3 %	2 %	326 671	6 440 772	391 396
Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenter	89 %	14 %	15 %	666 919	464 784	575 629
Kurs/fagmøter/opplæring	11 %	5 %	5 %	21 843	15 398	26 772
Reparasjon og vedlikehold	16 %	8 %	5 %	62 297	160 466	97 335
Vaktmester/renholder	50 %	2 %	12 %	68 870	206 098	149 631
Leie barnehageeiendom/lokale	17 %	14 %	22 %	868 833	678 998	1 123 665
Leasing og annen leie	13 %	7 %	7 %	38 058	55 685	69 560
Finansposter	41 %	0 %	2 %	92 487	0	201 006
Annet	25 %	8 %	17 %	143 631	226 514	179 001
Påkostning av eiendom	0 %	0 %	0 %	44 550	0	73 250
Fordringer	0 %	0 %	0 %	-26 018	0	219 565
Lån	1 %	0 %	0 %	509 382	0	355 051
Egenkapitaltransaksjoner	0 %	2 %	0 %	70 000	379 636	1 140 442
Totalt antall barnehager med driftstransaksjoner	552	29	658			

Det neste som peker seg ut, er omfanget av lånetransaksjoner i tabellen basert på balanseposter (Tabell 5-11). Både antall barnehager og beløp pr. barnehage viser mer omfattende transaksjoner blant de som har endret organisering. Som nevnt over er det litt usikkert om dette også kan ha vært tilfelle tidligere.

Tabell 5-12 Omfang av transaksjoner med nærstående, balansekontoeer.

	Andel barnehager med transaksjon			Gjennomsnittlig beløp pr. barnehage med transaksjon		
	Endret til selvstendig rettssubjekt	Ikke selvstendig rettssubjekt	Fortsatt selvstendig rettssubjekt	Endret til selvstendig rettssubjekt	Ikke selvstendig rettssubjekt	Fortsatt selvstendig rettssubjekt
Ansatt styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	0 %	0 %	0 %	0	0	82 345
Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	0 %	0 %	0 %	0	0	0
Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenter	0 %	0 %	0 %	27 328	0	0
Kurs/fagmøter/opplæring	0 %	0 %	0 %	667	0	0
Reparasjon og vedlikehold	0 %	0 %	0 %	0	0	203 005
Vaktmester/renholder	0 %	0 %	0 %	0	0	150 000
Leie barnehageeiendom/lokale	0 %	0 %	0 %	0	0	417 739
Leasing og annen leie	0 %	0 %	0 %	0	0	0
Finansposter	0 %	0 %	0 %	0	0	0
Annet	4 %	1 %	1 %	112 825	53 059	731 788
Påkostning av eiendom	15 %	0 %	0 %	1 272 493	0	188 689
Fordringer	2 %	6 %	1 %	3 511 061	1 234 047	1 249 042
Lån	39 %	3 %	2 %	4 535 458	2 158 030	2 329 369
Egenkapitaltransaksjoner	0 %	0 %	0 %	0	0	237 500
Totalt antall barnehager med balansetransaksjoner	328	10	72			

5.4 Oppsummering

Dataene gir generelt lite grunnlag for å knytte økonomiske effekter direkte til tilpasning til lovkravet om selvstendig rettssubjekt. De to hovedgrunnene til dette er at endringen skjer samtidig med endringer i årsregnskapsskjemaet i BASIL, og at de barnehagene som ble berørt av lovendringen, allerede i utgangspunktet skiller seg vesentlig fra de som ikke ble berørt. Det er lite som tyder på at omorganiseringen har hatt vesentlig betydning for barnehagenes kostnadsnivå og lønnsomhet i 2023, men det er en vridning over mot at mer føres som fremmedtjenester på posten for honorar til selskap i samme konsern.

Rapportering av transaksjoner med nærstående var allerede mer omfattende i denne gruppen av barnehager før lovendringen, og det er ingen tydelige utslag på omfanget av transaksjoner knyttet til driftsregnskapet ved sammenligning mellom 2022 og 2023. Det er store transaksjoner knyttet til balansekontoer, men dette har vi ikke data på fra tidligere år.

Barnehager som har endret organisering har i noen grad gått fra å eie egne lokaler eller leie av nærstående til å leie av eksterne aktører, men her må vi ta noe forbehold om konsistensen i datagrunnlaget for vår definisjon av eierskap til lokalene. De som har endret til å leie av eksterne, har også i gjennomsnitt økt sine eiendomskostnader.

Referanser

Agenda Kaupang (2024): *Forskjellen på hvor mye private og kommunale barnehageplasser koster det offentlige.*

Rapport oktober 2024

NOU 2020:13: *Private aktører i velferdsstaten — Velferdstjenestevalgets delutredning I og II om offentlig finansierte velferdstjenester.* Nærings- og fiskeridepartementet, desember 2020.

NOU 2024:23: *Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi.* Kommunal- og distriktsdepartementet.

TF-notat nr. 9/2022 *Nasjonale satser til private barnehager i 2023.* Telemarksforsking, 2022.

TF-notat nr. 12/2024 *Nasjonale satser til private barnehager i 2025.* Telemarksforsking, 2024.

TF-rapport 353: *Kostnader i barnehager i 2013 og nasjonale satser for 2016.* Telemarksforsking, 2015.

TF-rapport 698: *Kostnader i barnehager i 2020.* Telemarksforsking, 2022

TF-rapport 806: *Kostnader i barnehager i 2022.* Telemarksforsking, 2024

Vedlegg

Vedlegg 1 Oppsummering av sentrale tall

Her presenteres tall for årene 2018 til 2023 der rapporten kun viser tall for 2023. Tabellreferanser i parentes angir tabeller i rapporten som presenterer tilsvarende tall for 2023.

Vedleggstabell 1a Nasjonale kostnader, mill. kr (tabell 4-13 og 4-14)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunale barnehager	29,8	31,2	30,8	33,4	35,1	39,5
Private ordinære barnehager	24,9	26,0	26,5	27,5	28,1	29,5
Familiebarnehager	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6	0,6

Vedleggstabell 1b Antall heltidsplasser (summert fra tabell 4-13 og 4-14)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Barn 0–2 år	99 826	98 444	96 852	96 501	98 086	100 126
Barn 3–6 år	176 185	176 185	174 964	171 936	168 613	166 256

Vedleggstabell 1c Kostnad ordinær drift pr. alderskorrigert heltidsplass, barn over tre år (tabell 4-1)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunale barnehager	152 294	159 817	158 725	173 424	182 155	199 547
Private ordinære barnehager	137 368	145 170	149 331	156 022	159 712	170 388
Familiebarnehager	159 562	168 473	172 600	179 400	183 249	196 741

Vedleggstabell 1d Total kostnad pr. plass (tabell 4-1)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunale barnehager	169 421	178 783	177 836	194 708	204 504	226 112
Private ordinære barnehager	142 082	149 827	154 687	162 080	166 570	176 082
Familiebarnehager	161 023	169 678	174 412	180 944	185 923	197 677

Vedleggstabell 1e Andel foreldrefinansiering (tabell 4-4)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunale barnehager	14,2 %	13,7 %	12,3 %	13,2 %	12,7 %	11,3 %
Private ordinære barnehager	14,9 %	14,5 %	13,3 %	14,4 %	13,9 %	14,2 %
Familiebarnehager	14,2 %	13,8 %	12,2 %	13,6 %	12,9 %	12,9 %

Vedleggstabell 1f Overskudd i prosent av inntekter (figur 3-11 og 3-13)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Private ordinære barnehager	3,04 %	1,96 %	1,79 %	1,37 %	0,49 %	1,26 %
Familiebarnehager	3,38 %	2,48 %	3,28 %	3,70 %	4,13 %	-1,85 %

Vedleggstabell 1g Andel barnehager med overskudd (figur 3-11 og 3-13)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Private ordinære barnehager	68 %	66, %	69 %	61 %	55 %	59 %
Familiebarnehager	59 %	59 %	61 %	57 %	65 %	48 %

Vedleggstabell 1h Andel personalkostnader (tabell 4-3)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunale barnehager	80,9 %	81,0 %	80,8 %	80,1 %	79,2 %	79,3 %
Private ordinære barnehager	76,0 %	77,2 %	76,9 %	76,9 %	76,8 %	78,1 %
Familiebarnehager	77,0 %	77,8 %	78,4 %	79,0 %	77,9 %	78,9 %

Vedleggstabell 1i Pensjonsutgifter pr. årsverk (tabell 4-3)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunale barnehager	83 408	84 419	72 181	96 988	98 109	137 620
Private ordinære barnehager	38 510	44 119	51 780	50 027	52 270	61 146
Familiebarnehager	7 714	9 112	9 772	10 707	11 472	11 777

Vedleggstabell 1j Oppholdstimer pr. årsverk (tabell 4-3)

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kommunale barnehager	11 108	10 856	10 753	10 713	10 697	10 690
Private ordinære barnehager	11 588	11 253	11 035	11 003	10 999	11 009
Familiebarnehager	11 526	11 302	11 139	11 155	11 464	11 466

Vedleggstabell 1k Transaksjoner med nærstående eier (tabell 3.21) *Endret rapportering fra 2023*

År	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Lønn/honorar/utbytte til eier	361	440	445	387	361	404
Husleie	296	324	354	575	335	524
Eiendoms-/driftstjenester	61	58	52	42	48	67
Administrasjon/felleskostnader	295	299	285	327	320	508
Andre kategorier	213	198	173	240	207	136
Totale transaksjoner	1 226	1 289	1 309	1 571	1 270	1639

Vedlegg 2 Detaljerte regnskapstall private

Vedleggstabell 2a Detaljert årsregnskap 2023, beløp pr. plass i barnehager gruppert etter barnehagens størrelse

Regnskapspost	Små (Under 40 plasser)	Halvsmå (40–67 plasser)	Halvstore (67–95 plasser)	Store (Over 95 plasser)	Hele utvalget
Antall	560	576	552	559	2 247
3000	564	252	140	4	145
3200	21 742	21 890	21 882	21 890	21 873
3400	146 227	144 033	141 607	140 931	142 247
3406	1 427	1 519	1 473	1 498	1 488
3407	1 683	1 613	1 428	1 455	1 501
3408	303	73	167	1	91
3420	4 402	5 337	5 683	5 541	5 426
3430	347	307	285	221	268
3450	2 339	1 603	1 610	1 192	1 501
3490	-7	-10	-	1	-2
9001	156 721	154 474	152 253	150 839	152 519
3600	99	51	13	18	31
3655	2 829	2 985	3 360	3 699	3 381
3900	810	319	307	356	.
3905	2	69	1	33	28
9000	182 767	180 041	177 955	176 838	178 358
4001	3 309	3 246	3 480	3 521	3 435
4009	368	355	376	276	328
9002	3 677	3 601	3 856	3 797	3 763
5001	17 189	12 658	9 670	7 085	9 884
5002	1 418	1 123	460	486	695
5003	42 821	45 363	46 342	45 651	45 501
5004	63 677	62 541	59 951	57 324	59 690
5330	114	134	123	94	111
5400	15 783	15 742	15 722	15 128	15 475
5420	1 114	439	355	196	379
5500	102	112	78	92	93
5600	360	99	-	-	55

Regnskapspost	Små (Under 40 plasser)	Halvsmå (40–67 plasser)	Halvstore (67–95 plasser)	Store (Over 95 plasser)	Hele utvalget
5700	-255	-165	-162	-147	-165
5720	-768	-992	-862	-763	-835
5800	-9 678	-10 927	-10 282	-10 405	-10 399
5900	244	226	168	117	165
5920	210	183	178	198	191
5930	90	80	90	61	75
5945	13 835	15 542	14 505	13 748	14 311
5947	-2 102	-2 332	-2 207	-2 155	-2 198
5990	1 442	1 218	1 092	893	1 065
9003	145 594	141 044	135 220	127 602	134 094
6000	1 225	1 964	2 637	2 326	2 231
6001	76	98	72	114	96
6005	171	188	145	413	271
6010	83	53	31	22	37
6015	56	60	52	64	59
6017	657	640	612	569	604
6020	94	22	43	6	28
6050	29	-26	-1	7	1
9004	2 390	2 997	3 592	3 521	3 326
6100	19	6	21	4	11
6300	5 558	6 391	6 864	11 782	8 766
6301	158	151	81	112	116
6340	1 819	1 984	1 895	1 803	1 865
6395	3 691	4 259	4 486	4 283	4 275
6495	522	540	733	853	726
6595	2 777	2 512	2 352	2 084	2 310
6600	1 247	1 681	2 012	1 731	1 750
6695	774	899	826	671	768
6700	812	605	382	236	405
6705	2 642	1 877	1 470	862	1 404
6729	153	207	327	361	301
6730	803	1 723	2 121	4 082	2 759

Regnskapspost	Små (Under 40 plasser)	Halvsmå (40–67 plasser)	Halvstore (67–95 plasser)	Store (Over 95 plasser)	Hele utvalget
6741	90	7	50	33	39
6742	130	186	103	54	101
6743	139	82	327	79	154
6744	2 088	2 855	4 968	5 049	4 306
6790	403	471	588	377	456
6860	404	355	351	267	321
6995	1 644	1 407	1 102	821	1 094
7000	30	15	9	14	14
7020	61	30	24	32	32
7040	32	16	13	17	17
7080	10	2	1	1	2
7155	55	61	41	35	44
7165	193	158	155	147	156
7330	130	83	76	73	82
7350	7	4	3	2	3
7495	451	345	263	181	262
7500	411	336	298	226	286
7750	125	188	290	259	240
7795	770	449	504	669	592
7796	4	37	0	3	9
7896	92	82	52	50	61
9005	28 240	30 082	32 932	37 501	33 885
9010	179 902	177 725	175 600	172 421	175 068
9050	2 865	2 316	2 355	4 417	3 290
7797	-3	78	144	246	160
8061	118	92	78	272	169
8062	660	788	677	697	705
9060	778	880	756	969	874
8161	79	178	165	347	237
8162	757	817	1 133	1 123	1 030
8163	176	278	354	499	384
9070	1 012	1 274	1 652	1 968	1 651

Regnskapspost	Små (Under 40 plasser)	Halvsmå (40–67 plasser)	Halvstore (67–95 plasser)	Store (Over 95 plasser)	Hele utvalget
8305	277	-27	-87	326	139
9200	2 354	1 949	1 546	3 092	2 373
8900	-27	31	-	22	13
8920	84	101	35	79	72
8925	108	160	45	28	66
8926	-	-	-	-	-
8930	-516	-1 114	-1 393	-2 315	-1 649
8935	343	1 303	1 723	4 193	2 570
8960	1 662	2 341	1 713	1 341	1 669
8950	-	-	-	-	-
8990	-628	-875	-577	-256	-501
1099	302	2 477	3 425	4 669	3 466
1100	5 092	29 592	42 783	45 360	37 570
1101	226	1 145	1 404	1 129	1 117
1110	279	1 702	2 298	1 423	1 603
1150	791	3 904	6 828	7 180	5 810
1230	74	125	82	124	108
1260	125	707	702	497	557
1265	429	1 361	940	1 708	1 302
1299	654	2 601	2 945	2 218	2 335
1320	34	819	259	861	605
1370	0	124	70	24	53
1393	10	21	17	14	16
1394	21	517	459	782	566
1399	102	342	819	437	490
1500	216	885	736	549	632
1550	598	3 019	4 527	8 135	5 400
1560	334	2 800	2 088	2 500	2 228
1577	476	1 776	2 500	6 971	4 089
1580	-52	-133	-83	-93	-94
1585	-1	-221	-455	-371	-328
1599	213	1 052	1 112	2 488	1 605

Regnskapspost	Små (Under 40 plasser)	Halvsmå (40–67 plasser)	Halvstore (67–95 plasser)	Store (Over 95 plasser)	Hele utvalget
1670	160	286	448	272	312
1700	442	1 826	1 672	1 535	1 519
1750	13	74	69	23	44
1770	127	669	730	810	692
1899	11	126	254	267	210
1920	11 992	37 951	30 959	19 730	25 556
9400	23 513	98 692	110 453	111 190	99 783
1640	845	3 144	2 866	1 950	2 321
2000	1 020	5 880	5 970	5 305	5 169
2050	10 486	29 366	24 858	13 097	19 207
2080	-483	-1 831	-1 911	-819	-1 281
2099	169	663	1 068	1 111	918
9450	11 192	34 078	29 986	18 694	24 013
2100	59	905	1 019	1 121	945
2199	62	595	689	951	721
2200	-	-	304	277	203
2210	-	206	-	102	84
2220	1 831	6 335	7 090	5 688	5 811
2250	38	131	38	-	40
2260	247	3 320	2 822	4 372	3 330
2299	281	473	399	289	354
2360	-	398	544	-	226
2221	1 949	16 790	31 826	38 372	28 754
2390	19	361	255	903	532
2400	704	3 254	3 218	3 709	3 185
2460	52	373	463	381	369
2600	947	3 908	3 373	3 204	3 160
2699	15	44	28	16	25
2740	1	5	130	0	37
2770	599	2 512	2 327	2 461	2 247
2780	349	1 449	1 391	1 272	1 246
2800	19	294	459	1 172	691

Regnskapspost	Små (Under 40 plasser)	Halvsmå (40–67 plasser)	Halvstore (67–95 plasser)	Store (Over 95 plasser)	Hele utvalget
2910	40	148	147	37	89
2920	1 046	6 288	6 775	11 444	8 124
2930	3 018	12 510	12 079	12 085	11 256
2980	46	77	146	128	115
2999	1 023	4 352	4 906	5 171	4 524
9600	12 348	64 728	80 427	93 155	76 068

Vedleggstabell 2b. Detaljert årsregnskap for private barnehager 2023, beløp pr. plass i barnehager gruppert etter type eier.

Regnskapspost	Private barnehager eid av ideelle foretak	Norskeide små konsern	Norskeide større konsern	Personlig næringsdrivende o. l.	Selvstendige aksjeselskap	Utenlandskeide konsern
Antall	945	72	644	34	424	128
3000	341	418	0	-9	63	-
3200	21 957	20 758	21 756	22 395	22 423	21 496
3400	142 475	145 389	140 716	142 749	144 970	142 252
3406	1 513	1 429	1 432	1 769	1 640	1 385
3407	1 305	2 590	1 623	1 501	1 381	1 600
3408	213	-	21	-	12	46
3420	5 334	3 725	6 098	4 396	4 495	5 129
3430	283	329	243	146	314	219
3450	2 008	2 706	967	1 401	1 895	635
3490	-3	46	-1	61	-15	-
9001	153 128	156 213	151 098	152 023	154 692	151 265
3600	24	11	23	-	91	6
3655	3 191	2 986	3 596	2 036	2 943	4 169
3900	421	680	141	273	669	661
3905	26	430	6	-	23	-
9000	179 087	181 495	176 621	176 718	180 903	177 597
4001	3 511	3 440	3 363	3 054	3 380	3 538
4009	338	457	333	523	363	151
9002	3 849	3 897	3 697	3 578	3 743	3 690
5001	11 826	9 627	7 742	4 818	12 160	7 678
5002	669	1 550	103	344	2 458	188
5003	46 757	44 336	45 252	31 726	41 758	48 616
5004	63 040	60 280	57 017	58 018	65 655	47 599
5330	96	91	127	-	188	-
5400	16 433	15 641	14 846	13 256	15 839	13 700
5420	689	-339	56	1 073	799	1
5500	123	71	80	76	116	-
5600	0	-	0	10 503	-	-
5700	-217	-263	-88	-243	-278	-58

Regnskapspost	Private barnehager eid av ideelle foretak	Norskeide små konsern	Norskeide større konsern	Personlig næringsdrivende o. l.	Selvstendige aksjeselskap	Utenlandskeide konsern
5720	-1 167	-799	-678	-481	-803	-218
5800	-10 483	-10 795	-10 930	-5 133	-9 234	-9 877
5900	247	149	88	201	258	6
5920	202	173	162	293	196	256
5930	84	113	70	60	107	-
5945	15 961	13 488	13 043	7 698	13 426	14 972
5947	-2 488	-2 210	-1 904	-1 200	-2 151	-2 374
5990	1 420	2 136	720	1 020	1 072	683
9003	143 190	133 251	125 708	122 029	141 565	121 173
6000	2 536	2 046	2 033	951	2 005	2 320
6001	110	24	52	33	225	44
6005	29	375	429	-	140	789
6010	25	112	15	137	121	5
6015	26	24	102	18	78	-
6017	721	789	388	313	705	815
6020	0	109	10	-	55	146
6050	6	-	-	6	141	-240
9004	3 453	3 479	3 029	1 458	3 469	3 878
6100	6	7	17	6	14	0
6300	2 685	8 881	14 586	3 759	6 249	13 493
6301	43	304	142	206	256	5
6340	1 903	2 253	1 664	1 548	1 883	2 406
6395	4 587	4 583	4 245	2 187	3 403	4 535
6495	333	612	954	488	514	1 766
6595	2 457	2 458	2 258	2 982	2 771	1 101
6600	1 887	864	1 896	1 253	1 266	1 692
6695	956	1 009	669	523	900	137
6700	493	776	191	548	785	203
6705	1 739	1 660	1 067	2 217	2 116	173
6729	89	229	629	36	199	2
6730	573	2 305	4 971	-	305	6 658
6741	64	-	34	-	19	-

Regnskapspost	Private barnehager eid av ideelle foretak	Norskeide små konsern	Norskeide større konsern	Personlig næringsdrivende o. l.	Selvstendige aksjeselskap	Utenlandskeide konsern
6742	55	416	129	-	143	-
6743	346	-	40	578	75	-
6744	3 979	2 320	4 783	1 192	1 743	8 599
6790	838	774	165	160	348	190
6860	409	345	277	273	399	17
6995	1 437	1 426	699	1 624	1 467	605
7000	5	52	9	116	48	1
7020	14	85	25	140	91	17
7040	8	41	17	72	43	4
7080	1	4	0	152	1	5
7155	38	60	43	32	62	36
7165	152	114	174	168	146	131
7330	72	151	64	81	111	121
7350	4	13	2	0	4	0
7495	385	344	123	309	357	166
7500	303	369	252	663	392	133
7750	171	119	424	37	103	31
7795	462	1 611	606	1 137	518	791
7796	22	-	0	-	6	-
7896	42	66	68	143	108	29
9005	26 551	34 250	41 590	22 631	26 847	43 335
9010	177 042	174 877	174 023	149 696	175 625	172 076
9050	2 045	6 618	2 598	27 022	5 278	5 521
7797	-5	-	367	-	1	289
8061	40	290	371	1	54	0
8062	695	483	767	207	767	503
9060	735	773	1 138	208	821	503
8161	25	332	532	-	144	-
8162	944	2 194	1 079	1 278	1 505	1
8163	218	255	341	141	160	1 653
9070	1 188	2 780	1 953	1 419	1 808	1 654
8305	-296	1 198	-169	-	924	1 594

Regnskapspost	Private barnehager eid av ideelle foretak	Norskeide små konsern	Norskeide større konsern	Personlig næringsdrivende o. l.	Selvstendige aksjeselskap	Utenlandskeide konsern
9200	1 888	3 413	1 952	25 811	3 367	2 776
8900	36	-	-0	-	-	-
8920	-	119	31	-	399	-
8925	-	-	-	-	467	-
8926	-	-	-	-	-	-
8930	-74	-778	-3 584	-	-86	-2 876
8935	72	2 505	5 119	-	801	5 096
8960	1 997	1 747	1 527	427	1 928	556
8950	-	-	-	-	-	-
8990	-142	-180	-1 142	-	-141	-
1099	309	495	8 121	-	572	2 730
1100	34 688	73 439	38 697	1 694	34 344	39 461
1101	1 574	233	190	134	1 654	2 635
1110	1 394	5 772	1 383	286	2 861	-
1150	2 796	14 789	7 394	-	4 743	10 407
1230	74	276	63	-	341	8
1260	793	395	536	-	412	1
1265	190	986	1 872	19	1 177	3 832
1299	3 557	2 669	1 403	70	2 183	1 512
1320	11	4 194	874	-	1 023	24
1370	13	569	0	-	220	-
1393	32	83	-	21	9	-
1394	228	1 865	1 141	-	18	-
1399	616	1 100	315	-	819	-
1500	690	1 082	513	427	836	419
1550	82	2 398	11 891	-	132	9 709
1560	677	9 784	3 875	-	844	1 390
1577	46	-	10 392	-	35	2 351
1580	-98	-193	-69	-127	-141	-68
1585	-3	-0	-865	-	-41	-
1599	549	993	1 152	265	663	9 581
1670	365	281	387	26	192	-

Regnskapspost	Private barnehager eid av ideelle foretak	Norskeide små konsern	Norskeide større konsern	Personlig næringsdrivende o. l.	Selvstendige aksjeselskap	Utenlandskeide konsern
1700	1 655	1 794	1 388	180	1 335	1 792
1750	86	79	5	-	59	4
1770	421	335	1 259	34	276	259
1899	299	635	-	-	583	1
1920	39 306	25 182	13 394	10 127	31 504	11 922
9400	93 522	153 130	107 042	13 561	88 890	98 991
1640	3 172	3 895	1 732	404	2 238	1 023
2000	4 510	21 264	5 490	960	3 490	3 878
2050	38 423	12 747	3 769	1 461	22 100	4 102
2080	-165	-2 282	-2 218	-1 794	-1 546	-1 108
2099	461	608	1 884	-178	154	139
9450	43 228	32 338	8 925	449	24 198	7 011
2100	330	-	2 222	-	1	-
2199	79	1 019	1 581	-	449	120
2200	464	-	-	-	246	-
2210	232	-	-	-	-	-
2220	6 650	10 099	5 179	3 515	8 054	119
2250	54	-	-	-	143	-
2260	657	3 501	7 556	-	1 260	-
2299	355	-	264	-	899	-
2360	625	-	-	-	-	-
2221	17 451	62 844	34 158	-	26 159	46 258
2390	20	40	42	-	282	5 255
2400	2 597	4 483	3 434	791	2 811	4 826
2460	202	998	634	-	64	233
2600	3 404	3 983	2 671	761	3 463	3 583
2699	26	43	18	-	40	17
2740	99	22	-	-	0	-
2770	2 298	2 914	1 734	554	2 317	3 944
2780	1 274	1 523	1 469	338	1 237	177
2800	-	99	1 720	-	347	-
2910	77	81	15	2	371	-

Regnskapspost	Private barnehager eid av ideelle foretak	Norskeide små konsern	Norskeide større konsern	Personlig næringsdrivende o. l.	Selvstendige aksjeselskap	Utenlandskeide konsern
2920	397	8 990	17 810	-	1 577	9 758
2930	10 018	11 667	13 061	2 534	10 454	10 418
2980	28	8	269	12	30	-
2999	2 770	8 479	4 279	4 605	4 514	11 332
9600	50 109	120 792	98 117	13 112	64 719	96 041

Vedlegg 3 Transaksjoner med nærstående part

Vedleggstabell 3 Variasjon i transaksjoner med nærstående part, 1000 kroner, pr. barnehage

Type transaksjon	Antall barnehager	Minimum	20. persentil	40. persentil	60. persentil	80. persentil	Maksimum
Ansatt styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	292	-567	198	571	754	1 089	2 830
Innleie styrer, pedagogisk leder, fagarbeider og assistent	162	-27	54	319	638	1 350	13 192
Administrasjon, regnskap, rådgivning og konsulenttjenester	872	1	225	445	654	867	2 671
Leie barnehageeiendom/lokale	584	-83	180	400	841	1 600	5 799
Reparasjon og vedlikehold	205	0	8	20	53	115	844
Vaktmester/renholder	519	0	23	49	96	140	1 032
Leasing og annen leie	228	-22	12	31	36	50	2 578
Kurs/fagmøter/opplæring	171	-9	5	20	25	31	96
Finansposter	273	-1 204	4	22	75	150	4 850
Påkostning av eiendom	97	5	157	396	655	1 180	16 299
Annet	537	-4 820	21	52	73	150	8 559
Fordringer	55	-26	25	139	571	1 289	7 488
Lån	292	-1 165	472	1 473	3 612	7 034	30 139
Egenkapitaltransaksjoner	11	35	100	227	375	800	3 547
Sum	1500	-1 625	388	864	1 418	2 434	32 357

Tabellen viser spredningen i verdier for hver transaksjonstype blant de barnehagene som har denne typen transaksjoner. I tillegg til minimumsverdien og maksimumsverdien vises verdier for 20., 40., 60. og 80. persentil. 20. persentil er da verdien til barnehagen som har høyere verdi enn 20 % av barnehagene.

Vedlegg 4 Beregning av kommunale kapitalkostnader

Vedleggstabell 4a Gjennomsnittlige brutto investeringskostnader i kr pr. plass for nyoppførte barnehager, pr. år i perioden 2000–2023 (tilsvarer Tabell 2.4 i TF-rapport 698)

Byggeår	Antall prosjekter	Gjennomsnitt	Median	Minimum	Maksimum	Snitt andel tomtekostnader
2000	22	107 380	108 917	69 818	161 574	0,20
2001	26	114 994	107 202	25 680	197 078	0,19
2002	46	119 859	119 684	86 533	155 710	0,20
2003	53	136 944	132 090	90 473	216 964	0,20
2004	43	160 389	155 721	101 563	279 552	0,20
2005	77	178 434	178 116	5 357	256 364	0,20
2006	73	220 882	215 739	62 791	432 639	0,22
2007	67	257 594	259 075	103 410	399 667	0,22
2008	67	298 521	307 813	28 488	622 443	0,20
2009	49	331 780	340 000	152 667	500 000	0,23
2010	31	330 329	338 462	32 206	470 057	0,22
2011	29	371 435	376 812	25 627	582 996	0,22
2012	26	393 223	397 184	78 989	886 020	0,20
2013	39	396 752	391 548	197 278	614 120	0,21
2014	20	397 419	397 546	112 779	573 147	0,20
2015	29	441 857	464 632	62 917	883 057	0,20
2016	17	459 009	484 059	186 566	633 092	0,17
2017	25	410 586	450 330	36 148	603 652	0,21
2018	15	398 098	521 375	27652	583 100	0,20
2019	9	485 775	461 756	142 527	765 420	0,23
2020	12	472 475	520 246	104 377	670 835	0,21
2021	Indeks		574 352			
2022	Indeks		630 018			
2023	Indeks		656 555			

Vedleggstabell 4b Justering for momskompensasjon og investeringstilskudd i kr pr. plass, pr. år i perioden 2000–2023 (tilsvarer Tabell 2.6 i TF-rapport 698)

Byggeår	Brutto investeringskostnad (median)	Moms- kompensasjon bygg	Moms- kompensasjon tomt	Investerings- tilskudd	Netto investeringskostnad
2000	108 917	-	-	-	108 917
2001	107 202	-	-	-	107 202
2002	119 684	-	-	8 000	111 684
2003	132 090	-	-	29 053	103 037
2004	155 721	23 919	3 588	18 994	109 221
2005	178 116	28 499	4 275	13 727	131 616
2006	215 739	34 786	5 218	6 496	169 239
2007	259 075	41 526	6 229	-	211 320
2008	307 813	49 250	7 388	-	251 175
2009	340 000	54 259	8 139	-	277 602
2010	338 462	54 808	8 221	-	275 432
2011	376 812	60 290	9 043	-	307 478
2012	397 184	63 549	9 532	-	324 102
2013	391 548	62 648	9 397	-	319 503
2014	397 546	63 587	9 538	-	324 294
2015	464 632	74 341	11 151	-	379 140
2016	484 059	77 449	11 617	-	394 992
2017	450 330	72 053	10 808	-	367 469
2018	521 375	83 420	12 513	-	425 442
2019	461 756	73 881	11 082	-	376 793
2020	520 246	83 239	12 486	-	424 521
2021	574 352	91 896	13 784	-	468 671
2022	630 018	100 803	15 120	-	514 095
2023	656 555	105 049	15 757	-	535 749

Vedleggstabell 4c Bygge- og tomteknader i kr pr. plass etter justering for momskompensasjon og investeringstilskudd, pr. år (tilsvarer Tabell 7 i TF-rapport 698)

Byggeår	Byggekostnad eks. mva. og etter investeringstilskudd	Tomteknad eks. mva. og etter investeringstilskudd	Sum anleggskostnader eks. mva. og etter investeringstilskudd
Før 2000	56 370	14 092	70 462
2000	87 134	21 783	108 917
2001	85 762	21 440	107 202
2002	87 747	23 937	111 684
2003	76 619	26 418	103 037
2004	81 664	27 556	109 221
2005	100 268	31 348	131 616
2006	131 309	37 930	169 239
2007	165 734	45 586	211 320
2008	197 000	54 175	251 175
2009	217 741	59 861	277 602
2010	215 961	59 471	275 432
2011	241 159	66 319	307 478
2012	254 198	69 904	324 102
2013	250 590	68 912	319 503
2014	254 348	69 946	324 294
2015	297 365	81 775	379 140
2016	309 798	85 194	394 992
2017	288 211	79 258	367 469
2018	333 680	91 762	425 442
2019	295 524	81 269	376 793
2020	332 957	91 563	424 521
2021	367 585	101 086	468 671
2022	403 211	110 883	514 095
2023	420 195	115 554	535 749

Vedleggstabell 4d Avskrivningsgrunnlag og rentegrunnlag i kr pr. plass, pr. år (tilsvarer Tabell 2.8 i TF-rapport 698)

Byggeår	Avskrivningsgrunnlag 40 år	Avskrivningsgrunnlag 10 år	Ikke til avskrivning (tomtepris)	Rentegrunnlag
Før 2000	58 624	38 373	5 637	45 342
2000	90 619	38 290	8 713	74 030
2001	89 192	42 272	8 576	82 530
2002	92 057	46 369	9 575	95 034
2003	82 589	48 322	10 567	100 184
2004	87 787	29 250	11 023	60 036
2005	106 791	34 197	12 539	78 114
2006	138 581	35 627	15 188	105 560
2007	174 098	33 144	18 239	135 956
2008	206 850	38 373	21 670	170 138
2009	228 480	33 985	23 936	192 839
2010	227 446	38 290	23 828	204 157
2011	253 217	42 272	26 528	237 598
2012	266 908	46 369	27 962	263 202
2013	263 120	48 322	27 565	273 227
2014	267 066	29 250	27 978	237 879
2015	312 233	34 197	32 710	289 336
2016	325 288	35 627	34 078	313 128
2017	302 622	33 144	31 703	302 190
2018	350 364	38 373	36 705	362 460
2019	310 300	33 985	32 508	332 169
2020	349 605	38 290	36 625	386 813
2021	385 964	42 272	40 434	440 918
2022	423 372	46 369	44 353	498 873
2023	441 205	48 322	46 221	535 749

Vedleggstabell 4e Beregnede kapitalkostnader pr. heltidsplass (ikke aldersjustert) etter barnehagens byggeår, 2023-kroner, 3,9 % rente (tilsvare Tabell 2.8 i TF-rapport 698)

Årgang	Andel kommunale plasser etablert	Avskrivninger	Renter	Kapital-kostnader
Før 2000	27,3 %	6 094	2 887	7 071
2000	0,9 %	6 457	3 219	8 982
2001	1,9 %	6 938	3 706	9 676
2002	2,0 %	6 897	3 907	10 645
2003	2,0 %	5 120	2 341	10 804
2004	3,0 %	6 089	3 046	7 461
2005	3,7 %	7 027	4 117	9 136
2006	5,3 %	7 667	5 302	11 144
2007	7,5 %	9 009	6 635	12 969
2008	7,1 %	9 111	7 521	15 644
2009	5,1 %	9 515	7 962	16 631
2010	2,9 %	10 558	9 266	17 477
2011	3,1 %	11 310	10 265	19 824
2012	3,1 %	11 410	10 656	21 575
2013	2,6 %	9 602	9 277	22 066
2014	2,1 %	11 226	11 284	18 879
2015	1,6 %	11 695	12 212	22 510
2016	1,8 %	10 880	11 785	23 907
2017	2,2 %	12 596	14 136	22 665
2018	2,4 %	11 156	12 955	26 732
2019	2,7 %	12 569	15 086	24 111
2020	2,3 %	13 876	17 196	27 655
2021	3,4 %	15 221	19 456	31 072
2022	3,7 %	15 862	20 894	34 677
2023	0,2 %	6 094	2 887	36 757
Veid gjennomsnitt alle år	100 %	8 342	6 680	15 022